

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Wykonanie badania ewaluacyjnego pt. „Wpływ interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim”

**RAPORT
KOŃCOWY**

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Rzeczpospolita
Polska

Zdrowe życie, czysty zysk

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Zamawiający:

Województwo Warmińsko-Mazurskie

reprezentowane przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

10-562 Olsztyn

ul. Emilii Plater 1

www.warmia.mazury.pl/

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
W OLSZTYNIE

Wykonawcy:

EU-CONSULT sp. z o.o.

80-747 Gdańsk

ul. Toruńska 18c lokal D

www.eu-consult.pl

Utila sp. z o.o.

ul. Białostocka 11/80

03-748 Warszawa

www.utila.pl

Autorzy dokumentu:

Krzysztof Gutta,
Joanna Czerepko,
Piotr Gozdek,
Katarzyna Gutta,
Prof. Aldona Frączkiewicz-Wronka

Gdańsk 2019

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Spis treści

1. Wykaz skrótów użytych w raporcie	4
1. Streszczenie	6
2. Summary	11
3. Wprowadzenie.....	16
4. Syntetyczny opis koncepcji badania oraz wybranej i zastosowanej metodyki badania	21
4.1. Kryteria ewaluacyjne	21
4.2. Pytania badawcze	22
4.3. Metody badawcze	31
5. Opis wyników badania, ich analiza i interpretacja:.....	32
5.1. Tło badania	32
5.2. Pomiar wskaźnika długoterminowego: Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu	42
5.3. Kompleksowa ocena oddziaływania RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim	65
5.3.1. Ocena w ramach OP 2: Kadry dla gospodarki	65
5.3.2. Ocena w ramach OP 10: Regionalny rynek pracy	101
5.3.3. Ocena w ramach OP 11: Włączenie społeczne	165
5.4. Analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia ukierunkowanego na zatrudnienie i rynek pracy realizowane w ramach OP 2, 10 i 11 RPO WiM 2014-2020	193
6. Tabela wniosków i rekomendacji.....	198
7. Spis tabel i rysunków	208

1. Wykaz skrótów użytych w raporcie

BDL – Bank Danych Lokalnych

BUR – Baza Usług Rozwojowych

CATI - Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo

CAWI – Ankieta internetowa

CIS – Centrum Integracji Społecznej

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

GUS – Główny Urząd Statystyczny

ICT (*Information and Communication Technologies*) – technologie informacyjno-komunikacyjne

IDI – Indywidualne wywiady pogłębione

IP – Instytucja Pośrednicząca — Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

IZ – Instytucja Zarządzająca — Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

JOPS – Jednostka Organizacyjna Pomocy Społecznej

KIS – Klub Integracji Społecznej

OP – Oś Priorytetowa

PI – Priorytet inwestycyjny

PI 10i - Priorytet inwestycyjny 10i – Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

PI 10iii - Priorytet inwestycyjny 10iii - Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

PI 10iv – Priorytet Inwestycyjny 10iv – Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

PI 8iv - Priorytet inwestycyjny 8iv – Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

PI 8v - Priorytet inwestycyjny 8v – Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

PI 8vi - Priorytet inwestycyjny 8vi – Aktywne i zdrowe starzenie się.

PI 9i - Priorytet inwestycyjny 9i – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

PI 9iv - Priorytet inwestycyjny 9iv – Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

PI 9v - Priorytet inwestycyjny 9v – Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwia dostępu do zatrudnienia.

PSF – Podmiotowy System Finansowania

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

RPO WiM 2014-2020 - Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

OWES — Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

SZOOP – Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych

TSSI – Telefoniczny wywiad częściowo ustrukturyzowany

UE – Unia Europejska

UP – Umowa Partnerstwa

WTZ - Warsztaty Terapii Zajęciowej

WUP – Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

1. Streszczenie

Głównym celem badania była kompleksowa ocena oddziaływania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (dalej: *Program* lub *RPO WiM 2014-2020*) na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim. Cel główny został osiągnięty poprzez realizację **5 celów szczegółowych**:

- pomiar wskaźnika: *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu*;
- ocena oddziaływania Osi Priorytetowej 2 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim;
- ocena oddziaływania Osi Priorytetowej 10 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim;
- ocena oddziaływania Osi Priorytetowej 11 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim;
- analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia ukierunkowanego na zatrudnienie i rynek pracy realizowanego w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 RPO WiM 2014-2020.

Badanie objęło okres od chwili zatwierdzenia RPO WiM 2014-2020 (tj. od 12 lutego 2015 r.) do 13 grudnia 2018 r. (data zawarcia umowy na realizację badania)¹.

Punktem wyjścia był **pomiar wskaźnika**: *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu*.

Wartość brutto wskaźnika dla RPO WiM 2014-2020 wg stanu na 30.06.2018 r.² wyniosła 6,9%. Biorąc pod uwagę podział na priorytety inwestycyjne, najwyższą wartość wskaźnika brutto przypadła na PI 10iv i 8iv (11,8% i 9,9%). Z kolei najniższą wartość odnotowano w przypadku PI 9i (0%). Dla celów poznawczych oszacowano również wartość netto

¹ Wyjątek stanowi pomiar wskaźnika rezultatu długoterminowego: *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu*. Zakres czasowy pomiaru wskaźnika objął okres od dnia zatwierdzenia Programu do 30 czerwca 2018 r. Badanie objęło obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

² Okres badania wynika z jego założeń dotyczących analizy sytuacji osób po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wskaźnika, uwzględniającego ponadto subiektywną ocenę wpływu wsparcia na zmianę sytuacji uczestnika projektu. Wartość wskaźnika netto ogółem wyniosła 3,5%. Należy mieć na uwadze, że niższa wartość wskaźnika netto względem poprzednio analizowanej wartości brutto determinowana jest samą metodologią w zakresie jego obliczania (szerzej aspekt opisany został w treści raportu). Biorąc pod uwagę podział na priorytety inwestycyjne najwyższa wartość wskaźnika netto przypadła na PI 8iv (9,9%), a najniższa na 8vi i 9i (odpowiednio 0,4% i 0%).

Analizie poddano również strukturę (%) zmian w sytuacji uczestników projektów po 6 miesiącach od opuszczenia programu identyfikowanych z uwzględnieniem kategorii wyszczególnionych w definicji przedmiotowego wskaźnika. Wyniki (wskaźnik ogółem dla uczestników projektów w ramach analizowanych OP RPO WiM 2014-2020) prezentują się następująco:

Przejście z niepewnego do
stabilnego zatrudnienia

2,27%

Przejście z niepełnego do
pełnego zatrudnienia

0,67%

Zmiana pracy na inną,
wymagającą wyższych
kompetencji/ umiejętności/
kwalifikacji i wiążącą się z
większą odpowiedzialnością

4,59%

Dostrzeganie innych
korzystnych zmian, np. w
zakresie poprawy sytuacji
finansowej

24,77%

Niedostrzeganie zmian

36,21%

Dostrzeganie zmian
niekorzystnych

32,20%

Najważniejszymi wnioskami z **oceny oddziaływania Osi Priorytetowej 2 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim** są:

Najbardziej popularnymi formami wsparcia, z których korzystali nauczyciele, doradcy zawodowi, kadra wspierająca i organizująca proces nauczania oraz inne osoby dorosłe, w tym osoby dorosłe z grup defaworyzowanych, są kursy i szkolenia, w tym, m.in. kursy językowe, z zakresu obsługi i wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, oraz kursy zawodowe. Zdaniem beneficjentów, tj. osób realizujących projekty, najbardziej skuteczną formą wsparcia były kursy i szkolenia zawodowe, praktyczna nauka zawodu oraz możliwość zdobycia potwierdzenia kwalifikacji w sposób formalny.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Oferowane w ramach projektów wsparcie odpowiada realnym potrzebom uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy. Oferowane wsparcie jest dostosowane do potrzeb uczestników projektu.

Najczęstszymi powodami udziału uczniów w stażach i praktykach zawodowych są możliwość poszerzenia posiadanych umiejętności oraz możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego. Ze staży i praktyk chętniej korzystają uczniowie z terenów wiejskich, o niższym statusie materialnym i utrudnionym dostępie do przedsiębiorstw, niż młodzież zamieszkująca obszary miejskie. W przypadku wszystkich uczestników interwencja przyczyniła się do podniesienia poziomu kompetencji i umiejętności zawodowych. Osoby te uzyskały wiedzę na temat pracy w danym zawodzie, zdobyły nowe umiejętności i kompetencje, otrzymały certyfikaty potwierdzające zdobyte kwalifikacje.

Oferta edukacyjna szkół zawodowych oraz placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych jest dopasowana do potrzeb regionalnego rynku pracy. Wynika to przede wszystkim ze współpracy placówek edukacyjnych z przedsiębiorstwami, które na bieżąco zgłaszają swoje zapotrzebowanie na konkretne kierunki i kwalifikacje.

Analizując wskaźniki projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 2 zauważyć należy, że wszystkie wdrażane działania charakteryzują się dobrą efektywnością kosztową. Szczególną uwagę należy jednak zwrócić na efektywność działania dotyczącego rozwoju kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych, gdzie alokacja na ten zakres interwencji charakteryzuje się efektywnym wykorzystaniem względem liczby wspartych osób stanowiących grupę docelową działania.

Ocena oddziaływania Osi Priorytetowej 10 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim wykazała, że:

W ramach RPO WiM 2014-2020 realizowane jest kompleksowe wsparcie i szeroki zakres działań w zakresie poprawy sytuacji na wojewódzkim rynku pracy. Na przestrzeni lat 2014-2018 w ramach OP 10 podpisano 239 umów o dofinansowanie projektów o łącznej wartości

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

ponad 410 mln zł³. Do końca 2018 r. wsparcie w ramach osi priorytetowej otrzymało 38 726 osób⁴. Ich struktura pod względem sytuacji na rynku pracy przedstawia się następująco:

- 60% (tj. 23 454 osoby) to osoby bezrobotne,
- 4% (tj. 1 464 osoby) to osoby bierne zawodowo,
- 36% (tj. 13 808 osób) to osoby pracujące łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek⁵.

O pozytywnym wpływie RPO WiM 2014-2020 świadczą wskaźniki dotyczące efektów Programu w ujęciu ilościowym. Do końca 2018 roku aż 17 wskaźników (38% wszystkich wskaźników) osiągnęło wartość docelową, która osiągnięta miała zostać do 2023 r., wskazując tym samym na zaawansowany poziom wdrażania OP 10. Wśród wskaźników wyróżnić należy wartości, których poziom realizacji znacznie przewyższa pierwotnie zakładane wartości:

- Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie – realizacja na poziomie 277% wartości docelowej.
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – realizacja na poziomie 202% wartości docelowej.
- Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie – realizacja na poziomie 214% wartości docelowej⁶.

Pozytywny wpływ Programu obrazują również 2 wskaźniki ram wykonania (1 wskaźnik produktu i 1 wskaźnik finansowy) – oba wskaźniki osiągnęły cele pośrednie założone na koniec 2018 r. Ponadto nie zidentyfikowano żadnego ryzyka w kontekście osiągnięcia celów końcowych ram wykonania do 2023 r.

³ Podpisano 239 umów w ramach Działów 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5 i 10.6

⁴ Liczba osób objętych wsparciem zawiera w sobie uczestników projektów w ramach działania 10.7

⁵ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

⁶ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Z oceny oddziaływania Osi Priorytetowej 11 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim wynika, że:

W 2018 roku, podobnie jak w latach poprzednich, wskaźniki związane z osią 11 zostały osiągnięte, trudno jednak określić rzeczywisty wpływ RPO WiM 2014-2020 na zmiany zachodzące w zakresie integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Trwałe zmiany społeczne są widoczne dopiero w długiej perspektywie czasowej. Wskazuje się jednak, że na koniec 2018 roku liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu wyniosła 502 osoby, zaś kolejne 408 osób poszukiwało pracy. Zdaniem beneficjentów najbardziej widoczne rezultaty wsparcia w ramach OP 11 dostrzegalne są wśród kobiet (63%), osób z niepełnosprawnością (15%) oraz osób bezrobotnych poszukujących pracy i osób długotrwale bezrobotnych (po 7%). O efektywności wsparcia w odniesieniu do powyższych grup osób, zdaniem beneficjentów, decyduje przede wszystkim specyfika grupy odbiorców docelowych działań realizowanych w ramach poszczególnych projektów.

Beneficjenci realizujący projekty w ramach OP 11 za najbardziej skuteczne formy wsparcia uznali szkolenia i staże zawodowe. Ich zdaniem cechują się one wysoką efektywnością pod względem zatrudnienia grup docelowych ze względu na dostosowanie ich do potrzeb odbiorców docelowych, wymiernych korzyści dla uczestników oraz wysokiej użyteczności informacyjnej i materialnej. Szczególnie wysoką efektywność kosztową odnotowano w przypadku Poddziałania 11.1.1 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym – projekty konkursowe.

Należy podkreślić, że na wprowadzanie zmian w obecnej perspektywie programowej jest już za późno, poprzez co wyniki niniejszego badania determinują rekomendacje sugerowane do wdrożenia w ramach przygotowań do kolejnej perspektywy finansowej (po 2020 roku).

W tym zakresie, ze względu na skuteczność obecnie oferowanych form wsparcia, w głównej mierze rekomenduje się kontynuowanie obecnie wdrażanych form wsparcia oraz położenie szczególnego nacisku na niektóre z nich (staże, szkolenia, działania aktywizujące i z zakresu świadczenia usług rozwojowych dla MŚP).

2. Summary

The main objective of the study was a comprehensive assessment of the impact of the 2014-2020 Regional Operational Programme for Warmian-Masurian Voivodeship (hereinafter: Programme or 2014-2020 ROP WiM) on the employment and the labour market in the Warmian-Masurian Voivodeship.

The main objective was achieved through the implementation of **5 specific objectives**:

- the measurement of the indicator: *The number of people in a better situation on the labour market six months after leaving the programme.*;
- assessment of the impact of Priority Axis 2, 10 and 11 of 2014-2020 ROP WiM on employment and the labour market in the Warmian-Masurian Voivodeship;
- assessment of the impact of Priority Axis 10 of 2014-2020 ROP WiM on employment and the labour market in the Warmian-Masurian Voivodeship;
- assessment of the impact of Priority Axis 11 of 2014-2020 ROP WiM on employment and the labour market in the Warmian-Masurian Voivodeship;
- analysis of the complementarity and competitiveness of support targeted at employment and the labour market conducted under Priority Axis 2, 10 and 11 of 2014-2020 ROP WiM.

The research concerned the time period from the approval of the 2014-2020 ROP WiM (that is from February 12, 2015) to December 13, 2018 (the date of concluding the contract for the evaluation research)⁷.

The base of the research was **the measurement of the indicator**: *The number of people in a better situation on the labour market six months after leaving the programme.*

The gross value of the ratio for the 2014-2020 ROP WiM by the end of 2018 amounted to 7%. Taking into consideration the division into investment priorities, the highest value of the gross ratio concerned IP 10iv and 8iv (12% and 10%), with the lowest value in the case of IP 9i (0%). For cognitive purposes, the net value of the indicator was also estimated, including

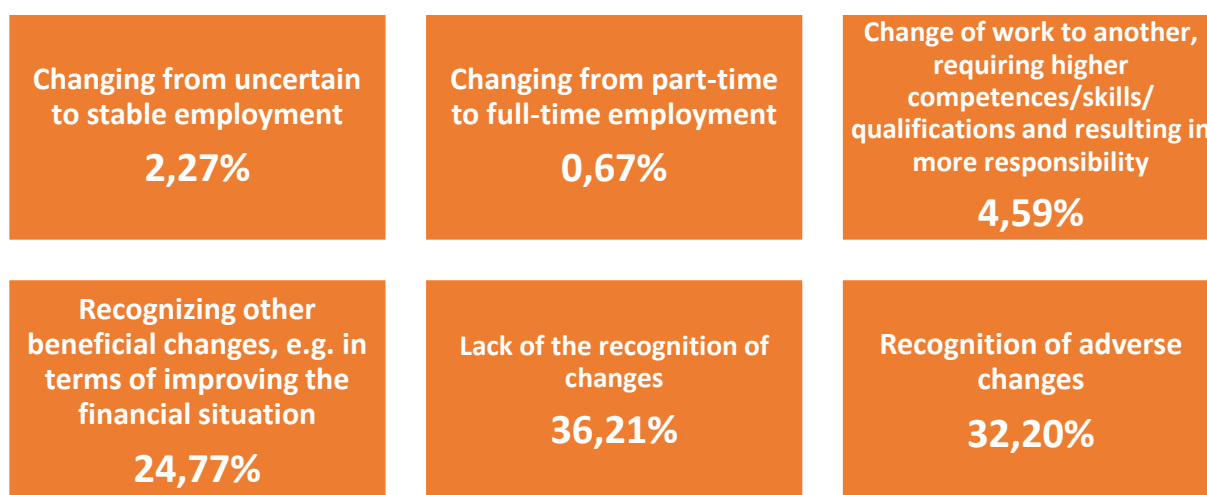
---

⁷ An exception is the measurement of the long-term result indicator: The number of people in a better situation on the labour market six months after leaving the Programme. Indicator measurement covered the period from the date of the Programme approval to June 30, 2018. The study concerned the area of the voivodeship.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

the subjective assessment of the impact of the support on the change in the situation of the project participants. The net value of the indicator (in total) amounted to 4%. Attention should be drawn to the fact that the lower net value of the indicator in relation to the previously analysed gross value is determined by the methodology itself in the scope of its calculation (more broadly, the aspect is described in the report). Given the division into investment priorities, the highest net value of the indicator was attributed to IP 8iv (10%), whereas the lowest to 8vi and 9i (0%).

The structure (%) of changes in the situation of project participants after 6 months from leaving the programme, identified with regard to the categories specified in the definition of the indicator, was also subjected to the analysis. The results (total indicator for project participants within the analysed PA of 2014-2020 ROP WiM) are, as follows:

The main conclusions from **the assessment of the impact of Priority Axis 2 of 2014-2020 ROP WiM on employment and the labour market in the Warmian-Masurian Voivodeship** are:

The most popular forms of support used by teachers, vocational counsellors, staff supporting and organizing the teaching process and other adults, including adults from disadvantaged groups, are courses and trainings, including language courses and trainings in the use of information and communication technologies, and courses in the scope of professional activities. According to the beneficiaries implementing projects, the most effective form of

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

support were vocational courses and trainings, practical apprenticeship trainings and the possibility of obtaining confirmation of qualifications in a formal way.

The support offered within the projects meets the real needs of participants in changing their situation on the labour market. The offered support is tailored to the needs of project participants.

The most common reasons for students' participation in internships and apprenticeships are the opportunity to broaden their skills and to gain work experience. Students from rural areas, with lower material status and limited access to enterprises are more willing to use internships and practices than young people living in urban areas.

For all participants, the intervention contributed to the improvement of the level of competences and professional skills. Receivers of the support obtained knowledge concerning working in a given profession, gained new skills and competences, received certificates confirming their qualifications.

The educational offer of vocational schools and institutions providing adult education is adapted to the needs of the regional labour market. It results mainly from the cooperation of educational institutions with enterprises that regularly report their demand for specific directions and qualifications.

Subjecting the indicators of projects implemented under Priority Axis 2 to the analysis, it should be noted that all implemented measures are characterized by good cost-effectiveness. However, particular attention should be drawn to the effectiveness of measures regarding the development of competences and skills of adults from disadvantaged groups, where the allocation to this scope of intervention is characterized by effective use in relation to the number of supported people constituting the target group of the measure.

The result of **the assessment of the impact of Priority Axis 10 of 2014-2020 ROP WiM on employment and the labour market in the Warmian-Masurian Voivodeship** is that:

ROP WiM 2014-2020 implements comprehensive support and a wide range of measures in the area of improving the situation of groups of beneficiaries on the voivodeship labour market. As part of PA 10, 239 contracts for co-financing were signed over the years 2014-2018 reaching a total value of over 410 million zł. By the end of 2018, 38 726 people

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

received support under the priority axis. The structure of beneficiaries in terms of their situation on the labour market is, as follows:

- 60% (that is 23 454 people) are the unemployed,
- 4% (1 464 people) are the professionally inactive,
- 36% (13 808 people) are the employed, including the self-employed⁸.

The positive impact of ROP WiM 2014-2020 is reflected in the indicators regarding the effects of the Programme in terms of quantity. By the end of 2018 as many as 17 indicators (38% of all indicators) reached the target value set to be achieved by 2023, therefore indicating the advanced level of the implementation of the PA 10. Among the indicators attention shall be drawn to the values of which the level of implementation significantly exceeds the originally assumed values:

- Number of professionally inactive people supported by the Programme - implementation at the level of 277% of the target value.
- Number of people with low qualifications supported by the Programme – implementation at the level of 202% of the target value.
- Number of microenterprises and small and medium enterprises covered by development services in the Programme – implementation at the level of 214% of the target value⁹.

The positive impact of the Programme is also reflected in 2 indicators of the performance framework (1 product indicator and 1 financial indicator) - both indicators achieved the intermediate targets set to be achieved by the end of 2018. Moreover, no risk has been identified in the context of achieving the final objectives of the implementation framework by 2023.

It shall be concluded from **the assessment of the impact of Priority Axis 11 of 2014-2020 ROP WiM on employment and the labour market in the Warmian-Masurian Voivodeship** that:

---

⁸ Plan of the Implementation report for 2018

⁹ Tamże

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

In 2018, as in previous years, the indicators related to the PA 11 have been achieved, however, it is difficult to determine the actual impact of the 2014-2020 ROP WiM on changes in the scope of socio-occupational integration of people at risk of social exclusion. Durable social changes are visible only in the long-term perspective.

However, it is indicated that at the end of 2018 the number of people at risk of poverty or social exclusion of employees (including self-employed persons) after leaving the

Programme amounted to 502 people, while another 408 persons were looking for jobs

According to the beneficiaries, the most visible results of support under PA 11 concern

women (63%), people with disabilities (15%), the unemployed people seeking a job and the

long-term unemployed (7% each). The effectiveness of support in relation to the above

groups of recipients, according to the beneficiaries, is primarily determined by the specificity of the target group of the targeted activities conducted under individual projects.

Beneficiaries implementing projects under PA 11 as the most effective forms of support

consider trainings and internships. In their opinion they are characterized by high

effectiveness in terms of employment of target groups due to their adaptation to the needs

of target recipients, measurable benefits for participants and high informational and

material usability.

Particularly high cost effectiveness was noted in the case of the measure concerning social and professional support for the excluded and people at risk of social exclusion (competition projects).

It should be emphasized that it is too late to introduce changes in the current programming

period, therefore, recommendations developed basing on the results of the study are

suggested for implementation as part of preparations for the next financial perspective

(after year 2020). Given above, due to the effectiveness of currently offered forms of

support, it is mainly recommended to continue the implemented forms of support and to

place a special emphasis on some of them (internships, trainings, employment support

programmes and the provision of development services for SMEs).

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

3. Wprowadzenie

Głównym celem badania była kompleksowa ocena oddziaływania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (dalej: *Program* lub *RPO WiM 2014-2020*) na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim.

Cel główny został osiągnięty poprzez realizację **5 celów szczegółowych**:

- pomiar wskaźnika: *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu*;
- ocena oddziaływania OP 10 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim¹⁰;
- ocena oddziaływania OP 2 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim¹¹;
- ocena oddziaływania OP 11 RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim¹²;
- analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia ukierunkowanego na zatrudnienie i rynek pracy realizowanego w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 RPO WiM 2014-2020.

Badanie objęło okres od chwili zatwierdzenia RPO WiM 2014-2020 (tj. od 12 lutego 2015 r.) do 13 grudnia 2018 r. (data zawarcia umowy na realizację badania).

Wyjątek stanowi pomiar wskaźnika rezultatu długoterminowego: *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu*. Zakres czasowy pomiaru wskaźnika objął okres od dnia zatwierdzenia Programu do 30 czerwca 2018 r. Badanie objęło swoim zakresem obszar województwa warmińsko-mazurskiego, uwzględniając następujące grupy podmiotów:

- Instytucja Zarządzająca (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) i Instytucja Pośrednicząca RPO WiM 2014-2020 (WUP);

¹⁰ Ocena została poprzedzona analizą sytuacji na rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2014-2018.

¹¹ Ocena została poprzedzona analizą sytuacji w zakresie szkolnictwa ustawicznego i zawodowego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2018.

¹² Ocena została poprzedzona analizą sytuacji w zakresie integracji społeczno-zawodowej i włączenia społecznego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2018.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Eksperti zewnętrzeni;
- Eksperti oceniający projekty;
- Beneficjenci RPO WiM 2014-2020;
- Podmioty nieskutecznie aplikujące o wsparcie w ramach RPO WiM 2014-2020;
- Potencjalni wnioskodawcy;
- Uczestnicy projektów.

Zakres przedmiotowy badania objął następujące obszary:

- Pomiar wskaźnika długoterminowego: *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu*. Pomiar ten objął następujące priorytety inwestycyjne w ramach danych osi priorytetowych:
  - OP 2 *Kadry dla gospodarki* - PI: 10i, 10iii, 10iv;
  - OP 10 *Regionalny rynek pracy* - PI: 8iv, 8v, 8vi;
  - OP 11 *Włączenie społeczne* - PI: 9i, 9iv, 9v.
- Kompleksowa ocena oddziaływania RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim. Badaniu podlegały następujące działania i poddziałania:
  - w ramach OP 2 *Kadry dla gospodarki* - 2.3.1, 2.3.2, 2.4.1, 2.4.2;
  - w ramach OP 10 *Regionalny rynek pracy* - 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5, 10.6;
  - w ramach OP 11 *Włączenie społeczne* - 11.1.1, 11.1.2, 11.1.3, 11.3.1 i 11.3.2.
- Analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia ukierunkowanego na zatrudnienie i rynek pracy realizowanego w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 RPO WiM 2014-2020.

Za zarządzanie i realizację RPO WiM na lata 2014-2020 odpowiadają następujące instytucje: Instytucja Zarządzająca – odpowiada za prawidłową i efektywną realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Funkcję Instytucji Zarządzającej pełni Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, zaś w imieniu

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Zarządu zadania wykonuje Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego¹³. Ponadto funkcje wdrożeniowe powierzono¹⁴:

- Departamentowi Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego,
- Departamentowi Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Regionalnemu Ośrodkowi Polityki Społecznej,
- Departamentowi Koordynacji Promocji, w zakresie informacji i promocji.

Zadania i rolę Instytucji Certyfikującej pełni zaś Departament Audytu Wewnętrznego i Certyfikacji.¹⁵

Do zadań Instytucji Zarządzającej należy¹⁶:

- Przygotowywanie propozycji kryteriów wyboru projektów do dofinansowania;
- Wybór projektów do dofinansowania;
- Zawieranie z wnioskodawcami umów o dofinansowanie projektu lub podejmowanie decyzji o dofinansowaniu projektu;
- Zlecanie płatności na rzecz beneficjentów;
- Zapewnienie aktualności i poprawności danych służących do monitorowania realizacji Programu;
- Pełnienie funkcji Instytucji Certyfikującej;
- Kontrola realizacji Programu, w tym weryfikacja prawidłowości wydatków ponoszonych przez beneficjentów;
- Nakładanie korekt finansowych;
- Odzyskiwanie kwot podlegających zwrotowi (np. środków niewykorzystanych, odsetek, należności do zwrotu w związku z nieprawidłowościami);
- Ewaluacja Programu;
- Monitorowanie postępów realizacji Programu;
- Zapewnienie informacji o Programie i jego promocja.

¹³ Serwis Regionalnego Programu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, <https://rpo.warmia.mazury.pl/artukul/58/instytucja-zaradzajaca> [dostęp: 08.04.2019].

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Zadaniami Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego są między innymi¹⁷.

- Opracowywanie i aktualizacja RPO WiM 2014-2020 oraz SZOOP RPO WiM 2014-2020;
- Prowadzenie negocjacji RPO WiM 2014-2020 z Komisją Europejską;
- Sporządzanie sprawozdań i informacji z realizacji RPO WiM 2014-2020 oraz wprowadzanych w nim zmianach;
- Współpraca w zakresie naboru i szkoleń dla beneficjentów i kandydatów na ekspertów;

Zadania Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej uwzględniają między innymi¹⁸:

- Przygotowanie budżetu i planowanie finansowe w zakresie Osi Priorytetowej 11 oraz Działania 10.7 RPO WiM 2014-2020;
- Współpraca w zakresie wnioskowania i rozliczania środków finansowych na realizację RPO WiM 2014-2020;
- Współpraca w zakresie naboru kandydatów na ekspertów RPO WiM 2014-2020 oraz sporządzania sprawozdań i informacji z realizacji RPO WiM 2014-2020;
- Zamykanie perspektywy finansowej 2014-2020 w zakresie Osi Priorytetowej 11 i Działania 10.7 RPO WiM 2014-2020.

Do zadań Departamentu Koordynacji Promocji należy w szczególności¹⁹:

- Promocja RPO WiM 2014-2020;
- Koordynacja i realizacja szkoleń dla beneficjentów;
- Opracowanie, realizacja i aktualizacja Strategii komunikacji RPO WiM 2014-2020;

---

¹⁷ Biuletyn Informacji Publicznej, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, https://bip.warmia.mazury.pl/49/70_departament-europejskiego-funduszu-spolecznego.html [dostęp: 25.04.2019]

¹⁸ Biuletyn Informacji Publicznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, <https://bip.warmia.mazury.pl/kategoria/26/urząd-marszałkowski-departamenty-biura-regionalny-osrodek-polityki-spolecznej.html> [dostęp: 25.04.2019]

¹⁹ Biuletyn Informacji Publicznej, Departament Koordynacji Promocji, <https://bip.warmia.mazury.pl/kategoria/34/urząd-marszałkowski-departamenty-biura-departament-koordynacji-promocji.html> [dostęp: 25.04.2019]

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Współpraca przy powierzaniu zadań IP oraz nadzoru nad bieżącym wykonywaniem zadań przez IP w zakresie informacji i promocji;
- Sporządzanie sprawozdań z realizacji Programu w zakresie informacji i promocji.

Instytucja Pośrednicząca – instytucja, która wykonuje część zadań zleconych przez Instytucję Zarządzającą. Instytucją Pośredniczącą realizującą zadania w ramach poprawy sytuacji na rynku pracy jest Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie. Wdraża on działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy, aktywizacji zawodowej oraz mobilności pracowników w ramach osi 10 Regionalny Rynek Pracy²⁰.

Komitet Monitorujący – jest niezależnym ciałem doradczo-opiniodawczym dla IZ RPO, zapewnia jakość i efektywność zarządzania oraz realizacji RPO WiM 2014-2020.

Zadania Komitetu Monitorującego²¹:

- systematyczny przegląd wdrażania RPO WiM 2014-2020 i postępów poczynionych na drodze osiągnięcia jego celów, w szczególności w odniesieniu do celów pośrednich i końcowych wskazanych w ramach wykonania;
- analizowanie wszelkich kwestii, które wpływają na wykonanie RPO WiM 2014-2020, w tym wniosków z przeglądu wyników;
- konsultowanie i akceptowanie zmian RPO WiM 2014-2020 proponowanych przez Instytucję Zarządzającą;
- przedstawianie uwag dotyczących wdrażania i ewaluacji RPO WiM 2014-2020, w tym przedsięwzięć na rzecz zmniejszania obciążenia administracyjnego dla beneficjentów i monitorowanie działań podjętych w ich następstwie.

²⁰ Serwis Regionalnego Programu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, <https://rpo.warmia.mazury.pl/arttykul/59/instytucje-posredniczace> [dostęp: 08.04.2019].

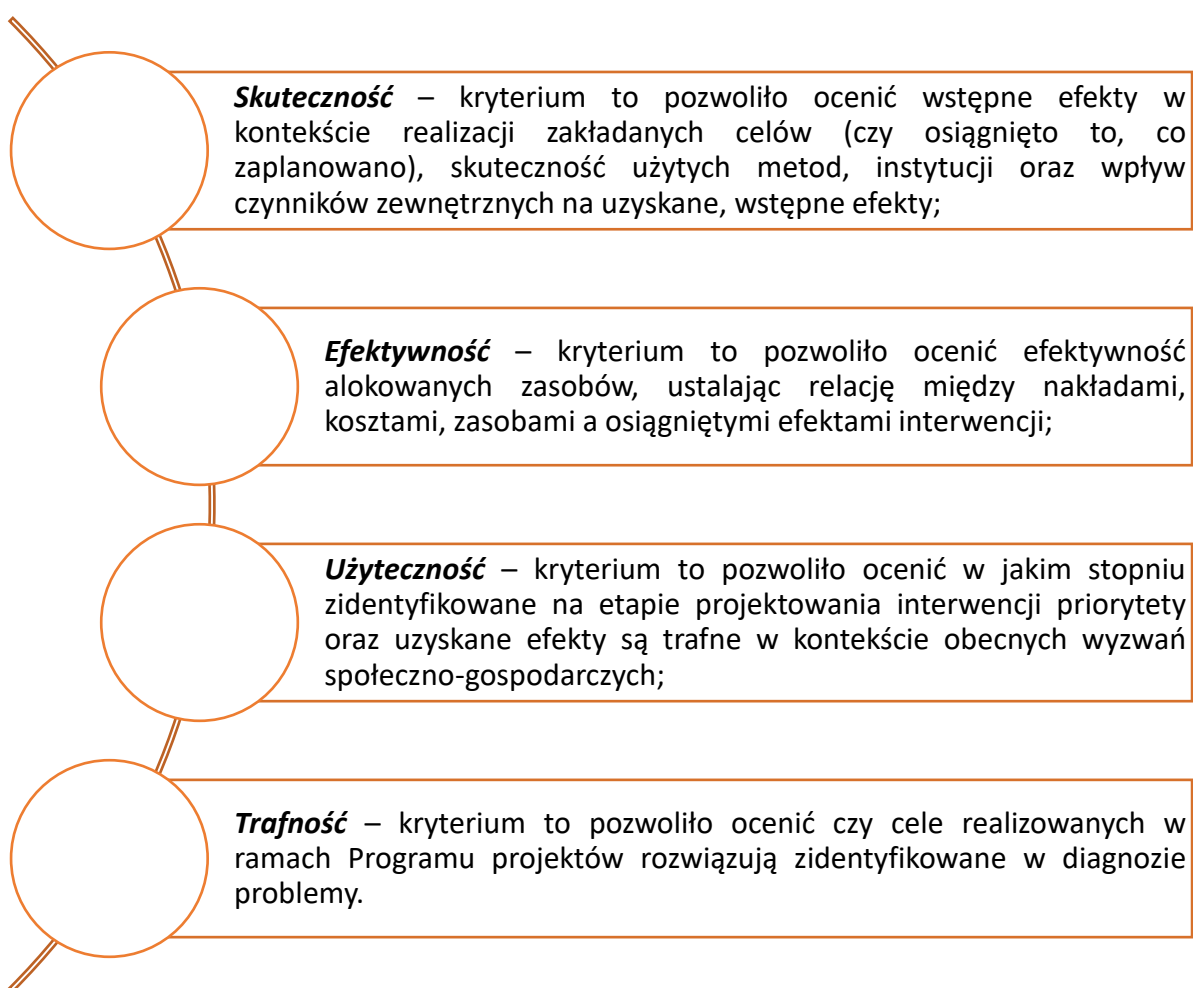
²¹ Serwis Regionalnego Programu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, <https://rpo.warmia.mazury.pl/arttykul/62/podstawowe-informacje>, [dostęp: 08.04.2019].

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

4. Syntetyczny opis koncepcji badania oraz wybranej i zastosowanej metodyki badania

4.1. Kryteria ewaluacyjne

Przy realizacji celów badania oraz jego zakresu tematycznego Wykonawca posłużył się następującymi kryteriami ewaluacyjnymi:

Źródło: Opracowanie własne

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

4.2. Pytania badawcze

W celu realizacji niniejszego badania ewaluacyjnego Wykonawca udzielił odpowiedzi na poniższe pytania badawcze, przyporządkowane do obszarów objętych ewaluacją:

Pomiar wskaźnika: Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu

1. Jaką wartość osiągnął wskaźnik rezultatu długoterminowego *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu*?
2. Jakie czynniki wpłynęły na ukształtowanie się oszacowanej wartości wskaźnika?
3. Jaka jest struktura (%) zmian w sytuacji uczestników projektów po 6 miesiącach od opuszczenia programu, identyfikowanych z uwzględnieniem kategorii wyszczególnionych w definicji przedmiotowego wskaźnika, w tym związanych z:
  - przejściem z niepewnego do stabilnego zatrudnienia²²;
  - przejściem z niepełnego do pełnego zatrudnienia²³;
  - zmianą pracy na inną, wymagającą wyższych kompetencji/umiejętności/ kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością;
  - awansem w pracy;oraz
  - innymi korzystnymi zmianami zidentyfikowanymi przez Wykonawcę np. poprawą sytuacji finansowej uczestników, poprawą jakości pracy, zmniejszeniem zagrożenia likwidacją stanowiska pracy i in.;
  - brakiem jakichkolwiek zmian;
  - pojawieniem się zmian niekorzystnych (jakich)?
4. Jakie czynniki i jak wpłynęły na ukształtowanie się zidentyfikowanej struktury?

²² Niepewne i stabilne zatrudnienie zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020* Ministra Rozwoju i Finansów.

²³ Niepełne i pełne zatrudnienie zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020* Ministra Rozwoju i Finansów.

***Ocena oddziaływania działań i poddziałań OP 2 RPO WiM 2014-2020
na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim***

1. Jak przedstawiała się sytuacja w zakresie kształcenia zawodowego i kształcenia dorosłych w województwie warmińsko-mazurskim w okresie projektowania i realizacji RPO WiM 2014-2020? Jak wyglądały kluczowe parametry opisujące powyższą sytuację w wartościach absolutnych i relatywnie na tle kraju i dlaczego?
2. Jak sformułowano założenia interwencji w tym obszarze na poziomie strategicznym i programowym? Czy i jakim modyfikacjom ulegały w okresie 2014-2018 i dlaczego? Jakie przesłanki stały za modyfikacjami?
3. Czy oferowane w ramach projektów formy wsparcia były/są skuteczne? Jeśli tak, to co wpływało na ich skuteczność? Jeśli nie, to dlaczego? Które formy wsparcia były najpopularniejsze a które najskuteczniejsze i dlaczego?
4. Czy oferowane wsparcie w ramach projektów odpowiada realnym potrzebom uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy? Jeśli tak, to dlaczego, jeśli nie, to dlaczego i co należy zmienić?
5. Jakie czynniki determinują udział uczniów w stażach/praktykach zawodowych i dlaczego? Jakie czynniki mogą wpłynąć na zwiększenie zainteresowania stażami i praktykami zawodowymi i dlaczego?
6. Czy i w jaki sposób interwencja przyczyniła się do podniesienia poziomu kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych?
7. Jakie czynniki i w jaki sposób wpływają na ofertę edukacyjną szkół oraz placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych, w tym na konkretne programy nauczania?
8. Czy dzięki interwencji wzrosła liczba osób dorosłych z grup defaworyzowanych, które podniosły poziom kompetencji i umiejętności językowych oraz w sferze ICT i zarządzania projektem?
9. Czy szkoły zawodowe oraz szkoły i placówki prowadzące kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych diagnozują potrzeby szkoleniowe potencjalnych słuchaczy

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

kursów, w tym kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych lub kursów kompetencji ogólnych? Jeżeli tak, to w jaki sposób zdobywają informacje na ten temat i co z nich wynika? Jeśli nie, dlaczego nie diagnozują potrzeb?

10. Czy interwencja przyczyniła się do wzmocnienia powiązania systemu kształcenia i szkolenia zawodowego z rynkiem pracy?
11. Jaki jest profil słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych oraz kursów kwalifikacji ogólnych? Jakie są motywy podjęcia nauki na ww. kursach na konkretnych kierunkach?
12. Jakie czynniki decydują o przystąpieniu przez absolwentów szkół oraz placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, a jakie wpływają na decyzję o rezygnacji z kursu przed jego ukończeniem?
13. Czy szkoły zawodowe oraz szkoły i placówki prowadzące kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych współpracują z przedstawicielami lokalnego rynku pracy w zakresie dostosowywania swojej oferty do ich potrzeb? Jeżeli tak, to w jaki sposób? Jeśli nie, to dlaczego?
14. Czy oferta szkół zawodowych oraz szkół i placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych dopasowana jest do potrzeb lokalnego rynku pracy? Jeśli nie, to dlaczego i co należy zmienić?
15. Jakie mechanizmy powinny zostać wdrożone w celu utworzenia jakościowej oferty pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się dorosłych, uwzględniającej potrzeby szkoleniowe potencjalnych słuchaczy kursów oraz potrzeby lokalnego rynku pracy i dlaczego?
16. Jakie dobre praktyki interwencji można wyróżnić? Które projekty miały szczególnie pozytywny wpływ na regionalny rynek pracy regionu? Czy i ewentualnie jak powielać taki właśnie model projektu?
17. Jakie były kluczowe problemy na etapie realizacji projektów w ramach OP 2 *Kadry dla gospodarki* RPO WiM?
18. Jaka jest efektywność kosztowa interwencji w ramach 2 osi priorytetowej?

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

19. Czy system wyboru projektów prowadzi do wyboru przedsięwzięć, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020?
20. Czy kontekst realizacji Programu (uwarunkowania społeczno-gospodarcze) nie zmieniły się na tyle, by konieczna była korekta realizowanych działań i zmiana założeń przyjętych na poziomie RPO WiM 2014-2020?
21. Jaki jest wpływ interwencji na zachowania migracyjne uczestników? (W analizie uwzględnione zostaną migracje lokalne, wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowane chęcią poprawienia sytuacji zawodowej)
22. Czy i w jakim stopniu system instytucjonalny (wsparcie ze strony IZ oraz IP umożliwiające pozyskanie wiedzy na temat zagadnień takich jak sposób przygotowania wniosku o dofinansowanie czy rozliczanie wydatków projektów) skutecznie wspiera realizację interwencji?

Ocena oddziaływania działań OP 10 RPO WiM na lata 2014-2020

na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim

1. Jak przedstawiała się sytuacja na regionalnym rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego w okresie programowania i realizacji RPO WiM 2014-2020 i co miało na to wpływ? Jak wyglądały kluczowe parametry strukturalne i koniunkturalne rynku pracy w wartościach absolutnych i relatywnie na tle kraju i dlaczego?
2. Jak sformułowano założenia interwencji w tym obszarze na poziomie strategicznym i programowym? Czy i jakim modyfikacjom ulegały w okresie 2014-2018 i dlaczego? Jakie przesłanki stały za modyfikacjami?
3. Czy i w jaki sposób interwencja przyczyniła się do zwiększenia zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, powyżej 50 r. ż., niskow kwalifikowanych oraz kobiet)?
4. Czy oferowane wsparcie w ramach projektów odpowiada realnym potrzebom uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy? Jeśli tak, to dlaczego? Jeśli nie, to dlaczego i co należy zmienić?

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

5. Czy oferowane w ramach projektów formy wsparcia (i ich konfiguracje) były/są skuteczne? Jeśli tak, to co wpływało na ich skuteczność? Jeśli nie, to dlaczego? Które formy wsparcia były najpopularniejsze a które najskuteczniejsze i dlaczego? Które formy wsparcia okazały się najmniej skuteczne i dlaczego?
6. Jakiego typu projekty cieszyły się największym/najmniejszym zainteresowaniem? Co było przyczyną wysokiego/niskiego zainteresowania danym typem projektów?
7. Jak rozkładają się rezultaty interwencji w podziale na poszczególne: grupy uczestników (nie tylko z uwzględnieniem podstawowego statusu na rynku pracy – tj. np. osoby bierne zawodowo, osoby bezrobotne – w tym zarejestrowane i niezarejestrowane w PUP, ale również i innych kluczowych cech istotnych dla interwencji – poziom wykształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem osób bez kwalifikacji, niepełnosprawność, okres pozostawania bez pracy), subregiony oraz powiaty i dlaczego?
8. Wśród której grupy osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy Program przynosi największe efekty a wśród której grupy te efekty są najmniejsze? Co jest tego przyczyną?
9. Jaki wpływ miała realizacja RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym? Czy zaobserwowano bezpośredni lub pośredni negatywny/pozytywny wpływ RPO WiM na rynek pracy? Jeśli tak, to dlaczego? Jeśli nie, to dlaczego i co należy zmienić?
10. Czy udało się zniwelować negatywne zjawiska na regionalnym rynku pracy? Jakie? Które obszary nadal pozostają deficytowe względem planowanej interwencji i dlaczego?
11. Czy dzięki interwencji wzmocnione zostały kompetencje pracowników i pracodawców z sektora MŚP? W jaki sposób?
12. Czy dzięki zaplanowanemu wsparciu udało się zniwelować skutki negatywnych zmian gospodarczych poprzez działania outplacementowe? W jaki sposób?
13. Czy i w jaki sposób realizacja Podmiotowych Systemów Finansowania usług rozwojowych dla przedsiębiorstw wpłynęła na rozwój kwalifikacji i kompetencji/potencjału intelektualnego przedsiębiorstw z województwa warmińsko-mazurskiego?

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

14. Czy dzięki interwencji EFS odnotowany został wzrost liczby wejść i powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze?
15. Jakie dobre praktyki interwencji można wyróżnić? Które typy projektów miały szczególnie pozytywny wpływ na regionalny rynek pracy? Czy i ewentualnie jak powielać taki właśnie model projektu?
16. Czy i jakie były kluczowe problemy na etapie realizacji projektów w ramach 10 osi priorytetowej „Regionalny rynek pracy” RPO WiM? Jak sobie z nimi radzono?
17. Jaka jest efektywność kosztowa interwencji w ramach 10 osi priorytetowej? Jaka skutecznością i efektywnością (kosztową i zatrudnieniową) charakteryzują się projekty konkursowe i pozakonkursowe?
18. Jaka jest struktura sektorowa nowopowstałych przedsiębiorstw utworzonych dzięki wsparciu w ramach OP 10 RPO WiM 2014-2020?
19. Czy system wyboru projektów prowadzi do wyboru przedsięwzięć, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020?
20. Czy kontekst realizacji Programu (uwarunkowania społeczno-gospodarcze) nie zmieniły się na tyle, by konieczna była korekta realizowanych działań i zmiana założeń przyjętych na poziomie RPO WiM 2014-2020?
21. Jaki jest wpływ interwencji na zachowania migracyjne uczestników? (W analizie uwzględnione zostaną migracje lokalne, wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowane chęcią poprawienia sytuacji zawodowej)
22. Czy i w jakim stopniu system instytucjonalny (wsparcie ze strony IZ oraz IP umożliwiające pozyskanie wiedzy na temat zagadnień takich jak sposób przygotowania wniosku o dofinansowanie czy rozliczanie wydatków projektów) skutecznie wspiera realizację interwencji?

***Ocena oddziaływania poddziałań OP 11 RPO WiM 2014-2020
na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim***

1. Jak przedstawiała się sytuacja w zakresie integracji społeczno-zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim w okresie projektowania i realizacji RPO WiM 2014-2020? Jak wyglądały kluczowe parametry opisujące powyższą sytuację w wartościach absolutnych i relatywnie na tle kraju i dlaczego?
2. Jak sformułowano założenia interwencji w tym obszarze na poziomie strategicznym i programowym? Czy i jakim modyfikacjom ulegały w okresie 2014-2018 i dlaczego? Jakie przesłanki stały za modyfikacjami?
3. Czy i w jaki sposób interwencja przyczyniła się do zwiększenia zatrudnienia wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym?
4. Czy oferowane w ramach projektów formy wsparcia (i ich konfiguracje) były/są skuteczne? Jeśli tak, to co wpływało na ich skuteczność? Jeśli nie, to dlaczego? Które formy wsparcia były najpopularniejsze a które najskuteczniejsze i dlaczego? Które formy wsparcia okazały się najmniej skuteczne i dlaczego?
5. Czy oferowane wsparcie w ramach projektów odpowiada realnym potrzebom uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy? Jeśli tak, to dlaczego? Jeśli nie, to dlaczego i co należy zmienić?
6. Jakiego typu projekty cieszyły się największym/najmniejszym zainteresowaniem? Co było przyczyną wysokiego/niskiego zainteresowania danym typem projektów?
7. Wśród której grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Program przynosi największe efekty a wśród której grupy te efekty są najmniejsze? Co jest tego przyczyną?
8. Czy dzięki interwencji osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także pracownicy i pracodawcy z sektora ekonomii społecznej, nabyły lub wzmocniły kompetencje i umiejętności zawodowe? W jaki sposób?
9. Czy projekty z zakresu rozwoju ekonomii społecznej wpłynęły na wzrost zatrudnienia? W jaki sposób?

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

10. Czy dzięki projektom zwiększyła się skala i jakość współpracy między instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy a trzecim sektorem mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy? W jaki sposób i w jakim stopniu?
11. Czy udało się zniwelować negatywne zjawiska w zakresie włączenia społecznego? Jakież? Które obszary nadal pozostają deficytowe względem planowanej interwencji i dlaczego?
12. Jakie dobre praktyki interwencji można wyróżnić? Które typy projektów miały szczególnie pozytywny wpływ na wsparcie włączenia społecznego? Czy i ewentualnie jak powielać taki właśnie model projektu?
13. Czy i jakie były kluczowe problemy na etapie realizacji projektów w ramach 11 osi priorytetowej „Włączenie społeczne” RPO WiM? Jak sobie z nimi radzono?
14. Jaka jest efektywność kosztowa interwencji w ramach OP 11?
15. Czy system wyboru projektów prowadzi do wyboru przedsięwzięć, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020?
16. Czy kontekst realizacji Programu (uwarunkowania społeczno-gospodarcze) nie zmieniły się na tyle, by konieczna była korekta realizowanych działań i zmiana założeń przyjętych na poziomie RPO WiM 2014-2020?
17. Jaki jest wpływ interwencji na zachowania migracyjne uczestników? (W analizie uwzględnione zostaną migracje lokalne, wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowane chęcią poprawienia sytuacji zawodowej)
18. Czy i w jakim stopniu system instytucjonalny (wsparcie ze strony IZ oraz IP umożliwiające pozyskanie wiedzy na temat zagadnień takich jak sposób przygotowania wniosku o dofinansowanie czy rozliczanie wydatków projektów) skutecznie wspiera realizację interwencji?

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia ukierunkowanego na zatrudnienie i rynek pracy realizowane w ramach 2, 10 i 11 Osi Priorytetowej RPO WiM 2014-2020

1. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 RPO WiM 2014-2020 wzmacniają wzajemnie swoje efekty? Czym się przejawia ta synergia?
2. Czy projekty realizowane w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 RPO WiM 2014-2020 rywalizują między sobą o odbiorców wsparcia, a jeśli tak, to jakie jest natężenie tego zjawiska?
3. W przypadku których typów projektów najsilniejsza jest komplementarność, a w przypadku których konkurencyjność i dlaczego?

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

4.3. Metody badawcze

W badaniu wykorzystano następujące metody badawcze.

Dokładna charakterystyka poszczególnych metod, w tym wielkości prób badawczych zawarte zostały w aneksie do niniejszego dokumentu.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

5. Opis wyników badania, ich analiza i interpretacja:

5.1. Tło badania

W celu właściwego zrozumienia wyników przeprowadzonego badania niezbędne jest nakreślenie tła badawczego. W tym celu w niniejszym rozdziale skupiono się na przedstawieniu charakterystyki wsparcia udzielanego w ramach OP 2, 10 i 11 RPO WiM 2014-2020 oraz specyfiki rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego. Takie podejście pozwala zweryfikować, czy interwencja podjęta w ramach ww. OP była uzasadniona, tj. czy działania przewidziane w ich ramach odpowiadają na zidentyfikowane wyzwania.

Charakterystyka wsparcia udzielanego w ramach OP 2, 10 i 11 RPO WiM 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 jest efektem negocjacji prowadzonych w 2014 r. przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Komisją Europejską²⁴. Program stanowi następcę Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 i został sporządzony zgodnie z Umową Partnerstwa. Został zatwierdzony przez Komisję Europejską 12 lutego 2015 roku, a następnie przyjęty przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego 24 marca 2015 roku²⁵. W 2018 roku nastąpiła aktualizacja dokumentu, zatwierdzona przez Komisję Europejską decyzją wykonawczą C (2018) 1460 z dnia 07.03.2018 r., a następnie przyjęta w drodze uchwały nr 14/278/18/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 marca 2018 r.²⁶.

²⁴ Data zatwierdzenia przez KE – 12 lutego 2015 r., dokument notyfikowany 23 lutego 2015 r., przyjęty przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego 24 marca 2015r. (Uchwała nr 16/150/15/V). Aktualizacja - Uchwała Nr 14/278/18/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia zmian do *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020*, treść zatwierdzona przez Komisję Europejską (decyzja wykonawcza Komisji z dnia 7 marca 2018 r.).

²⁵ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM 2014-2020)* Olsztyn, 24 marca 2015 r., załącznik do uchwały nr 16/150/15/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 marca 2015 r.

²⁶ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM 2014-2020)* Olsztyn, 20 marca 2018 r., załącznik do uchwały nr 14/278/18/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 marca 2018 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Alokacja środków UE w ramach aktualnej perspektywy finansowej wynosi 1 728 272 095 euro²⁷. Finansowanie Programu obejmuje dwa źródła: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny. Działania prowadzone w ramach Programu realizowane są w ramach 11 OP (wspartych środkami pomocy technicznej):

1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur;
2. Kadry dla gospodarki;
3. Cyfrowy region;
4. Efektywność energetyczna;
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów;
6. Kultura i dziedzictwo;
7. Infrastruktura transportowa;
8. Obszary wymagające rewitalizacji;
9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych;
10. Regionalny rynek pracy;
11. Włączenie społeczne.

Niniejsze badanie koncentruje się na tematyce związanej z rynkiem pracy i zatrudnieniem. Tym samym, przedmiotem analizy są działania podejmowane w ramach trzech OP RPO WiM 2014-2020, tj.:

- OP 2 – Kadry dla gospodarki;
- OP 10 – Regionalny rynek pracy;
- OP 11 – Włączenie społeczne.

Odnosząc się do tematyki badania, należy wskazać, że w Umowie Partnerstwa zauważono, iż zgodnie z indeksem konkurencyjności regionów UE-27, województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się dość niską konkurencyjnością. Wartość indeksu dla tego województwa wynosi 29 (w skali od 0 do 100), zaś spośród wszystkich badanych w ramach indeksu

---

²⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 do Uchwały nr 60/1133/18/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 grudnia 2018 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

regionów województwo warmińsko-mazurskie zajmuje 233 spośród 271 miejsc²⁸. W regionie występuje kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, co generuje liczne problemy w sferze zatrudnienia i rynku pracy. W dokumencie zwrócono także uwagę na obszary wiejskie i tereny przygraniczne, które charakteryzują się niskim poziomem dostępności usług dla mieszkańców²⁹.

OP 2 – Kadry dla gospodarki

Założenia OP 2 – Kadry dla gospodarki odpowiadają następującym Priorytetom inwestycyjnym:

Tabela 1. Priorytety inwestycyjne odpowiadające wsparciu w ramach 2 OP RPO WiM 2014-2020

Priorytet inwestycyjny	Opis
10i	Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
10iii	Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
10iv	Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów

²⁸ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa, MliR, 21 maja 2014 r. z późn. zm., s. 47.

²⁹ Tamże, s. 49-50.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Priorytet inwestycyjny	Opis
	nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 do Uchwały nr 60/1133/18/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 grudnia 2018 r., s. 77-85.

Działania w ramach Osi realizują cele związane z rozwojem kształcenia ogólnego, w tym edukacji przedszkolnej, kształcenia zawodowego oraz ustawicznego. Wśród nich wymienić należy (w kontekście tematyki niniejszego badania) cele związane z podniesieniem u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, oraz rozwojem zindywidualizowanego podejścia do ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto, działania w ramach ww. OP skupiają się również na podnoszeniu poziomu kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych w zakresie języków obcych, ICT (technologii informacyjno-komunikacyjnych) oraz zarządzania projektem oraz dostosowaniu kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych do potrzeb rynku pracy. Podkreślić należy, że interwencja ma na celu również wsparcie szkolnictwa zawodowego (w zakresie zwiększenia zatrudnialności absolwentów szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, w szczególności poprzez poprawę jakości kształcenia zawodowego)³⁰.

Ww. celom interwencji odpowiadają działania i typy przedsięwzięć przewidziane w ramach Osi, tj.:

- tworzenie nowych miejsc przedszkolnych;
- dofinansowanie udziału dzieci w edukacji przedszkolnej;
- wyrównywanie stwierdzonych deficytów w edukacji przedszkolnej (np. zajęcia z logopedą, psychologiem, pedagogiem i terapeutą itp.), wspieranie kompetencji kluczowych dzieci w zakresie porozumiewania się w językach obcych oraz

³⁰ Szczegółowy opis osi priorytetowej Kadry dla gospodarki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn 2018 r. s. 10.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

kompetencji społecznych, inicjatywności, przedsiębiorczości i kreatywności,
doposażenie placówki;

- wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego jako element wsparcia przedszkola/ placówki;
- kształcenie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodniczych, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym językiem polskim dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętności rozumienia, kreatywności, innowacyjności, przedsiębiorczości, krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, umiejętności uczenia się, umiejętności pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy);
- tworzenie warunków dla nowoczesnego nauczania – tzw. nauczanie eksperymentalne, w tym wyposażenie pracowni matematyczno-przyrodniczych;
- rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie stosowania TIK w ramach kontynuacji działań rządowego programu „Cyfrowa szkoła”;
- zapewnienie zindywidualizowanego podejścia do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych;
- wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego jako element wsparcia szkoły/placówki oświatowej;
- działania z obszaru doradztwa zawodowego;
- kompleksowe wsparcie osób w podnoszeniu poziomu kompetencji i kwalifikacji: językowych, ICT , zarządzania projektem (planowania i osiągnięcia celów);
- kompleksowe wsparcie osób w zakresie potwierdzania posiadanych kompetencji i kwalifikacji: językowych, ICT, zarządzania projektem (planowania i osiągnięcia celów);
- programy współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
- tworzenie i/lub rozwój ukierunkowanych branżowo/zawodowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU;
- przygotowanie i realizacja wysokiej jakości usług poradnictwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe;

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- kształtowanie u uczniów i słuchaczy szkół prowadzących kształcenie zawodowe kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
- kompleksowe wsparcie osób dorosłych w podnoszeniu poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych;
- kompleksowe wsparcie osób dorosłych w zakresie potwierdzania posiadanych kompetencji i kwalifikacji zawodowych³¹.

Szeroki zakres ww. działań i typów przedsięwzięć w głównej mierze odnosi się więc do wspierania rozwoju kapitału ludzkiego. W kontekście tematyki niniejszego badania warto zwrócić szczególną uwagę na działania związane z poprawą jakości kształcenia (w tym z uwzględnieniem indywidualizacji pracy z uczniami o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych), budowania wśród uczniów kompetencji kluczowych, niezbędnych na rynku pracy.

Ponadto, działania w ramach Osi uwzględniają również potrzeby osób dorosłych. W tym zakresie szczególnie istotne jest kompleksowe wsparcie osób w podnoszeniu (i potwierdzaniu) poziomu kompetencji i kwalifikacji: językowych, ICT, zarządzania projektem (planowania i osiągania celów). Pomoc w tym zakresie (wsparcia kompetencji kluczowych) szczególnie istotna jest wśród przedstawicieli defaworyzowanych grup społecznych (z wykształceniem co najwyżej średnim oraz osób powyżej 50 roku życia).

Wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego w ramach tejże Osi odbywa się również na poziomie rozwoju współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W tym zakresie interwencja skupia się m.in. na organizacji kształcenia praktycznego (w formie stażów i praktyk), jak i lepszym dostosowaniu nabywanych przez uczniów kompetencji i umiejętności (oferta kształcenia) względem aktualnych wymogów lokalnego rynku pracy. Jednocześnie, działania w ramach Osi nie ograniczają się do wsparcia w tym zakresie jedynie uczniów i słuchaczy szkół, lecz również obejmują pomocą osoby, które zakończyły już kształcenie na poziomie szkoły zawodowej. W tym zakresie oferowane jest kompleksowe wsparcie dla osób dorosłych, ukierunkowane na

---

³¹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 do Uchwały nr 60/1133/18/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 grudnia 2018 r., s. 78-97.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych (przy czym należy zauważyć, że grupa docelowa nie jest ograniczona, tzn. obejmuje osoby dorosłe, które z własnej woli pragną podnieść swoje kwalifikacje i kompetencje zawodowe)³².

OP 10 - Regionalny rynek pracy

Założenia OP 10 – Regionalny rynek pracy, odpowiadają następującym Priorytetom inwestycyjnym:

Tabela 2. Priorytety inwestycyjne odpowiadające wsparciu w ramach 10 OP RPO WiM 2014-2020

Priorytet inwestycyjny	Opis
8i	Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.
8iii	Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.
8iv	Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.
8v	Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.
8vi	Aktywne i zdrowe starzenie się.

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 do Uchwały nr 60/1133/18/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 grudnia 2018 r.

Działania w ramach Osi realizują tym samym cele związane z efektywniejszym wykorzystaniem zasobów rynku pracy, w tym wzrostem poziomu zatrudnienia poprzez aktywizację głównie osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zwłaszcza tych które znajdują się w najtrudniejszej sytuacji na regionalnym rynku pracy. Wsparcie w tym zakresie

³² Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

przewiduje wykorzystanie instrumentów służących podnoszeniu zarówno kwalifikacji zawodowych, jak i umiejętności w zakresie poruszania się po rynku pracy. Oprócz tego, aktywizacja zawodowa prowadzona jest również poprzez przyznawanie dotacji na rozwój działalności gospodarczej. Tym samym, działania w ramach analizowanej Osi przyczyniają się do aktywizacji zawodowej oraz powrotu na rynek pracy osób bezrobotnych. Warto też zauważyć, że wśród realizowanych działań znalazło się również wsparcie ukierunkowane na niwelowanie barier utrudniających osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3, powrót lub wejście na rynek pracy. Ponadto, działania w ramach OP 10 przewidują również wsparcie dla przedsiębiorstw w postaci inwestycji w rozwój kapitału ludzkiego (zarówno pod względem umożliwienia dostosowania kwalifikacji pracowników do zmian wynikających z konieczności adaptacji przedsiębiorstw do potrzeb rynku)³³.

Ww. celom i kierunkom interwencji odpowiadają działania i typy przedsięwzięć przewidziane w ramach Osi, tj.:

- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- działania na rzecz zdobywania lub/i podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy;
- pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego;
- wsparcie formy zatrudnienia wspomaganego;
- inne działania określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- wsparcie finansowe osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej: dotacje i finansowe wsparcie pomostowe;
- wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz w początkowym okresie jej prowadzenia przez wyspecjalizowane instytucje oraz zgodnie z wypracowanymi i obowiązującymi standardami świadczenia usług;

---

³³ Szczegółowy opis osi priorytetowej Regionalny rynek pracy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn 2019 r. s. 10.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia (np. w żłobkach, klubach dziecięcych, u dziennych opiekunów lub niań);
- wspieranie aktywizacji zawodowej osób wchodzących bądź powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich oraz wychowawczych;
- wsparcie outplacementowe (tj. wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu);
- usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe³⁴.

Jak można zaobserwować, zakres działań OP 10 jest szeroki i kompleksowo odnosi się zarówno do potrzeb osób bezrobotnych i biernych zawodowo, jak i osób pracujących. Szeroki zakres ww. działań i typów przedsięwzięć w głównej mierze odnosi się więc (podobnie jak i poprzednio analizowana OP) do wspierania rozwoju kapitału ludzkiego.

OP 11 – Włączenie społeczne

Założenia OP 11 – Włączenie społeczne odpowiadają następującym Priorytetom inwestycyjnym:

Tabela 3. Priorytety inwestycyjne odpowiadające wsparciu w ramach 11 OP RPO WiM 2014-2020

Priorytet inwestycyjny	Opis
9i	Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.
9iv	Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

³⁴ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 do Uchwały nr 60/1133/18/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 grudnia 2018 r., s. 182-199.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Priorytet inwestycyjny	Opis
9v	Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwia dostępu do zatrudnienia.

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 do Uchwały nr 60/1133/18/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 grudnia 2018 r.

Działania w ramach tejże Osi realizują cele związane z integracją społeczną osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego. Cele szczegółowe OP 11 odnoszą się do aktywizacji zawodowej i poprawy sytuacji na rynku pracy przez aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno-zawodowej oraz wzrostu zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej³⁵.

Ww. celom i kierunkom interwencji odpowiadają działania i typy przedsięwzięć przewidziane w ramach Osi, tj.:

- aktywizacja osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym zgodnie ze zindywidualizowaną ścieżką rozwoju;
- usługi skierowane do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez podmioty integracji społecznej tj. centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej oraz podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza);
- „Społeczny MOF” (tryb konkursowy);
- świadczenie usług służących zakładaniu nowych lub wspieraniu istniejących przedsiębiorstw społecznych (usługi animacyjne, inkubacyjne i biznesowe);
- dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie przedsiębiorstw społecznych, prowadzące do zatrudnienia;

³⁵ Szczegółowy opis osi priorytetowej Włączenie społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn 2019 r. s. 10.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- dotacje i wsparcie pomostowe na tworzenie miejsc pracy w funkcjonujących przedsiębiorstwach społecznych;
- koordynacja ekonomii społecznej w regionie³⁶.

5.2. Pomiar wskaźnika długoterminowego: Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu

W ramach realizacji niniejszego obszaru badawczego, udzielono odpowiedzi na szereg przyporządkowanych mu pytań badawczych (stanowiących podpunkty niniejszego podrozdziału). Odpowiedzi zostały sporządzone w oparciu o wszystkie przeprowadzone badania. Takie podejście pozwala zastosować triangulację metod badawczych w ramach udzielania odpowiedzi na pytania zawarte w badaniu.

Wartość wskaźnika rezultatu długoterminowego Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu

Analizowany wskaźnik definiowany jest w następujący sposób³⁷:

Osoby pracujące, które uzyskały wsparcie Europejskiego Funduszu Społecznego i w ciągu sześciu miesięcy po opuszczeniu programu EFS przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia lub z niepełnego do pełnego zatrudnienia lub zmieniły pracę na inną, wymagającą wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością, lub które awansowały w pracy.

Wskaźnik ten należy rozumieć jako zmianę statusu zatrudnienia uczestnika sześć miesięcy po opuszczeniu programu w porównaniu do sytuacji w chwili rozpoczęcia udziału.

Wartość brutto wskaźnika *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu* obliczona została w następujący sposób: określono, u których uczestników projektów biorących udział w badaniu CAWI/CATI nastąpiła poprawa

³⁶ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 do Uchwały nr 60/1133/18/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 grudnia 2018 r., s. 206-219.

³⁷ Załącznik nr 6 do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 – Sposób pomiaru wskaźników rezultatu długoterminowego EFS, dla których źródłem danych jest badanie ewaluacyjne

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

sytuacji na rynku pracy poprzez interpretację odpowiedzi udzielonych przez respondentów w ramach przeprowadzonego badania. Każdorazowo uznawano, że u danego respondenta nastąpiła poprawa sytuacji, jeśli spełnił on co najmniej jeden z poniższych warunków:

- **Przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia:**

- Wskazał, że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie pracował dorywczo, zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału prowadził własną działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub był pracownikiem nie we własnej firmie;
- Wskazał, że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie pomagał w rodzinnej działalności gospodarczej lub gospodarstwie rolnym, zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału prowadził własną działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub był pracownikiem nie we własnej firmie;
- Wskazał, że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie był na płatnym stażu lub praktyce, zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału prowadził własną działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub był pracownikiem nie we własnej firmie;
- Wskazał że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony, zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału zatrudniony był na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony;
- Wskazał że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie był zatrudniony na podstawie umowy o dzieło/zlecenie, zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału zatrudniony był na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony;
- Wskazał że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie był zatrudniony na podstawie umowy innej niż o pracę, zlecenie lub dzieło, zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału zatrudniony był na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony;
- Wskazał że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie pracował, ale bez umowy, zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału zatrudniony był na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- **Przejsście z niepełnego do pełnego zatrudnienia:**
  - Wskazał, że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie pracował na część etatu, ale chciał pracować na pełen etat zaś sześć miesięcy po zakończeniu udziału zatrudniony był na pełen etat.
- **Awans w pracy lub Zmiana pracy na inną wymagającą wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością:**
  - Wskazał, że w wyniku udziału w projekcie zmienił pracę lub stanowisko na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością.

Analizie poddane zostały priorytety inwestycyjne 10i, 10iii, 10iv, 8iv, 8v, 8vi, 9i, 9iv, 9v.

W przypadku każdego analizowanego priorytetu próbę uznać należy za reprezentatywną.

Próba do wyliczenia wskaźnika *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu* została wyliczona zgodnie z *Wytycznymi w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020* Ministra Rozwoju i Finansów wraz z załącznikami oraz wytycznymi Komisji Europejskiej.

Wskaźnik nie został wyliczony dla priorytetów 8i oraz 8iii z uwagi na fakt, iż w przypadku tych priorytetów nie było osób pracujących, które zakończyły udział w projekcie do czerwca 2018 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 4. Liczba uczestników projektów biorących udział w projektach w ramach PI: 10i, 10iii, 10iv, 8iv, 8v, 8vi, 9i, 9iv, 9v oraz liczba osób przebadanych w ramach tych osi

		Liczba uczestników projektów			Badana próba		Kobiety	Mężczyźni
		Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni		
2.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej	10i	617	114	731	2689	579	509	295
2.2.1. Podniesienie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów – projekty konkursowe		2033	445	2478				
2.2.2. Podniesienie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów – projekty ZIT bis Elbląg		39	20	59				
2.3.1. Rozwój kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych	10iii	658	770	1428	658	770	268	273
2.3.2. Rozwój kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych	10iv	584	420	1004	620	488	307	270
2.4.1. Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego – projekty konkursowe		29	62	91				
2.4.2. Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego – projekty ZIT bis Elbląg		7	6	13				
10.4 Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3	8iv	160	3	163	160	3	128	3

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

		Liczba uczestników projektów					Badana próba	
		Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe	8v	72	121	193	2425	2455	541	487
10.6 Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe		2353	2334	4687				
10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się	8vi	4239	0	4239	4239	0	571	0
11.1.1 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym – projekty konkursowe	9i	4	12	16	4	14	4	14
11.1.2 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji – projekt ZIT Olsztyn		0	2	2				
11.1.3 Usługi skierowane do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym świadczone przez podmioty integracji społecznej – projekt ZIT Elk		0	0	0				
11.2.1 Ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych – projekty konkursowe	9iv	0	0	0	40	35	36	26
11.2.2 Ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych – projekt ZIT Olsztyn		0	0	0				
11.2.3 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze		40	35	75				

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

		Liczba uczestników projektów					Badana próba	
		Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
środowiskiem lokalnym – projekty konkursowe								
11.2.4 Ułatwienie dostępu do usług społecznych – projekt ZIT Olsztyn		0	0	0				
11.2.5 Lokalne działania integracyjne społeczności – projekt ZIT Ełk		0	0	0				
11.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości społecznej	9v	10	7	17	359	119	222	97
11.3.2 Koordynacja ekonomii społecznej w regionie		349	112	461				
SUMA				15657			2586	1465
							4051	

Źródło: opracowanie własne

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Wartość brutto wskaźnika³⁸ „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” dla RPO WiM 2014-2020³⁹ wyniosła **6,9%**. Biorąc pod uwagę podział na priorytety inwestycyjne, najwyższa wartość wskaźnika brutto przypadła na PI 10iv (11,8% na co szczególnie wpływ miały projekty realizowane w ramach Poddziałania 2.3.2) i 8iv (projekty, których celem jest pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 – 9,9%). Z kolei najniższą wartość odnotowano w przypadku PI 9i (Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie – 0,0%).

Ogólna wartość brutto wskaźnika może wydawać się dość niska, należy jednak zwrócić uwagę na kilka kwestii:

- Założona w *Załączniku nr 6 do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowej realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 – Sposób pomiaru wskaźników rezultatu długoterminowego EFS, dla których źródłem danych jest badanie ewaluacyjne* metodologia nie uwzględnia wzrostu oceny otrzymywanego wynagrodzenia (które stanowi najczęstszy efekt podwyższenia kompetencji) oraz innych czynników wpływających na poprawę sytuacji na rynku pracy (m.in. wzrost poważania wśród pracodawców i współpracowników).
- Większość respondentów już przed rozpoczęciem udziału w projekcie znajdowała się w korzystnej sytuacji na rynku pracy (co dotyczy szczególnie nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu), stąd udział w projekcie nie mógł przyczynić się do znacznej poprawy w tym zakresie.
- Nie wszystkie działania realizowane w ramach wskazanych PI skierowane były na poprawę sytuacji na rynku pracy (która w tych wypadkach stanowiła kwestię drugorzędną, efekt dodatkowy) – dotyczy to szczególnie Działań: 2.1 (Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej), 2.2 (Podniesienie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych

³⁸ Do określenia wartości brutto nie są brane pod uwagę subiektywne oceny wpływu wsparcia na zmianę sytuacji na rynku pracy, natomiast by obliczyć wartość netto w analizie odpowiedzi uwzględnia się subiektywną ocenę wpływu wsparcia.

³⁹ Stan na 31.12.2018 r., czyli koniec okresu, który objęło badanie.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

uczniów), 2.4 (Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego), 10.7 (Aktywne i zdrowe starzenie się), 11.2 (Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym).

Tabela 5. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu”

Ogółem					
Priorytet inwestycyjny	Próba	Wartość wskaźnika wyliczona na próbie		Populacja	Wartość wskaźnika w odniesieniu do całej populacji
		Liczba	%		
RPO WiM	4051	279	6,9%	15657	1078
10i	804	28	3,5%	3268	114
10iii	541	43	7,9%	1428	114
10iv	577	68	11,8%	1108	131
8iv	131	13	9,9%	163	16
8v	1028	92	8,9%	4880	437
8vi	571	19	3,3%	4239	141
9i	18	0	0,0%	18	0
9iv	62	5	8,1%	75	6
9v	319	11	3,4%	478	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych n=4051.

Realizacja próby w PI 9iv na poziomie 82,7% populacji (62 z 75 osób) spowodowała, że wartość wskaźnika *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu* w tym priorytecie inwestycyjnym została oszacowana z błędem statystycznym nieznacznie przekraczającym 5%. Aby wyniki obarczone były błędem statystycznym nieprzekraczającym 5%, przy tak niewielkiej populacji uczestników projektów (75 osób), realizacja próby musiałaby wynosić niemal 100% populacji. Mając na względzie „trudną” grupę uczestników projektów w PI 9iv (osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym) osiągnięcie takiego poziomu w niniejszym badaniu okazało się trudne do wykonania. Przy pomiarze wskaźnika *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu* w kolejnych latach, jeżeli populacja uczestników będzie znacznie większa, możliwe będzie osiągnięcie bardziej precyzyjnych wyników.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Najwyższa wartość brutto wskaźnika wśród kobiet została osiągnięta w ramach PI 8v (Działania 10.5 oraz 10.6 – 10,9% oraz 10iv (Poddziałania 2.3.2, 2.4.1 oraz 2.4.2 – 12,4%). Wśród mężczyzn najwyższe wartości osiągnięto w ramach PI 8iv (Działanie 10.4 – 33,3%), należy jednak zwrócić uwagę na bardzo niską próbę (wynikającą z małej populacji) w tej grupie badanych. Dla porównania, kobiety osiągnęły w ramach PI 8iv wartość wskaźnika 9,4%, jednak faktyczna zmiana sytuacji na lepszą wystąpiła wśród 15 kobiet (a wśród mężczyzn tylko u jednej osoby).

Tabela 6. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” - podział wg płci uczestników projektów

	Kobieta					Mężczyzna				
PI	Próba	Wartość wskaźnika		Populacja	Ekstrapolacja na populację	Próba	Wartość wskaźnika		Populacja	Ekstrapolacja na populację
		Liczba	%				Liczba	%		
RPO	2586	186	7,2%	11194	805	1465	93	6,3%	4463	283
10i	509	23	4,5%	2689	122	295	5	1,7%	579	10
10iii	268	22	8,2%	658	54	273	21	7,7%	770	59
10iv	307	38	12,4%	620	77	270	30	11,1%	488	54
8iv	128	12	9,4%	160	15	3	1	33,3%	3	1
8v	541	59	10,9%	2425	264	487	33	6,8%	2455	166
8vi	571	19	3,3%	4239	141	0	-	-	0	-
9i	4	0	0,0%	4	0	14	0	0,0%	14	0
9iv	36	3	8,3%	40	3	26	2	7,7%	35	3
9v	222	10	4,5%	359	16	97	1	1,0%	119	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych n=4051.

Analizując wartość wskaźnika brutto w podziale na poziomy wykształcenia uczestników projektów (ISCED) zaobserwować można, że najwyższa wartość przypadła na osoby z wykształceniem ISCED 3 (osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym) oraz ISCED 5-8 (osoby z wykształceniem wyższym) - po ok. 7,0%, zaś najniższa dla ISCED 0, na co wpływ ma bardzo mała próba (2 osoby).

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 7. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg poziomu wykształcenia uczestników projektów

	ISCED 0			ISCED 1			ISCED 2			ISCED 3			ISCED 4			ISCED 5-8		
PI	Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika	
		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%
RPO	2	0	0,0%	65	2	3,1%	34	1	2,9%	1178	80	6,8%	335	21	6,3%	2338	171	7,3%
10i	0	0	-	2	0	0,0%	0	0	-	47	2	4,3%	27	0	0,0%	693	26	3,8%
10iii	0	0	-	5	1	20,0%	7	0	0,0%	429	34	7,9%	16	1	6,3%	81	6	7,4%
10iv	0	0	-	10	0	0,0%	5	0	0,0%	105	12	11,4%	52	6	11,5%	378	47	12,4%
8iv	0	0	-	0	0	-	0	0	-	13	3	23,1%	12	2	16,7%	106	8	7,5%
8v	2	0	0,0%	10	1	10,0%	9	1	11,1%	331	20	6,0%	108	6	5,6%	568	64	11,3%
8vi	0	0	-	22	0	0,0%	3	0	0,0%	196	5	2,6%	90	3	3,3%	260	11	4,2%
9i	0	0	-	1	0	0,0%	4	0	0,0%	7	0	0,0%	1	0	0,0%	5	0	0,0%
9iv	0	0	-	9	0	0,0%	5	0	0,0%	21	1	4,8%	10	1	10,0%	17	3	17,6%
9v	0	0	-	6	0	0,0%	1	0	0,0%	29	3	10,3%	19	2	10,5%	229	6	2,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n=4051.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Wartość wskaźnika brutto w podziale na powiaty (miejsce zamieszkania uczestników projektów) została zaprezentowana poniżej. Zestawienie ograniczono do powiatów zlokalizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, ze względu na pojedyncze liczebności odnoszące się do powiatów spoza analizowanego regionu.

Ze względu na stosunkowo niewielkie liczebności uczestników przypadające na poszczególne powiaty w podziale na PI, wartości te często wynoszą 0%. Warto jednak zwrócić uwagę na zbieżność w zakresie liczby mieszkańców poszczególnych powiatów i osiągniętych wskaźników brutto. Np. powiat m. Olsztyn osiągnął stosunkowo wysokie wartości wskaźnika brutto w większości PI. Należy mieć także na uwadze, że wartości 100% osiągnięte przez niektóre z powiatów wynikają z niskich liczebności uczestników projektów pochodzących z danego regionu.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 8. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg powiatów – część pierwsza

	10i			10iii			10iv			8iv			8v		
Powiat	Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika	
		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%
bartoszycki	40	0	0,0%	9	0	0,0%	3	0	0,0%	3	0	0,0%	4	0	0,0%
braniewski	2	0	0,0%	7	0	0,0%	8	0	0,0%	6	0	0,0%	5	1	20,0%
działdowski	47	0	0,0%	9	0	0,0%	4	0	0,0%	4	0	0,0%	9	0	0,0%
Elbląg	27	0	0,0%	45	3	6,7%	73	10	13,7%	11	1	9,1%	140	15	10,7%
elbląski	38	0	0,0%	27	1	3,7%	18	1	5,6%	3	0	0,0%	38	1	2,6%
ełcki	23	2	8,7%	7	0	0,0%	42	4	9,5%	15	3	20,0%	65	4	6,2%
giżycki	5	0	0,0%	17	5	29,4%	30	4	13,3%	9	2	22,2%	37	2	5,4%
gołdapski	17	1	5,9%	3	0	0,0%	19	3	15,8%	0	0	-	25	1	4,0%
iławski	40	3	7,5%	28	0	0,0%	6	0	0,0%	8	2	25,0%	42	4	9,5%
kętrzyński	32	1	3,1%	22	2	9,1%	5	1	20,0%	11	0	0,0%	12	0	0,0%
lidzbarski	16	2	12,5%	37	4	10,8%	7	0	0,0%	1	0	0,0%	20	0	0,0%
mrągowski	2	0	0,0%	19	2	10,5%	15	2	13,3%	4	0	0,0%	27	3	11,1%
nidzicki	0	0	-	5	1	20,0%	2	1	50,0%	0	0	-	10	1	10,0%
nowomiejski	61	0	0,0%	9	1	11,1%	7	0	0,0%	6	1	16,7%	24	1	4,2%
olecki	70	2	2,9%	4	1	25,0%	25	2	8,0%	6	1	16,7%	21	3	14,3%
m. Olsztyn	57	0	0,0%	61	2	3,3%	139	14	10,1%	21	1	4,8%	222	24	10,8%
olsztyński	63	4	6,3%	86	4	4,7%	54	8	14,8%	8	0	0,0%	68	10	14,7%
ostródzki	158	7	4,4%	91	9	9,9%	22	2	9,1%	8	1	12,5%	123	10	8,1%
piski	36	0	0,0%	1	0	0,0%	16	2	12,5%	1	0	0,0%	1	0	0,0%
szczycieński	47	0	0,0%	22	0	0,0%	28	3	10,7%	1	0	0,0%	26	3	11,5%
węgorzewski	14	1	7,1%	21	2	9,5%	20	7	35,0%	5	0	0,0%	13	1	7,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n=4051

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 9. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg powiatów – część druga

	8vi			9i			9iv			9v		
Powiat	Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika	
		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%
bartoszycki	42	0	0,0%	1	0	0,0%	0	0	-	20	0	0,0%
braniewski	2	0	0,0%	0	0	-	1	0	0,0%	7	0	0,0%
działdowski	14	1	7,1%	0	0	-	0	0	-	11	0	0,0%
Elbląg	3	0	0,0%	11	0	0,0%	9	1	11,1%	30	2	6,7%
elbląski	0	0	-	1	0	0,0%	0	0	-	9	0	0,0%
ełcki	29	3	10,3%	0	0	-	0	0	-	11	1	9,1%
giżycki	34	0	0,0%	2	0	0,0%	1	0	0,0%	13	0	0,0%
gołdapski	39	1	2,6%	0	0	-	0	0	-	0	0	-
iławski	19	0	0,0%	1	0	0,0%	48	4	8,3%	19	0	0,0%
kętrzyński	24	0	0,0%	0	0	-	0	0	-	25	1	4,0%
lidzbarski	7	0	0,0%	0	0	-	0	0	-	6	0	0,0%
mrągowski	30	0	0,0%	0	0	-	0	0	-	13	1	7,7%
nidzicki	40	1	2,5%	0	0	-	0	0	-	7	0	0,0%
nowomiejski	9	1	11,1%	0	0	-	0	0	-	21	0	0,0%
olecki	31	2	6,5%	1	0	0,0%	0	0	-	15	0	0,0%
m. Olsztyn	47	1	2,1%	2	0	0,0%	0	0	-	25	2	8,0%
olsztyński	50	3	6,0%	0	0	-	0	0	-	15	1	6,7%
ostródzki	27	1	3,7%	0	0	-	3	0	0,0%	19	0	0,0%
piski	28	0	0,0%	0	0	-	0	0	-	14	2	14,3%
szczygieński	25	1	4,0%	0	0	-	0	0	-	24	1	4,2%
węgorzewski	60	1	1,7%	1	0	0,0%	0	0	-	11	0	0,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n=4051.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

W celu oszacowania **wartości netto**⁴⁰ wskaźnika *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu* w obliczeniach ujęto zarówno wartość brutto (czynniki obiektywne), jak i odpowiedzi udzielane na pytanie dotyczące wpływu projektu na zmianę sytuacji na rynku pracy (czynnik subiektywny). Odpowiedzi danego uczestnika projektu były brane pod uwagę do wyliczenia wskaźnika netto, gdy uczestnik poprawił swoją sytuację na rynku pracy i stwierdził, że projekt przyczynił się do zmiany tej sytuacji.

Tym samym, wartość wskaźnika netto ogółem wyniosła **3,54%**. Należy mieć na uwadze, że niższa wartość wskaźnika netto względem poprzednio analizowanej wartości brutto determinowana jest samą metodyką w zakresie jego obliczania. *Pytanie dotyczące polepszenia się swojej sytuacji na rynku pracy* zadawane było wyłącznie osobom, które wcześniej wskazały, że sześć miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, zmienili pracę lub stanowisko⁴¹. Sytuacja ta powoduje tym samym ograniczenie liczby respondentów, których opinie mogą być kwalifikowane do obliczeń. Jeśli więc sytuacja danego uczestnika poprawiła się znacznie i w jego opinii był to rezultat udzielonego wsparcia, ale nie zmienił on pracy lub stanowiska, nie miało to wpływu na wysokość wskaźnika netto.

Biorąc pod uwagę podział na priorytety inwestycyjne najwyższa wartość wskaźnika netto przypadła na PI 8iv (9,9%), a najniższa 8vi oraz 9i (0,0%).

---

⁴⁰ Do określenia wartości brutto nie są brane pod uwagę subiektywne oceny wpływu wsparcia na zmianę sytuacji na rynku pracy, natomiast by obliczyć wartość netto w analizie odpowiedzi uwzględnia się subiektywną ocenę wpływu wsparcia.

⁴¹ Wyliczenie wskaźnika na podstawie Załącznika nr 6 do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 – Sposób pomiaru wskaźników rezultatu długoterminowego EFS, dla których źródłem danych jest badanie ewaluacyjne

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 10. Wartość netto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu”

	Ogółem				
Priorytet inwestycyjny	Próba	Wartość wskaźnika		Populacja	Ekstrapolacja na populację
		Liczba	%		
RPO WiM	4051	143	3,5%	15657	553
10i	804	5	0,6%	3268	20
10iii	541	26	4,8%	1428	69
10iv	577	34	5,9%	1108	65
8iv	131	13	9,9%	163	16
8v	1028	56	5,4%	4880	266
8vi	571	2	0,4%	4239	15
9i	18	0	0,0%	18	0
9iv	62	3	4,8%	75	4
9v	319	4	1,3%	478	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, $n = 4051$.

Najwyższa wartość netto wskaźnika wśród kobiet została odnotowana w ramach PI 8iv (Działanie 10.4) – 9,4%, zaś najniższa w ramach PI 8vi (Działanie 10.7, którego celem jest profilaktyka zdrowotna) – 0,4%. Wśród mężczyzn najwyższa wartość wskaźnika została odnotowana w ramach PI 8iv (działania polegające na zapewnieniu opieki nad dziećmi do lat 3) – 33,3%, należy jednak zwrócić uwagę na niską wartość próby, wynikającą z małej populacji mężczyzn biorących udział w tego rodzaju projektach.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 11. Wartość netto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” - podział wg płci uczestników projektów

PI	Kobieta					Mężczyzna				
	Próba	Wartość wskaźnika		Populacja	Ekstrapolacja na populację	Próba	Wartość wskaźnika		Populacja	Ekstrapolacja na populację
		Liczba	%				Liczba	%		
RPO	2586	88	3,4%	11194	381	1465	55	3,8%	4463	168
10i	509	5	1,0%	2689	26	295	0	0,0%	579	0
10iii	268	14	5,2%	658	34	273	12	4,4%	770	34
10iv	307	18	5,9%	620	36	270	16	5,9%	488	29
8iv	128	12	9,4%	160	15	3	1	33,3%	3	1
8v	541	32	5,9%	2425	143	487	24	4,9%	2455	121
8vi	571	2	0,4%	4239	15	0	0	-	0	-
9i	4	0	0,0%	4	0	14	0	0,0%	14	0
9iv	36	2	5,6%	40	2	26	1	3,8%	35	1
9v	222	3	1,4%	359	5	97	1	1,0%	119	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n= 4051.

Najwyższa wartość netto wskaźnika została osiągnięta wśród osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym (4,2%), zaś najniższa ponownie wśród osób z wykształceniem niższym niż podstawowe (0,0%). Analizując wartości bezwzględne, należy wskazać, że największe efekty w poprawie sytuacji na rynku pracy widoczne są wśród osób z wykształceniem wyższym (79 osób, w tym aż 39 w ramach PI 8v) i ponadgimnazjalnym (49 osób, w tym 22 osoby w ramach PI 10iii).

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 12. Wartość netto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg poziomu wykształcenia uczestników projektów

	ISCED 0			ISCED 1			ISCED 2			ISCED 3			ISCED 4			ISCED 5-8		
PI	Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika		Próba	Wartość wskaźnika	
		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%		Liczba	%
RPO	2	0	0,0%	65	1	1,5%	34	1	2,9%	1178	49	4,2%	335	11	3,3%	2338	79	3,3%
10i	0	0	-	2	0	0,0%	0	0	-	47	1	2,1%	27	0	0,0%	693	4	0,6%
10iii	0	0	-	5	0	0,0%	7	0	0,0%	429	22	5,1%	16	0	0,0%	81	3	3,7%
10iv	0	0	-	10	0	0,0%	5	0	0,0%	105	8	7,6%	52	5	9,6%	378	20	5,3%
8iv	0	0	-	0	0	-	0	0	-	13	3	23,1%	12	2	16,7%	106	8	7,5%
8v	2	0	0,0%	10	1	10,0%	9	1	11,1%	331	11	3,3%	108	4	3,7%	568	39	6,9%
8vi	0	0	-	22	0	0,0%	3	0	0,0%	196	1	0,5%	90	0	0,0%	260	1	0,4%
9i	0	0	-	1	0	0,0%	4	0	0,0%	7	0	0,0%	1	0	0,0%	5	0	0,0%
9iv	0	0	-	9	0	0,0%	5	0	0,0%	21	1	4,8%	10	0	0,0%	17	2	11,8%
9v	0	0	-	6	0	0,0%	1	0	0,0%	29	2	6,9%	19	0	0,0%	229	2	0,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n= 4051.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Struktura zmian w sytuacji uczestników projektów po 6 miesiącach po opuszczeniu programu

Przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia

Niepewne zatrudnienie należy rozumieć jako zatrudnienie tymczasowe, czyli oparte na umowie o pracę na czas określony, w tym na zastępstwo, umowie na okres próbny, umowie cywilnoprawnej lub pomoc w gospodarstwie rolnym w charakterze domownika. Stabilne zatrudnienie należy rozumieć jako zatrudnienie oparte na umowie o pracę na czas nieokreślony lub samozatrudnienie.

Biorąc pod uwagę ogół uczestników projektów realizowanych w ramach analizowanych OP RPO WiM 2014-2020 2,27% przeszło z niepewnego do stabilnego zatrudnienia. W podziale na priorytety inwestycyjne najwyższą wartość przypadła na PI 10iv (3,64%).

Zestawiając dane, zauważyć można:

- Częstsze stosowanie przez pracodawców wobec uczestników projektów umów o pracę w miejsce umów cywilno-prawnych;
- Częstsze stosowanie przez pracodawców wobec uczestników projektów umowy o pracę na czas nieokreślony w miejsce terminowych umów o pracę;
- Przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia częściej kobiet (2,3%), aniżeli mężczyzn (2,2%), co wynika z faktu, iż kobiety częściej niż mężczyźni zatrudniane są na zastępstwo lub na umowy cywilno-prawne.

Rozbieżności mogą być wynikiem kilku powodów: niższych kwalifikacji kobiet (i ich dezaktualizację), mniejszego doświadczenia kobiet (na co wpływ ma wychowywanie dzieci) oraz obawy przed potencjalną nieobecnością związaną z opieką nad dzieckiem.

Umowy tymczasowe dają pracownikom mniejszą stabilizację zatrudnienia i dochodów, związane są z ograniczonym dostępem do szkoleń (pracodawcy wolą szkolić stałych pracowników), gorszymi możliwościami rozwoju zawodowego oraz większym ryzykiem bezrobocia (szczególnie w okresie spowolnienia gospodarczego). Osoby posiadające niepewne zatrudnienie często otrzymują także niższe wynagrodzenie, niż osoby zatrudnione na czas nieokreślony.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Należy zaznaczyć, że niska wartość wskaźnika wynika z faktu, iż znaczna część uczestników projektu (w tym szczególnie w ramach PI 8v i 8vi) już w momencie przystąpienia do projektu pracowały na umowę na czas nieokreślony.

Tabela 13. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy przeszli z niepewnego do stabilnego zatrudnienia

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
10i	2,0%	0,7%	1,5%
10iii	3,4%	3,7%	3,5%
10iv	2,6%	4,8%	3,6%
8iv	1,6%	0,0%	1,5%
8v	3,3%	1,2%	2,3%
8vi	1,2%	-	1,2%
9i	0,0%	0,0%	0,0%
9iv	0,0%	3,6%	1,6%
9v	2,7%	0,0%	1,9%
Ogółem	2,3%	2,2%	2,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n= 4051.

Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia

Niepełne zatrudnienie rozumiane jest jako niedobrowolne zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy. Taka sytuacja ma miejsce wtedy, gdy osoba deklaruje, że pracuje w niepełnym wymiarze czasu, ponieważ nie może znaleźć pracy na pełen etat.

Sytuacja, w której uczestnicy projektów z zakresu analizowanych OP RPO WiM 2014-2020 przechodzili z niepełnego do pełnego zatrudnienia nie była zjawiskiem częstym. Wskaźnik w tym zakresie przyjął wartość poniżej 1% (0,7%), a w podziale na poszczególne priorytety inwestycyjne największy wpływ na jego wartość miał PI 8iv (w ramach tego priorytetu 2,3% uczestników projektów przeszło na pełne zatrudnienie).

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 14. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy przeszli z niepełnego do pełnego zatrudnienia

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
10i	0,6%	0,0%	0,4%
10iii	0,4%	0,4%	0,4%
10iv	0,3%	1,1%	0,7%
8iv	2,3%	0,0%	2,3%
8v	0,9%	0,2%	0,6%
8vi	1,2%	-	1,2%
9i	0,0%	0,0%	0,0%
9iv	2,8%	0,0%	1,6%
9v	0,5%	0,0%	0,3%
Ogółem	0,9%	0,3%	0,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n= 4051.

Zmiana pracy na inną, wymagającą wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością

Zmiana pracy na inną, wymagającą wyższych kompetencji/ umiejętności/ kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością była zjawiskiem bardziej powszechnym niż analizowane wcześniej przejście na pełne zatrudnienie. W tym przypadku wartość wskaźnika ogółem wyniosła 4,6%, zaś w podziale na priorytety inwestycyjne największa zmiana dotyczyła PI 10iv (8,5%). Uzyskanie wyższych kwalifikacji i nowych umiejętności pozwala uczestnikom projektów stać się bardziej konkurencyjnym na rynku pracy, a co za tym idzie, zmienić pracę na inną, wiążącą się z większą odpowiedzialnością, często wyższym stanowiskiem oraz wyższym wynagrodzeniem.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 15. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy zmienili pracę na inną, wymagającą wyższych kompetencji/ umiejętności/ kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
10i	2,6%	1,0%	2,0%
10iii	5,2%	4,8%	5,0%
10iv	9,8%	7,0%	8,5%
8iv	6,3%	33,3%	6,9%
8v	7,8%	5,5%	6,7%
8vi	1,4%	-	1,4%
9i	0,0%	0,0%	0,0%
9iv	5,6%	7,7%	6,5%
9v	1,4%	1,0%	1,3%
Ogółem	4,6%	4,5%	4,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n= 4051.

Dostrzeganie innych korzystnych zmian, np. w zakresie poprawy sytuacji finansowej

Do innych, korzystnych zmian zaliczyć można m.in. awans stanowiskowy, rozumiany jako zmiana stanowiska pracy na wyższe i wiążące się z innym niż dotychczas zakresem zadań; awans finansowy, czyli zwiększenie wynagrodzenia niewynikające z przepisów prawa krajowego odnoszących się do regulowania np. wysokości stawek godzinowych i płacy minimalnej; poprawę jakości pracy; zmniejszenie zagrożenia likwidacją stanowiska pracy.

By przeanalizować inne korzystne zmiany zbadano najczęściej występujący i łatwy do zaobserwowania awans finansowy. Uzyskane wyniki potwierdziły, że udział w projektach w ramach analizowanych OP RPO WiM 2014-2020 ma znaczny wpływ na zwiększenie się otrzymywanego wynagrodzenia (zmiana po udziale w projekcie w stosunku do sytuacji sprzed udziału). Wartość ogółem badanego wskaźnika wyniosła aż 24,7%. W podziale na priorytety inwestycyjne uwagę zwrócić należy na PI 8iv (46,6%) oraz na PI 8v (43,3%). Niemal połowa osób uczestniczących w projektach realizowanych w ramach tego priorytetu otrzymywało wyższe wynagrodzenie 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia.

Należy wskazać, że spośród wszystkich omawianych zmian, to właśnie wzrost wynagrodzenia obserwowany jest wśród największej liczby badanych. Z uwagi na fakt, iż uczestnicy projektu w większości posiadali już stabilne i pełne zatrudnienie w momencie przystąpienia do

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

projektu, to właśnie wynagrodzenie stanowiło gratyfikację za podwyższone kwalifikacje i zdobyte nowe umiejętności, które z kolei przełożyły się na rozwój przedsiębiorstwa, w którym są zatrudnieni.

Tabela 16. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy w wyniku uczestnictwa w projekcie osiągnęli inne korzystne zmiany (wzrost oceny wysokości wynagrodzenia)

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
10i	20,0%	12,2%	17,2%
10iii	16,8%	29,7%	18,7%
10iv	24,4%	23,7%	24,1%
8iv	46,9%	33,3%	46,6%
8v	40,1%	46,8%	43,3%
8vi	12,6%	-	12,6%
9i	0,0%	7,1%	5,6%
9iv	27,8%	11,5%	21,0%
9v	7,7%	14,4%	9,7%
Ogółem	23,1%	27,5%	24,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n= 4051.

Niedostrzeżenie zmian

Ponad $\frac{1}{3}$ badanych uczestników projektów nie dostrzegła żadnych zmian związanych ze swoją sytuacją zawodową (36,2%), przy czym odpowiedź tę nieco częściej zaznaczały kobiety (38,1%) niż mężczyźni (33,0%). Analizując zmiany ze względu na priorytet inwestycyjny, wskazać należy, iż brak zmian odnotowywany jest szczególnie często w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach PI 9i (83,3%) oraz 9v (78,7%).

Brak zmian wynika głównie z faktu, iż uczestnicy projektów już w momencie otrzymania wsparcia posiadali najbardziej korzystne zatrudnienie (zatrudnienie na pełen etat, umowa na czas nieokreślony). Samo uczestnictwo w szkoleniu lub kursie podnoszącym kwalifikacje może stanowić gratyfikację, która jednak nie jest w żaden sposób mierzalna za pomocą narzuconego wskaźnika.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 17. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy mimo uczestnictwa w projekcie nie odnotowali żadnych zmian w zakresie swojej sytuacji na rynku pracy

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
10i	46,6%	45,4%	46,1%
10iii	31,0%	41,0%	30,3%
10iv	25,4%	23,0%	24,3%
8iv	29,7%	33,3%	29,8%
8v	23,8%	21,8%	22,9%
8vi	41,5%	-	41,5%
9i	75,0%	85,7%	83,3%
9iv	11,1%	42,3%	24,2%
9v	78,8%	78,4%	78,7%
Ogółem	38,1%	33,0%	36,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n= 4051.

Dostrzeganie zmian niekorzystnych

Analizie poddano również sytuację, gdy uczestnik, mimo udziału w projekcie, 6 miesięcy po opuszczeniu programu znajduje się w gorszej sytuacji na rynku pracy.

Odpowiedzi aż 32,2% uczestników projektu wskazują, że ich sytuacja na rynku pracy 6 miesięcy po zakończeniu programu pogorszyła się — sytuacja ta dotyczyła głównie przejścia ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia, co związane jest m.in. z podjęciem nowej pracy, w której uczestnik zatrudniony jest na okres próbny lub spadkiem kwoty wynagrodzenia. Negatywna sytuacja nieznacznie częściej dotyczy mężczyzn (32,6%) niż kobiet (32,0%). Uwzględniając odsetek w badanej próbie, zdecydowanie najczęściej pojawienie się niekorzystnych zmian, wskazywali uczestnicy projektów realizowanych w ramach PI 8iv (45,6%), tj. działań z zakresu pomocy w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz PI 9iv (45,2%), dotyczącego dostępu do usług zdrowotnych i społecznych. Warto jednakże zwrócić uwagę na fakt, iż działanie 10.4 cechuje się wysoką efektywnością zatrudnieniową⁴². Należy więc zaznaczyć, że niekorzystne zmiany mogą być tymczasowe i wynikać z chęci zmiany pracy i poprawy swojej sytuacji na rynku pracy.

⁴² Więcej informacji znajduje się w podrozdziale „Wpływ interwencji EFS na wzrost liczby wejść i powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze” niniejszego raportu.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 18. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy mimo uczestnictwa w projekcie odnotowali niekorzystne zmiany w swojej sytuacji na rynku pracy

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
10i	28,3%	40,7%	32,8%
10iii	43,3%	41,2%	42,1%
10iv	37,5%	30,4%	38,8%
8iv	13,3%	0,0%	13,0%
8v	25,8%	24,6%	25,2%
8vi	45,6%	-	45,6%
9i	25,0%	7,1%	11,1%
9iv	52,8%	34,6%	45,2%
9v	9,0%	6,2%	8,2%
Ogółem	32,0%	32,6%	32,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ilościowych, n=4051.

5.3. Kompleksowa ocena oddziaływania RPO WiM 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim

Analogicznie jak we wcześniejszej części dokumentu, obszar badawczy podzielony został względem przyporządkowanych mu pytań badawczych (stanowiących podpunkty niniejszego podrozdziału, które jednocześnie również podzielone zostały względem OP objętych badaniem). Odpowiedzi zostały sporządzone w oparciu o wszystkie przeprowadzone badania. Takie podejście pozwala zastosować triangulację metod badawczych w ramach udzielania odpowiedzi na pytania zawarte w badaniu.

5.3.1. Ocena w ramach OP 2: Kadry dla gospodarki

Sytuacja w zakresie kształcenia zawodowego i kształcenia dorosłych w województwie warmińsko-mazurskim

Przez wiele lat szkoły zawodowe uważane były za placówki o niskiej jakości kształcenia, a uczniowie uczący się w nich byli stereotypizowani. Z uwagi na znaczący niedobór fachowców na rynku, przy jednoczesnym przepełnieniu rynku osobami z wykształceniem ogólnym, ponownie doceniono wykształcenie zawodowe. Poprawa warunków kształcenia,

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

współpraca z przedsiębiorcami i nowa infrastruktura mają za zadanie przyciągnąć młodzież do szkół zawodowych. Na przestrzeni lat 2014-2018 w systemie szkolnictwa zawodowego zaszły duże zmiany – zmieniała się ustawa o systemie oświaty, szkoły zawodowe zmieniały się w szkoły branżowe, w życie weszła także ustawa o zintegrowanym systemie kwalifikacji co wymusiło zmiany w programowaniu i założeniach.

Dane Systemu Informacji Oświatowej wskazują, że w latach 2014-2018 liczba uczniów szkół zawodowych spadała – trend ten dotyczy zarówno sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim, jak i sytuacji na terenie całego kraju. Na terenie całej Polski liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych (zaś w roku 2018 szkół branżowych I stopnia) spadła o 43 061, zaś na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o 1 596 osób. W tym samym czasie spadała także, choć w znacznie mniejszym tempie, liczba uczniów techników – w roku 2014 na terenie województwa było ich 19 891 (w całej Polsce 511 736), zaś w roku 2018 18 708 (w Polsce 507 539)⁴³. Dla porównania, liczba uczniów liceum spadła na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na przestrzeni lat 2014-2018 o 4 308 – w 2014 roku w liceach ogólnokształcących uczyło się 26 710 osób, zaś w roku 2018 – 22 402. Trend ten dotyczy całej Polski – w roku 2014 w liceach kształciło się 708 407 osób, zaś w roku 2018 – 620 045. Spadek ogólnej liczby uczniów może wynikać z występującego w tych latach niżu demograficznego.

---

⁴³ Centrum Informatyczne Edukacji, System Informacji Oświatowej, <https://cie.men.gov.pl/sio-strona-glowna/dane-statystyczne/uczniowie-dane-statystyczne/>, [dostęp: 09.04.2019].

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 19. Liczba uczniów i szkół zawodowych w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2018

Rok	2014		2015		2016		2017		2018*	
	Polska	WM	Polska	WM	Polska	WM	Polska	WM	Polska	WM
Liczba zasadniczych szkół zawodowych	1 721	73	1 683	73	1 663	74	-	-	1 630	77
Liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych	190080	8 522	178809	8 146	166213	7642	101604	7292	147019	6 926
Liczba techników	2 026	83	1 921	77	1 905	77	-	-	1 886	76
Liczba uczniów techników	511736	19891	506487	19 209	505888	18 712	503151	18 528	507539	18 708

Źródło: dane CIE, <https://cie.men.gov.pl/sio-strona-glowna/dane-statystyczne/uczniowie-dane-statystyczne/>, [dostęp: 09.04.2019].

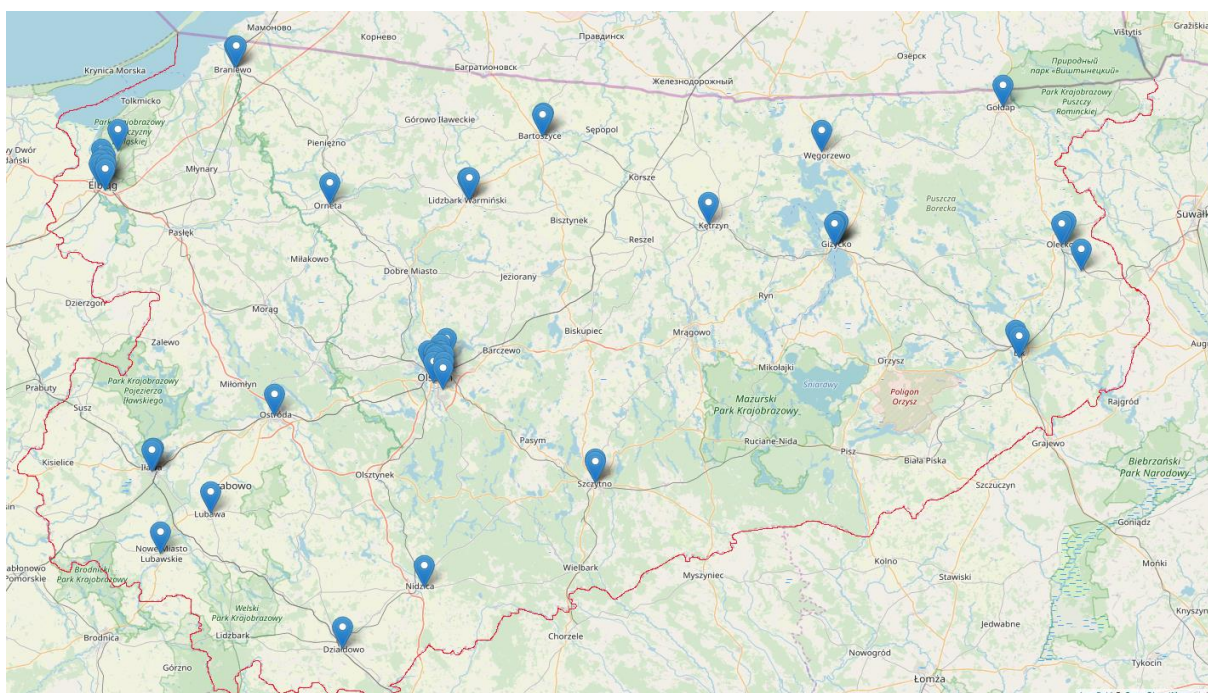
* dane z roku 2018 dotyczą szkół branżowych I stopnia.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się także 150 centrów kształcenia i doskonalenia zawodowego. Największa ich liczba znajduje się w miastach: Olsztynie, Elblągu i Giżycku. W całej Polsce funkcjonuje łącznie 2 891 centrów kształcenia i doskonalenia zawodowego, zaś największa ich liczba funkcjonuje w województwie śląskim (431), małopolskim (294), pomorskim (245) i dolnośląskim (232)⁴⁴.

Rysunek 1 Rozmieszczenie Centrów kształcenia i doskonalenia zawodowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Edubaza: <https://warminsko-mazurskie.centra-ksztalcenia-zawodowego.edubaza.pl/> [dostęp: 09.04.2019].

Pomimo spadku liczby uczniów szkół zawodowych, wszystkie osoby biorące udział w badaniu wskazały, że widoczna jest poprawa w zakresie kształcenia. Od wielu lat szkolnictwo zawodowe w Polsce jest modernizowane, na cel ten przeznaczane są bardzo duże środki. W ramach RPO WiM 2014-2020 na kształcenie zawodowe przeznaczono ponad 50 mln euro. Dzięki zainwestowaniu środków w kształcenie zawodowe, zmodernizowano i doposażono wiele placówek edukacyjnych. Doposażenie szkół przełożyło się natomiast na wzrost jakości

⁴⁴ Edubaza: <https://warminsko-mazurskie.centra-ksztalcenia-zawodowego.edubaza.pl/> [dostęp: 09.04.2019]

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

nauczania, uczniowie mogą korzystać z nowoczesnego sprzętu, często takiego samego, jaki znajduje się w przedsiębiorstwach związanych z ich zawodem.

Podczas panelu ekspertów stwierdzono, że największe zmiany w zakresie kształcenia zawodowego i kształcenia dorosłych w województwie warmińsko-mazurskim widoczne są w przypadku szkół o kierunkach technicznych, inżynierskich oraz związanych ze specjalizacją regionu: drewnem i meblarstwem – są to kierunki na które jest zapotrzebowanie, które są też promowane w ramach Programu ze względu na chęć stworzenia wyspecjalizowanych centrów kształcenia. Dane GUS z 2017 roku potwierdzają obserwacje ekspertów – w szkołach ponadgimnazjalnych w województwie warmińsko-mazurskim przeważały kierunki inżyniersko-techniczne (ponad 24%). Na drugim miejscu znalazły się usługi dla ludności, zaś w następnej kolejności biznes i administracja oraz technologie teleinformatyczne.

Założenia i modyfikacje interwencji na poziomie strategicznym i programowym w okresie 2014-2018

Analiza sytuacji szkolnictwa ustawicznego i zawodowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego z uwzględnieniem zasadności podjętej interwencji wykazała konieczność podjęcia działań tożsamyh z Zaleceniami Rady nr 1 na 2014 r. (CSR) oraz Umowy Partnerstwa – celu szczegółowego: *Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów rynku pracy*. Dodatkowo działania realizowane w ramach Osi odpowiadają na określone w UP kierunki działań dla tego celu szczegółowego. Rozwój kompetencji niezbędnych na rynku pracy odbywa się w ramach:

- Działania 2.3 Rozwój kompetencji i umiejętności osób dorosłych;
- Działania 2.4 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego.

Głównym celem OP 2 jest nawiązanie ścisłej współpracy między rynkiem pracy i pracodawcami a kształceniem zawodowym, stąd Szczegółowy Opis Osi Priorytetowej (SZOOP) Kadry dla gospodarki RPO WiM na lata 2014-2020 oraz kryteria wyboru projektów zostały tak skonstruowane, że w ramach projektu musi zaistnieć współpraca między

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

przedsiębiorstwem a szkołą zawodową⁴⁵. Ważnym założeniem interwencji jest wsparcie projektów, które wpisują się w tzw. inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur – drewno i meblarstwo, ekonomię wody oraz produkcję żywności wysokiej jakości. Oprócz tego, nacisk położony jest na projekty, których celem jest wsparcie zawodów deficytowych (transport, budownictwo, produkcja, branża medyczna, usługowa)⁴⁶. Do najważniejszych potrzeb w zakresie rozwoju kształcenia zawodowego należały (i wciąż należą) modernizacja i doposażenie szkół i szkolnych pracowni, kształcenie konkretnych kwalifikacji i nadawanie uprawnień oraz podnoszenie umiejętności nauczycieli.

Eksperci zgromadzeni na panelu dotyczącym OP 2 wskazali, że w 2013 roku, gdy tworzony był RPO WiM na lata 2014-2020, wiele osób obawiało się tak dużej alokacji przeznaczanej na wspieranie kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz tego, czy uda się zakontraktować wszystkie otrzymane środki. W toku wdrażania Programu okazało się jednak, że alokacja została rozdysponowana jeszcze przed czasem, co pokazuje, że potrzeby w zakresie szkolnictwa zawodowego są bardzo duże. Kontrolę nad właściwym ukierunkowaniem interwencji w zakresie priorytetów inwestycyjnych wspieranych w ramach OP 2 sprawuje Instytucja Zarządzająca prowadząc ciągły monitoring aktualności założeń programowych. W związku z ciągłymi zmianami sytuacji społeczno-gospodarczej i pojawiającymi się nowymi potrzebami, wprowadzane są zmiany (jedna aktualizacja RPO WiM 2014-2020 oraz kilkanaście zmian w SZOOP Kadry dla gospodarki).

Zgodnie z art. 30 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1303/2013 zmiany w treści RPO WiM 2014-2020 mogą następować w szczególności, gdy ich wynikiem będzie oczekiwany wpływ na realizację *Strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu* oraz na osiągnięcie określonych w Programie celów szczegółowych. Program może także zostać zmieniony w celu przesunięcia rezerwy wykonania po przeglądzie wyników.

---

⁴⁵ Szczegółowy Opis Osi Priorytetowej Kadry dla gospodarki RPO WiM na lata 2014-2020 z dnia 18 grudnia 2018 r.

⁴⁶ Barometr zawodów 2019 – Raport podsumowujący badanie w województwie warmińsko-mazurskim, Kraków 2018.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

20 marca 2018 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął Uchwałę w sprawie przyjęcia zmian do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020 o treści zatwierdzonej przez Komisję Europejską.

Wielokrotnym zmianom ulegał także SZOOP. Aktualna wersja SZOOP Kadry dla gospodarki RPO WiM 2014-2020 obowiązuje od 18.12.2018 roku. Od 2014 roku SZOOP Kadry dla gospodarki zmienił się 18 razy. Podczas aktualizacji zmianie ulegały różne elementy w ramach różnych działań i poddziałań, m.in. typy projektów, limity i ograniczenia w realizacji projektów, kryteria wyboru projektów, mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami i poddziałaniami, lista wskaźników produktu i rezultatu, typ beneficjenta czy grupa docelowa.

Skuteczność i popularność oferowanych form wsparcia

W zależności od grupy docelowej, umiejętności i kwalifikacji uczestników, inne formy wsparcia cieszyły się popularnością, były też dla uczestników najbardziej skuteczne. Skuteczność i popularność form wsparcia zależna jest od poszczególnych grup docelowych i ich umiejętności. Kształtowanie kompetencji miękkich oraz szkolenia pozwalające zdobyć certyfikaty wymieniały głównie osoby posiadające pewne kwalifikacje i doświadczenie na rynku pracy, znające jego realia, zmotywowane, potrafiące dostosować się do sytuacji, których kompetencje wymagają jednak podwyższenia, zaś formy wsparcia pozwalające zdobyć doświadczenie, nowe umiejętności i wiedzę na temat funkcjonowania rynku pracy wykorzystywane były przez młodzież uczącą się.

Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 wskazuje, że najbardziej popularnymi formami wsparcia, z których korzystali nauczyciele, były kursy i szkolenia dla nauczycieli kształcenia ogólnego. W ramach PI 10i wsparciem zostało objętych 3 017 nauczycieli, z czego 1 212 zostało objętych wsparciem z zakresu TIK⁴⁷. Podczas kursów nauczyciele zdobyli najważniejsze informacje na temat obsługi profesjonalnych programów komputerowych stosowanych w szkolnictwie zawodowym, zdobyli także kompetencje

---

⁴⁷ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów, do których należą: porozumiewanie się w języku ojczystym i w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna. Nauczyciele zdobywali także wiedzę na temat pracy z dziećmi zdolnymi, nowoczesnych metod nauczania, w tym stosowania metody eksperymentu czy pracy w grupie oraz technik związanych z motywacją uczniów. Nabycie tych kompetencji pozwoliło im na lepsze dostosowanie się do obecnych wymogów rynku pracy, komputeryzacji i cyfryzacji, należy jednak podkreślić, że głównym celem organizowanych form wsparcia dla nauczycieli jest podniesienie jakości prowadzonych zajęć.

Popularną formą wsparcia wśród nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu są kursy zawodowe (szczególnie te dotyczące branż gastronomicznej i budowlanej), studia podyplomowe (uczestniczyło w nich ponad 50 osób) kursy językowe (w tym kursy z zakresu obsługi i wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, oraz kursy z zakresu kształtowania postaw kluczowych i nabywania kompetencji uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy. Warto wspomnieć, iż wielu nauczycieli uczestniczyło także w stażach i praktykach u pracodawców, co pozwoliło im wykorzystać w praktyce zdobytą wiedzę⁴⁸.

W ramach Działania 2.3 zdecydowanie najbardziej popularną formą wsparcia były szkolenia zawodowe, które dotyczyły przeważnie branży budowlanej (kurs spawalniczy, murarski, ślusarski, elektryczny), gastronomicznej (m.in. kursy baristyczne, barmańskie, kucharza, cukiernika, dotyczące konkretnych rodzajów kuchni), medycznej (diagnozowanie i leczenie narządów ruchu, urazów mięśniowo-szkieletowych) i motoryzacyjnej (diagnostyka pojazdów, ich odnawianie i naprawa). Udział w szkoleniach zawodowych kończył się otrzymaniem certyfikatu potwierdzającego zdobyte umiejętności⁴⁹.

Bardzo dużą popularnością cieszyły się także szkolenia i inne formy podnoszenia kompetencji i kwalifikacji: językowych, komputerowych oraz z zakresu zarządzania projektem – do końca

---

⁴⁸ Wskaźniki umów podpisanych z beneficjentami programu.

⁴⁹ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

2018 roku wzięło w nich udział 9 441 osób z grup defaworyzowanych (kwalifikacje lub kompetencje zdobyło 8 030 osób)⁵⁰.

Szczególnie popularną formą wsparcia wśród uczniów kształcenia ogólnego było rozwijanie kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (wsparciem w tym zakresie zostało objętych 23 501 osób). Uczniowie szkół zawodowych szczególnie chętnie korzystają ze staży i praktyk zawodowych, które odbywają się we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami (w stażach i praktykach wzięło udział 2 392 uczniów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego)⁵¹. Dzięki uczestnictwu w stażach i praktykach uczniowie zdobywają pierwsze doświadczenia na rynku pracy, poznają środowisko zawodowe, mają możliwość pracować z realnym produktem, zdobywają także pewne kompetencje miękkie – umiejętność pracy w grupie, dzielenia się obowiązkami, uczą się także ponoszenia odpowiedzialności za wykonaną pracę. Podczas wywiadów pogłębionych zgłaszano jednak uciążliwości związane z nawiązywaniem szerokiej współpracy między szkołą a przedsiębiorstwem, które wynikają głównie z rozbudowanej biurokracji. Ograniczenie formalności związanych z partnerstwem mogłoby wpłynąć na zwiększenie motywacji do nawiązywania współpracy, a tym samym zacieśnienia relacji rynku pracy z placówkami edukacyjnymi.

Zdaniem uczestników badania ankietowanego, biorących udział w projektach realizowanych w ramach Działania 2.3, najbardziej skuteczną formą wsparcia okazały się kursy z zakresu obsługi i wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych(32,2%), zaś wśród ankietowanych uczestniczących w projektach realizowanych w ramach Działania 2.4 najbardziej skuteczne okazały się kursy i szkolenia zawodowe (67,7%).

Zdaniem beneficjentów, tj. osób realizujących projekty, najbardziej skuteczną formą wsparcia były kursy i szkolenia zawodowe, praktyczna nauka zawodu oraz możliwość zdobycia potwierdzenia kwalifikacji w sposób formalny. Te same formy wsparcia wymieniane były jako najbardziej pożądane. Wysoki poziom skuteczności tych przedsięwzięć warunkowany jest możliwością pozyskania pożądanego certyfikatu, praktycznej wiedzy

---

⁵⁰ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

⁵¹ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

i umiejętności niezbędnych na lokalnym rynku pracy. Wymienione przez beneficjentów formy wsparcia pozwalają na zdobycie kwalifikacji i umiejętności, dzięki którym uczestnicy projektu mogą poprawić swój status na rynku pracy.

Oferowane wsparcie a realne potrzeby uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy

Oferowane w ramach projektów wsparcie odpowiada realnym potrzebom uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy. Potwierdzeniem tego jest realizacja bardzo dużej liczby projektów⁵²: podpisano 211 umów o wartości ponad 194,5 mln zł⁵³.

Zdania, że oferowane wsparcie odpowiada na realne potrzeby uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy są także wszystkie osoby realizujące projekty, mające bezpośredni kontakt z uczestnikami projektów. Potencjalni beneficjenci wskazali, że do najbardziej potrzebnych działań skierowanych do uczestników należą kursy językowe oraz kursy z zakresu obsługi i wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, czyli jedno z najczęściej udzielanych form wsparcia, co potwierdza fakt, iż oferowana interwencja jest dostosowana do potrzeb grup docelowych.

Mimo stwierdzenia zaspokajania potrzeb, 2% beneficjentów OP 2 wskazało, że w zrealizowanych działaniach występują brakujące elementy, przede wszystkim w postaci szkoleń z kompetencji miękkich, których koszty nie były kwalifikowalne w ramach realizacji przedmiotowych projektów.

Także większość uczestników projektów stwierdziła, że oferowane wsparcie w ramach programu sprostало ich potrzebom w zakresie aktywności społeczno-zawodowej. Niewielki odsetek uczestników wskazał, że istniały takie formy wsparcia, z których chcieli, lecz nie mogli, skorzystać (były to głównie kursy językowe, kursy z zakresu obsługi i wykorzystania TIK, kursy z zakresu zarządzania). Powodem takiej sytuacji był fakt niespełniania kryteriów (sytuacja zawodowa oraz wiek), brak danej formy wsparcia w ramach konkretnego projektu, zbyt mała liczba osób, które mogą zostać objęte wskazaną formą wsparcia w ramach

---

⁵²Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

⁵³ 211 umów w ramach działań 2.3 i 2.4

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

projektu oraz uczestnictwo w innym projekcie. Najczęstszą formą wsparcia, z której chcieli, ale nie mogli skorzystać uczestnicy projektów, były kursy językowe oraz kursy z zakresu obsługi i wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Dopasowanie oferowanego wsparcia do realnych potrzeb uczestników w zakresie ich sytuacji na rynku pracy jest efektem kilku czynników. Jednym z nich jest diagnoza, prowadzona zarówno na etapie przygotowywania projektu RPO WiM 2014-2020, jak i bieżąca diagnoza zapotrzebowania rynku pracy na konkretne umiejętności, zapotrzebowania i zainteresowania realizowania konkretnymi typami projektów oraz późniejsza diagnoza umiejętności, zainteresowań i możliwości każdego uczestnika projektu. Wpływ na dostosowanie oferowanego wsparcia ma także ciągły kontakt przedstawicieli IZ RPO z beneficjentami, którzy otrzymują informacje bezpośrednio od uczestników i potencjalnych uczestników projektów. Beneficjenci przeprowadzają rozmowy z przedsiębiorcami, wykorzystują również dane statystyczne w celu identyfikacji niedoborów na terenie wojewódzkiego rynku pracy aby przygotować projekty, które w jak największym stopniu odpowiadałyby na potrzeby odbiorców wsparcia.

Uczniowie szkół zawodowych, dzięki uczestnictwu w stażach i szkoleniach, mogą zdobyć niezbędne doświadczenie, umiejętności praktyczne oraz wiedzę na temat tego, jak funkcjonują przedsiębiorstwa, co pozwala im na łatwiejszy start na rynku pracy. Uzyskanie dodatkowych zaświadczeń, certyfikatów i kwalifikacji daje uczniom i absolwentom znacznie większe szanse na znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia i sprawia, że spełniają oni wymagania stawiane przez przedsiębiorców, którzy nie muszą poświęcać czasu i pieniędzy na doksztalcanie i przystosowanie nowego pracownika do wykonywania zawodu.

Osoby z grup defaworyzowanych, w tym szczególnie osoby o niskich kwalifikacjach podwyższają swoje kompetencje i umiejętności zawodowe poprzez kształcenie ustawiczne, kształcą także umiejętności w zakresie języków obcych i ICT. Podobnie jak w przypadku uczniów, pozwala im to nie tylko na znalezienie zatrudnienia, ale także wzrost wynagrodzenia, zmianę formy zatrudnienia oraz zmianę stanowiska na wyższe.

Czynniki determinujące udział uczniów w stażach i praktykach zawodowych

Do najczęściej występujących czynników determinujących udział uczniów w stażach i praktykach zawodowych należą możliwość poszerzenia posiadanych umiejętności oraz możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego. Co trzeci beneficjent wskazywał na możliwość poznania potencjalnego pracodawcy. Uczniowie mogą poznać realia pracy zawodowej i sprawdzić swoje umiejętności nabyte podczas nauki w szkole. Wykazanie się na stażu czy praktyce daje także szansę na otrzymanie zatrudnienia po ukończeniu procesu kształcenia.

Ze staży i praktyk chętniej korzystają uczniowie z terenów wiejskich, o niższym statusie materialnym i utrudnionym dostępie do przedsiębiorstw, niż młodzież zamieszkująca obszary miejskie. W udziale w projekcie upatrują oni dużą szansę na zdobycie doświadczenia i niezbędnej wiedzy, a w konsekwencji szansę na znalezienie dobrze płatnej pracy i poprawę swojej sytuacji materialnej. Eksperci wskazywali, że pewne utrudnienie w korzystaniu z praktyk i staży zawodowych organizowanych w ramach RPO WiM 2014-2020 stanowi fakt, iż nie mogą one zastąpić obowiązkowych praktyk zawodowych, w wyniku czego uczniom brakuje czasu na pogodzenie nauki i pracy. Większość uczniów nie rezygnuje jednak z możliwości zdobycia dodatkowego doświadczenia, podejmuje więc kursy i szkolenia w czasie wakacji czy ferii szkolnych.

Badania wykazały, że aby zwiększyć poziom zainteresowania uczniów uczestnictwem w stażach lub praktykach zawodowych, należy przede wszystkim zwiększyć ich atrakcyjność oraz dostępność (szczególnie zaś dostępność do staży i praktyk, najbardziej pożądanых przez osoby młode), by osoby młode widziały potencjał w proponowanych formach wsparcia, ale także by podczas odbywania stażu lub praktyki wykonywać zajęcia związane z zawodem, uczyć się nowych umiejętności i poznawać realia pracy w danym zawodzie.

Ważnymi czynnikami, które zwiększą zainteresowanie młodzieży są także wsparcie finansowe w formie stypendiów, umożliwienie zatrudnienia po odbyciu praktyk i staży, a także opracowanie programów kursów wspólnie z pracodawcami tak, by młodzież miała pewność, że zdobyte podczas staży i praktyk doświadczenie będzie dla nich przydatne i pozwoli na zdobycie lepszej pozycji na rynku pracy. Zapewnienie choć niewielkiego

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wynagrodzenia daje uczniom poczucie docenienia, zaś istnienie możliwości zatrudnienia staje się motywatorem do tego, by przyłożyć się do wykonywanych obowiązków.

Wpływ interwencji na podniesienie kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych

W przypadku wszystkich uczestników interwencja przyczyniła się do podniesienia poziomu kompetencji i umiejętności zawodowych. Osoby te uzyskały wiedzę na temat pracy w danym zawodzie, zdobyły nowe umiejętności i kompetencje, otrzymały certyfikaty potwierdzające zdobyte kwalifikacje. Osoby posiadające już doświadczenie, podczas kursów aktualizują swoją wiedzę, zdobywają umiejętności, które są obecnie atrakcyjne na rynku pracy i oczekiwane przez pracodawców. W konsekwencji, uczestnicy projektów mają ułatwioną drogę do zdobycia zatrudnienia w interesującym ich zawodzie lub w przypadku podniesienia kwalifikacji w ramach danego przedsiębiorstwa, zdobycia lepszego stanowiska, pełnego zatrudnienia, większej odpowiedzialności czy wyższego wynagrodzenia. Ważną kwestią jest także podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, co przekłada się nie tylko na poprawę ich sytuacji na rynku pracy, ale także wzrost jakości kształcenia dzieci i młodzieży. Do końca 2018 roku objęto wsparciem 3 017 nauczycieli (w tym 1 212 w zakresie TIK) w ramach PI 10i oraz 441 nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu w ramach PI 10iv⁵⁴.

O wpływie interwencji na podniesienie poziomu kompetencji i umiejętności zawodowych mówili także sami uczestnicy projektów. 2/3 osób poddanych badaniu (68,1%) twierdzi, że na skutek uczestnictwa w projekcie ich poziom kompetencji zmienił się w pozytywny sposób – 14,6% uważa, że zdecydowanie podniósł się ich poziom kompetencji, natomiast 53,5% uważa, że taka zmiana miała raczej miejsce.

---

⁵⁴ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Czynniki wpływające na ofertę edukacyjną szkół i placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych

Dynamicznie zmieniająca się sytuacja na rynku pracy oraz coraz większa specjalizacja pracy powodują, że zmienia się oferta edukacyjna szkół i placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych. W trakcie wdrażania RPO WiM 2014-2020 szkoły zawodowe przekształciły się w trzyletnie szkoły branżowe I stopnia. Nowe nazwy szkół często czytelniej niż kiedyś określają specjalności, w jakich kształcą. Wraz ze zmianą nazw szkół wprowadzono pewne zmiany do programu nauczania, w szczególności poprzez większy nacisk na kształcenie praktyczne.

Głównym czynnikiem wpływającym na ofertę edukacyjną jest prowadzona diagnoza i bieżąca obserwacja rynku pracy. Beneficjenci realizujący projekty w ramach OP *Kadry dla gospodarki* wskazali, że na ofertę edukacyjną wpływ ma przede wszystkim możliwość znalezienia zatrudnienia po zakończeniu edukacji oraz pozyskanie zaświadczenia respektowanego przez przedsiębiorców potwierdzającego zdobyte kwalifikacje. Ważnym czynnikiem jest także liczba młodzieży w danym regionie oraz popyt na konkretny kierunek – w przypadku, gdy istnieje duże zapotrzebowanie na rynku pracy na dany kierunek, a nie ma osób chętnych na kształcenie się w tej specjalizacji, kierunek jest zamykany lub w ogóle nie powstaje. Inną ważną kwestią jest posiadanie przez szkołę/placówkę zasobów umożliwiających organizację danej formy kształcenia na określonym kierunku (w tym przede wszystkim kadry oraz zasobów lokalowo-sprzętowych).

Dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki jest charakterystyczne nie tylko dla szkół województwa warmińsko-mazurskiego – nacisk na powiązanie oferty edukacyjnej z potrzebami rynku pracy kładziony jest także w regionalnych programach operacyjnych innych województw, m.in. województwa pomorskiego, podlaskiego czy małopolskiego.

Uczestnicy projektów wskazali, że aby oferta kształcenia dla dorosłych bardziej odpowiadała na ich potrzeby, należałoby:

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- zwiększyć liczbę zajęć mających na celu kształtowanie postaw i kompetencji potrzebnych na rynku pracy;
- poszerzyć katalog oferowanych kursów i szkoleń o te, które są obecnie najbardziej pożądane przez pracodawców;
- położyć większy nacisk na dobrze prowadzone doradztwo edukacyjno-zawodowe;
- zwiększyć liczbę zajęć praktycznych;
- prowadzić zajęcia w mniejszych grupach, co ułatwi wdrożenie indywidualnego podejścia do uczestników;
- skonkretyzować tematykę zajęć (jak największa specjalizacja).

Beneficjenci dodali, że potrzebne byłoby:

- szkolenie kadry nauczycielskiej;
- doposażenie stanowiska pracy nauczycieli;
- doposażenie szkół w urządzenia i maszyny do praktycznej nauki zawodu;
- poszerzenie współpracy z przedsiębiorcami podczas opracowywania programu kursów i szkoleń.

Wzrost liczby osób dorosłych z grup defaworyzowanych, które podniosły kompetencje i umiejętności zawodowe

Sprawozdanie roczne za rok 2018 z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 wskazuje, że do końca 2018 roku w ramach PI 10iii kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu uzyskało 8 030 osób z grup defaworyzowanych (4 050 mężczyzn i 3 970 kobiet)⁵⁵, co wskazuje, iż znacząco wzrosła liczba osób dorosłych, które podniosły poziom kompetencji i umiejętności językowych oraz w sferze ICT i zarządzania projektem.

---

⁵⁵ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Zdaniem beneficjentów, realizowane przez nich projekty miały wpływ na zwiększenie liczby osób z grup marginalizowanych, które uczestniczyły w szkoleniach z zakresu ICT, językowych i zarządzania projektem, przede wszystkim w przypadku osób o niskich kwalifikacjach (50% ocen 4 i 5) oraz osób zamieszkujących obszary wiejskie i kobiet (po 38%). Są to głównie osoby posiadające inne kwalifikacje i kompetencje, dla których szkolenie z zakresu języka obcego, technologii informacyjno-komunikacyjnych czy zarządzania projektem stanowi uzupełnienie wachlarza umiejętności, co przekłada się z kolei na możliwość poprawy swojej sytuacji na rynku pracy (awans, wzrost wynagrodzenia, możliwość zmianę pracy na lepszą). Z omawianych projektów najrzadziej korzystały osoby bezrobotne poszukujące pracy oraz osoby długotrwale bezrobotne/ bierne zawodowo (po 36% ocen 1 i 2). Osoby bezrobotne i bierne zawodowo, w szczególności zaś osoby długotrwale oddalone od rynku pracy, w momencie wyboru wsparcia decydowały się na kursy i szkolenia zawodowe, które pozwoliły im na uzyskanie umiejętności i kwalifikacji wymaganych w konkretnym zawodzie.

Diagnoza potrzeb szkoleniowych prowadzona przez szkoły i placówki prowadzące kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych

Analiza potrzeb szkoleniowych powinna stanowić pierwszy etap cyklu szkoleniowego. Pozwala ona ustalić, czy szkolenia są potrzebne, a jeśli tak, to jakie i jakie efekty chce się dzięki tym szkoleniom osiągnąć. Bez rzetelnej analizy potrzeb szkoleniowych wysiłek włożony w szkolenie i związane z nim koszty mogą nie przynieść pożądanych efektów i w konsekwencji przynieść straty finansowe (dla realizatora szkolenia) i moralno-motywacyjne (dla uczestników projektu). Precyzyjne określenie potrzeb i oczekiwań pozwala trafnie zaprojektować szkolenia, kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych oraz kursy kompetencji ogólnych.

Szkoły zawodowe posiadają określony model działania w zakresie prowadzenia diagnozy: placówka edukacyjna prowadzi wewnętrzną diagnozę, która zatwierdzana jest przez organ prowadzący, następnie diagnoza ta przedstawiana jest przedsiębiorcom, którzy informują, jakie mają potrzeby i jakich uczniów chcieliby przyjąć na staż, jakie kwalifikacje i kompetencje uczniowie ci powinni posiadać. Kolejno prowadzona jest diagnoza potrzeb

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

konkretnych uczniów, ich motywacji i umiejętności i w ten sposób dopasowuje się uczniów do konkretnych przedsiębiorstw.

W kształceniu ustawicznym diagnoza jest prostsza, nie wymaga akceptacji organów nadrzędnych, prowadzona jest na poziomie całego projektu. Placówki te kierują się głównie popytem na konkretne kierunki i specjalizacje, rzadziej zaś korzystają podczas diagnozy ze wsparcia instytucji rynku pracy. Istnieją różne metody i narzędzia, którymi posługują się szkoły i placówki, by poznać potrzeby potencjalnych słuchaczy, min. ankiety, rozmowy i wywiady, zarówno z potencjalnymi, jak i obecnymi słuchaczami, rzadziej zaś pozyskiwanie informacji przy okazji procesu rekrutacji lub analiza potrzeb przy okazji usług doradztwa zawodowego⁵⁶. Podczas diagnozy placówka pozyskuje informacje głównie na temat:

- zapotrzebowania potencjalnych słuchaczy na poszczególne typy kursów;
- zapotrzebowania na poszczególne kwalifikacje, które można zdobyć w ramach kursów;
- szczegółowe oczekiwania odnośnie konkretnych kursów.

Podczas prowadzonych badań wskazano jednak, że w części placówek edukacyjnych diagnoza nie jest prowadzona, co spowodowane jest schematycznością działania i niechęcią do zmian. Także przedsiębiorcy wskazywali, że przygotowana oferta nie zawsze jest z nimi konsultowana. Ewentualna decyzja o wdrożeniu nowego kierunku nauczania czy kursu podyktowana jest w takich sytuacjach popytem ze strony potencjalnych słuchaczy lub złożoną placówce ofertą. W takich sytuacjach na podstawie oferty tworzona jest diagnoza potrzeb, co może powodować niedostosowanie kursów do faktycznych potrzeb rynku pracy, nadwyżkę absolwentów w ramach określonych zawodów.

Zdecydowana większość beneficjentów realizujących projekty (91%) deklaruwała przeprowadzenie diagnozy potrzeb osób dorosłych, będących potencjalnymi słuchaczami oferowanych przez nich kursów. 7% uczestników badania nie przeprowadzało podobnej diagnozy, natomiast 2% nie wskazało jednoznacznej odpowiedzi. Osoby, które nie

---

⁵⁶ *Ewaluacja pozaszkolnych form kształcenia dorosłych*, Poznań 2018

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

przeprowadziły takiej diagnozy, nie zrobili tego, ponieważ potencjalni słuchacze sami się do nich zgłosili, wskazując na potrzebę kursu o konkretnej tematyce.

Beneficjenci, którzy deklarowali przeprowadzenie powyższej diagnozy wskazali, że analiza potrzeb polegała głównie na nawiązaniu współpracy z przedsiębiorcami, powiatowymi urzędami pracy i szkołami zawodowymi.

Mimo stwierdzanych braków, większość uczestników badania wskazało, że wsparcie w ramach OP 2 RPO WiM 2014-2020 jest w stanie odpowiedzieć na wyzwania wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Wpływ interwencji na wzmocnienie powiązania systemu kształcenia i szkolenia zawodowego z rynkiem pracy

W ramach RPO WiM 2014-2020 nawiązywane są programy współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym w ramach III modeli⁵⁷.

Model I:

- Porozumienie szkoły z pracodawcą, uwzględnia się umiejętności i kwalifikacje ucznia do wykorzystania podczas praktyki lub stażu;
- Diagnoza ucznia pod kątem uzupełniania jego kwalifikacji i umiejętności zawodowych oraz kompetencji miękkich;
- Wyposażenie ucznia w dodatkowe kwalifikacje zawodowe i kompetencje miękkie w ramach kursów i szkoleń wybranych w porozumieniu z pracodawcami; Realizacja stażu/praktyki w rzeczywistych warunkach pracy.

Model II:

- Elementy I modelu;

Wsparcie na rzecz doskonalenia umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, w tym obligatoryjnie staże w przedsiębiorstwach.

---

⁵⁷ Koncepcja wsparcia szkolnictwa zawodowego w ramach RPO WiM w latach 2014-2020, Ostróda 2015

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Model III:

- Doposażenie bazy dydaktycznej przy jednoczesnym wprowadzeniu nowego zawodu na użytek zdiagnozowanych potrzeb firm (szczególnie w obszarach inteligentnej specjalizacji) lub zmodernizowaniu metod i treści kształcenia i szkolenia do zapotrzebowania rynku pracy;
- Wsparcie na rzecz doskonalenia umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, w tym obligatoryjne staże w przedsiębiorstwach.

W ramach każdego modelu istnieje możliwość tworzenia klas patronackich oraz realizacja kursów przygotowawczych dla uczniów na studia we współpracy ze szkołami wyższymi.

Badania wykazały, że interwencja przyczyniła się do wzmocnienia powiązania systemu kształcenia i szkolenia zawodowego z rynkiem pracy. W latach 2016-2018 (w latach wcześniejszych tego typu projekty nie były realizowane) 16 szkół i placówek kształcenia zawodowego nawiązało współpracę z instytucjami z otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym z pracodawcami lub przedsiębiorcami. Przedsiębiorcy zgłaszają placówkom edukacyjnym zapotrzebowanie na pracowników, wiele szkół podjęło także ścisłą współpracę z przedsiębiorstwem, które przyjmuje uczniów na staże i praktyki, ale także prowadzi w szkołach niektóre zajęcia z zakresu przedmiotów zawodowych.

Zdania, że interwencja przyczyniła się do wzmocnienia powiązania systemu kształcenia i szkolenia zawodowego z rynkiem pracy jest także zdecydowana większość badanych beneficjentów (niewielki odsetek osób nie miał na ten temat zdania, stwierdził, że efekty będą widoczne dopiero po zakończeniu realizowanego przez nich projektu).

Dzięki nawiązaniu współpracy poszczególnych szkół z pracodawcami ułatwione jest kierowanie uczniów na staże i praktyki zawodowe, młodzież może uczyć się na profesjonalnych maszynach i sprzętach zdobywając nowe umiejętności, zaś przedsiębiorcy uzyskują potencjalnych pracowników, którzy są już wdrożeni w pracę w danym przedsiębiorstwie. Badanie case study wskazało także, że współpraca z przedsiębiorcą

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

pozwała na prowadzenie bieżącej diagnozy potrzeb rynku pracy, ale także diagnozy zmian zachodzących w obrębie danego zawodu (np. wprowadzanie nowych technologii).

Profil słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych i kursów kwalifikacji ogólnych

Wśród uczestników kursów umiejętności zawodowych, kursów kwalifikacji ogólnych oraz kwalifikacyjnych kursów zawodowych wyróżnić można 2 najczęściej występujące grupy:

- osoby o bardzo niskim wykształceniu, bez kwalifikacji i kompetencji zawodowych;
- osoby o wyższym wykształceniu chcące zmienić zawód.

W zależności od profilu kursu są to osoby bardzo młode, nieposiadające lub posiadające niewielkie doświadczenie (do 25 roku życia) lub osoby między 35 a 60 rokiem życia, które stwierdziły, że chcą zmienić zawód, podnieść swoje kwalifikacje. Dla porównania, *Ewaluacja pozaszkolnych form kształcenia dorosłych* wskazuje, że uczestnikami kursów są najczęściej osoby o wykształceniu zawodowym (47,5%) oraz wyższym (29,1%). Osoby te uzupełniają swoje wykształcenie o aspekty związane z kształceniem zawodowym⁵⁸.

Wśród osób z grup defaworyzowanych, w kwalifikacyjnych kursach umiejętności zawodowych lub kursach kwalifikacji ogólnych uczestniczyły osoby o niskich kwalifikacjach (93% wskazań). Relatywnie wysoki odsetek stanowiły również osoby zamieszkujące obszary wiejskie (52%), kobiety (48%) oraz osoby powyżej 50 roku życia (43%). Należy jednak wskazać, że większą grupę osób chętnych do podnoszenia kwalifikacji stanowią osoby spoza grup defaworyzowanych.

Grupą, która ma utrudniony dostęp do szkoleń i kursów są osoby niepełnosprawne.

Utrudnienie wynika zarówno z barier architektonicznych (brak podjazdów, wind, autobusów niskopodłogowych), jak i barier mentalnych (brak wiary we własne możliwości, obawa przed utratą świadczeń). Wsparcie osób niepełnosprawnych musi więc przebiegać równolegle w dwóch wymiarach – psychologicznym (aktywizacja społeczna i zawodowa, poczucie

---

⁵⁸ *Ewaluacja pozaszkolnych form kształcenia dorosłych*, Poznań 2018, s. 54-55.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

sprawczości) i infrastrukturalnym (dostosowanie miejsca pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, zapewnienie dojazdu do miejsca pracy).

Zdaniem potencjalnych beneficjentów, wsparcie w ramach OP 2 RPO WiM 2014-2020 powinno być kierowane głównie wobec wspomnianych osób z niepełnosprawnościami, osób powyżej 50 roku życia oraz osób bezrobotnych poszukujących pracy. Grupy te wskazane zostały przez badanych ze względu na trudną sytuację, w której się znajdują w kontekście możliwości znalezienia zatrudnienia.

Czynnikami motywującymi do podjęcia nauki na ww. kursach są, jak wskazywali beneficjenci, chęć samorozwoju, w tym chęć zdobycia kwalifikacji lub aktualizacji kwalifikacji niezbędnych do pracy w branży, w której pracowali w momencie przystąpienia do kursu, możliwość awansu zawodowego po podniesieniu umiejętności/ kwalifikacji oraz możliwość uzyskania zatrudnienia po podniesieniu umiejętności/ kwalifikacji. Wysoki odsetek uczestników kursów posiadających wykształcenie zawodowe (zarówno wykształcenie zasadnicze, jak i średnie i wyższe) wskazuje, że czynnikiem motywującym jest także niezadowolenie ze swojej sytuacji zawodowej, nawet pomimo posiadania wykształcenia wyższego. Zdobycie nowych kwalifikacji/umiejętności zawodowych daje możliwość przebranżowienia i otwarcia nowych możliwości na rynku pracy. O decyzji podjęcia nauki w ramach konkretnego kierunku decyduje przede wszystkim posiadane już wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe, zainteresowania oraz popyt na pracowników w danym zawodzie i specjalizacji. Osoby uczestniczące w kursach realizowanych w ramach kierunków takich jak rachunkowość, kadry i płace, IT czy budownictwo uczestniczą w nich w celu zmiany branży lub podjęcia pracy w tej branży. Uczestnicy kursów krawiectwa, fotografii, kosmetologii oraz kierunków artystycznych stosunkowo częściej robią to, by rozwijać własne zainteresowania, nie zaś w celu osiągnięcia konkretnych celów zawodowych.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Czynniki decydujące o przystąpieniu przez absolwentów szkół oraz placówek prowadzących kształcenie dorosłych do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe

Zdecydowanie najczęściej wymienianym przez beneficjentów oraz uczestników projektów czynnikiem decydującym o przystąpieniu przez absolwentów szkół oraz placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe jest chęć potwierdzenia nabytych kwalifikacji poprzez uzyskanie certyfikatu. Pozyskany w wyniku zdania egzaminu certyfikat ma duże znaczenie na rynku pracy, ułatwia m.in. znalezienie pracy w nowym zawodzie, awans lub uzyskanie wyższego wynagrodzenia. Wśród innych czynników wymieniano także fakt, iż podejście do egzaminu i jego zaliczenie stanowi element udowodnienia sobie i otoczeniu własnych możliwości i umiejętności, może wpływać na wzrost pewności siebie oraz wzrost poważania wśród innych, w szczególności zaś wśród współpracowników. W przypadku niektórych osób podejście do egzaminu jest kolejnym etapem kursu, z którym nie wiążą jednak dużych oczekiwań (egzamin jest dla nich na tyle łatwy, że przygotowanie się do niego nie wymaga dużego wysiłku)⁵⁹.

Do przerwania uczestnictwa w kursach dochodzi głównie podczas długich form kursowych, czyli kwalifikacyjnych kursów zawodowych. Czynnikiem decydującym o rezygnacji z kursu przed jego ukończeniem jest najczęściej podjęcie zatrudnienia, które uniemożliwia możliwość pogodzenia pracy zawodowej z uczestnictwem w kursie. Dla części osób dany kurs traci w takiej sytuacji swoją wartość – jego ukończenie miało umożliwić znalezienie zatrudnienia, jednak w momencie podjęcia pracy, staje się ono niepotrzebne. Do innych czynników zaliczyć można: niezadowolenie z przebiegu szkolenia, poczucie braku kompetencji do przystąpienia do egzaminu (kurs okazał się zbyt trudny) oraz czynniki indywidualne, rodzinne (np. potrzeba podjęcia opieki nad osobą zależną).

---

⁵⁹ Ewaluacja pozaszkolnych form kształcenia dorosłych - raport końcowy, Poznań 2018.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Współpraca szkół zawodowych oraz szkół i placówek prowadzących kształcenie dorosłych z przedstawicielami lokalnego rynku pracy w zakresie dostosowywania oferty do ich potrzeb

Jak wspomniano wcześniej, szkoły zawodowe działając zgodnie z modelem, podczas tworzenia diagnozy potrzeb przed wprowadzeniem nowej lub zmianami w ofercie, powinny pozostawać w ścisłym kontakcie z przedstawicielami rynku pracy. Większość szkół i placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych, szczególnie zaś te, które prowadzą stałą współpracę z przedsiębiorcami, dostosowują swoją ofertę do potrzeb lokalnych przedsiębiorców. W przypadku ścisłej współpracy lub patronatu lokalny pracodawca na bieżąco informuje szkołę o swoich potrzebach, jednocześnie obserwując przebieg kształcenia w szkole i wspomagając placówki w zakresie wyposażenia pracowni zawodowych. W przypadku mniejszego stopnia współpracy, szkoły kontaktują się z przedstawicielami lokalnych przedsiębiorstw, diagnozując liczbę absolwentów, których mogą zatrudnić przedsiębiorcy, kwalifikacje, które są przez nich wymagane, ale także sprzęt, który jest potrzebny, aby prowadzić zajęcia zawodowe.

Warto zaznaczyć, że pracodawcy coraz chętniej nawiązują współpracę ze szkołami zawodowymi. Przez długi czas różnice kultury organizacyjnej i kodów komunikacji stanowiły barierę w nawiązywaniu współpracy z nauką, jednak z uwagi na postępujące problemy ze znalezieniem pracownika, w tym szczególnie pracownika posiadającego kwalifikacje zawodowe w zawodach deficytowych, nawiązanie współpracy ze szkołą, wyszkolenie pracownika, przystosowanie go do pracy w zakładzie jest dla niego bardzo cenne. By współpraca przebiegała pomyślnie, a profil kształcenia był jak najbardziej dostosowany do potrzeb i oczekiwań przedsiębiorstwa, pracodawcy coraz chętniej angażują się we współpracę już na etapie tworzenia oferty edukacyjnej.

Wszyscy uczestnicy badania TSSI realizujący projekty w ramach OP 2 deklarowali nawiązanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w celu dostosowania swojej oferty do potrzeb rynku pracy. Celem współpracy, zdaniem beneficjentów, było przede wszystkim szkolenie wyłącznie na kierunkach pożądanym przez pracodawców, zapewnienie uczestnikom

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

projektów większej szansy znalezienia zatrudnienia oraz wsparcie pracodawców w poszukiwaniu pracowników o odpowiednich kompetencjach i kwalifikacjach.

Dopasowanie oferty szkół zawodowych oraz placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych do potrzeb lokalnego rynku pracy

Zdaniem ekspertów, oferta edukacyjna szkół zawodowych oraz placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych jest dopasowania do potrzeb regionalnego rynku pracy. Wynika to przede wszystkim ze współpracy placówek edukacyjnych z przedsiębiorstwami, które na bieżąco zgłaszają swoje zapotrzebowanie na konkretne kierunki i kwalifikacje. Z powodu niżu demograficznego, szkoły zawodowe aby przetrwać, prowadzić kolejne nabory i „zdobywać” uczniów, muszą dostosować się do wymagań rynku tak, by ich absolwenci znajdowali zatrudnienie.

Pewien problem stanowi fakt, iż przeprowadzenie diagnozy, a następnie wdrożenie nowej oferty kształcenia oraz ukończenie danego kierunku przez pierwszych absolwentów zajmuje kilka lat. Z uwagi na dużą dynamikę sytuacji społeczno-gospodarczej, potrzeby, które zdiagnozowano, po kilku latach, a więc w momencie wykształcenia pierwszych absolwentów, mogą się zdezaktualizować. Rynek pracy może zostać w tym czasie nasycony, możliwe jest także zmniejszenie zapotrzebowania na dane produkty lub usługi. Łatwiejszą sytuację w tej kwestii mają placówki prowadzące kształcenie osób dorosłych, gdzie wprowadzenie nowej oferty i wyszkolenie pierwszych uczestników trwa znacznie krócej.

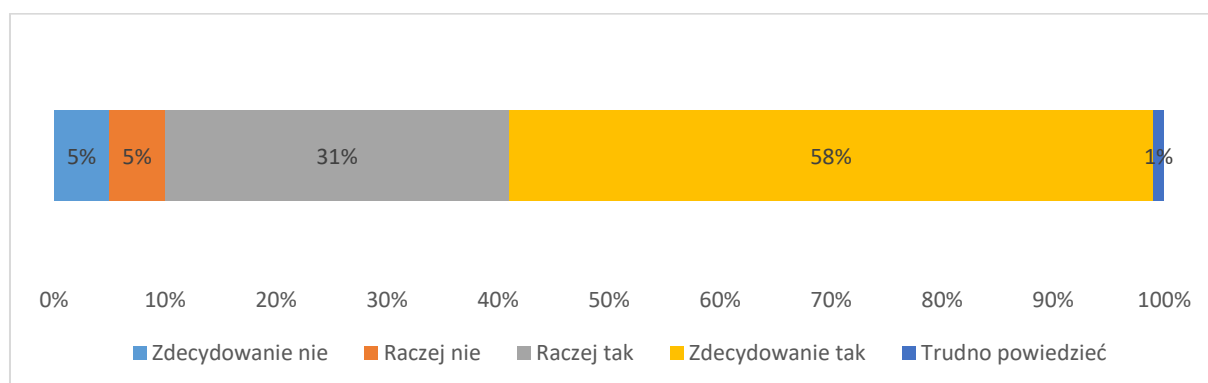
Zaspokojenie potrzeb lokalnego rynku pracy przez placówki szkoleniowe jest o tyle prostsze, że uczestniczą w nim nie tylko firmy z województwa warmińsko-mazurskiego. Mobilność instytucji szkoleniowych powoduje dużą konkurencję, firmy szkoleniowe obserwują więc nie tylko lokalny, ale regionalny i ogólnopolski rynek. Projekty wdrażane w ramach RPO WiM 2014-2020 także realizowane były częściowo przez placówki szkoleniowe, których siedziby znajdują się poza województwem warmińsko-mazurskim (min. województwo pomorskie, opolskie, mazowieckie). Dzięki mobilności następuje większe zaspokojenie potrzeb szkoleniowych, należy jednak zaznaczyć, że na terenie województwa warmińsko-

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

mazurskiego wciąż występują braki w zakresie swobodnego wyboru między szkołami i placówkami prowadzącymi kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych.

Jak wskazują ogólnopolskie badania, zdecydowana większość przedsiębiorców uważa, że oferta kwalifikacyjnych kursów zawodowych i kursów umiejętności zawodowych jest dopasowana do potrzeb pracodawców.

Rysunek 2. Proszę określić, czy oferta kursów, takich jak kwalifikacyjne kursy zawodowe i kursy umiejętności zawodowych tej szkoły lub placówki jest dopasowana do potrzeb pracodawców takich jak Państwa firma?

Źródło: Ewaluacja pozaszkolnych form kształcenia dorosłych, Poznań 2018, s. 101.

Także beneficjenci realizujący projekty w ramach OP 2 uważają, iż oferta szkół zawodowych oraz szkół i placówek prowadzących kształcenie dorosłych w formach pozaszkolnych dopasowana jest do potrzeb lokalnego rynku pracy. Argumentowali oni tę ocenę dużym zainteresowaniem uczestników i uwzględnieniem w ofercie faktycznych potrzeb lokalnych pracodawców. Zdecydowana większość badanych stwierdziła, że podejmują oni działania mające na celu lepsze dostosowanie oferty do potrzeb rynku pracy, przy czym około 10% respondentów stwierdziło, że ich oferta jest już dostosowana do tych wymogów i nie wymaga podejmowania takiego rodzaju działań. Tym samym, nie spotkano się z respondentami, którzy świadomie nie chcieli dostosowywać swojej oferty względem aktualnych wymogów rynkowych. Badani zostali również poproszeni o uszczegółowienie udzielonych odpowiedzi, tj. określenie działań, które podejmują w celu lepszego dostosowania oferty do rzeczywistych potrzeb. W tym zakresie wymieniano głównie prowadzenie rozmów z przedsiębiorcami i przedstawicielami szkół (na etapie diagnozowania potrzeb). Wskazywano również na współpracę z powiatowymi urzędami pracy czy organizacjami pozarządowymi.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Mechanizmy, które pozwolą na utworzenie jakościowej oferty pozaszkolnych form, kształcenia i uczenia się dorosłych

Do mechanizmów nie zawsze stosowanych przez beneficjentów, których wdrożenie pozwala na utworzenie jakościowej oferty pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się dorosłych, należą:

- zatrudnianie kadry przygotowanej do prowadzenia dydaktyki na określonych kierunkach, posiadających doświadczenie zawodowe w danej dziedzinie oraz aktualną wiedzę na temat stosowanych technologii i metod pracy;
- zapewnienie infrastruktury dostosowanej do prowadzenia zajęć praktycznych w ramach kursu;
- pozostawanie w ścisłej współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, którzy na bieżąco informować będą przedstawicieli pozaszkolnych form kształcenia i uczenia osób dorosłych o zapotrzebowaniu na poszczególne kierunki;
- prowadzenie diagnozy potrzeb i oczekiwań potencjalnych słuchaczy (w tej chwili prowadzi się głównie badania osób, które już uczestniczą w kursach);
- zniesienie ograniczeń dochodowych wobec potencjalnych uczestników kursów;
- wprowadzenie nowych kierunków kształcenia dopasowanych do potrzeb lokalnych przedsiębiorców;
- realizacja kursów na zlecenie pracodawców, którzy ściśle określiliby kompetencje, jakie powinni zdobyć uczestnicy projektów – potencjalni pracownicy danego przedsiębiorstwa.

Wdrożenie tych mechanizmów pozwoliłoby na opracowanie oferty ściśle dopasowanej do potrzeb uczestników projektów oraz prowadzenie zajęć wysokiej jakości, w tym prowadzenie dużej ilości zajęć praktycznych na urządzeniach i maszynach wykorzystywanych w danym zawodzie, dzięki czemu uczestnicy kursów mogliby zdobyć wszystkie kwalifikacje wymagane przez pracodawców, a tym samym zwiększyć swoje szanse na znalezienie zatrudnienia oraz otrzymanie lepszego stanowiska. Realizacja kursów na zlecenie pracodawców pozwoliłaby na

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wykwalifikowanie pracowników „szytych na miarę”, posiadających wszystkie umiejętności, których oczekuje od potencjalnych pracowników dany przedsiębiorca.

Dobre praktyki interwencji

W przypadku projektów realizowanych w ramach OP 2 wyróżnić można szereg dobrych praktyk interwencji. Są to następujące aspekty:

- Kompleksowe przygotowanie projektów oraz zapewnienie możliwie najskuteczniejszego sposobu realizacji celów RPO WiM 2014-2020:

- Opracowanie dokumentacji projektowej poprzedzało stworzenie kompleksowej diagnozy, która wskazała specyficzne problemy powiatu, na terenie którego projekt był realizowany w celu jak najbardziej adekwatnego dostosowania zakładanych efektów i działań w ramach projektu, jak również stworzenie analizy zawodu z uwzględnieniem szerokiego aspektu społecznego i gospodarczego poprzedzającej przygotowanie kursów i szkoleń;
- Realizacja projektów miała na celu długofalowe skutki i zapewnienie trwałości osiąganych efektów w ramach RPO WiM 2014-2020;
- W celu włączenia jak największej liczby uczestników opracowano efektywne systemy rekrutacji (np. w ramach projektu przeprowadzono trzyetapową rekrutację w różnych terminach, by potencjalny uczestnik mógł wybrać najbardziej dla siebie dogodny);
- Przy przygotowaniu projektów korzystano z opracowania *Barometr zawodów 2017 – Raport podsumowujący badanie w województwie warmińsko-mazurskim* przygotowanym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie w celu zdiagnozowania zapotrzebowania i deficytów wojewódzkiego rynku pracy, raportu GUS *Różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn w Polsce 2016* oraz innych opracowań;
- Beneficjenci zaznaczali, że przy realizacji projektu korzystali z wypracowanych już dobrych praktyk i modeli wynikających ze swego doświadczenia w realizacji projektów finansowanych ze środków UE;
- Szerokie zastosowanie działań informacyjno-promocyjnych.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Uwzględnienie aspektów typowych dla regionu Warmii i Mazur:

- Uwzględnienie inteligentnych specjalizacji regionu;
- Projekty skupiające się na zacieśnieniu współpracy pomiędzy szkołą a pracodawcami z regionu, rozpoznając bieżące potrzeby wojewódzkiego rynku pracy i wyzwania w zakresie edukacji na tym terenie;
- Uwzględnienie potrzeby szerzenia wiedzy na temat możliwości, jakie stoją przed uczniem w województwie warmińsko-mazurskim;
- Dbałość o podkreślenie wagi lokalnych i regionalnych produktów i producentów.

- Zapewnienie odpowiedniego i możliwie najefektywniejszego wsparcia względem potrzeb poszczególnych grup odbiorców:

- Realizacja projektów zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- Dopełnienie zasady równości i niedyskryminacji, biorąc pod uwagę płeć uczestników projektów, potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz środowisko, z jakiego uczestnicy pochodzili (tj. status społeczno-ekonomiczny i miejsce zamieszkania, ze wskazaniem na obszary wiejskie/miejskie);
- Przestrzeganie zasady dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz równości szans, projekty przewidywały rozwiązania takie jak ogłaszanie terminów rekrutacji, przedstawianie praw i obowiązków oraz udostępnianie dokumentacji rekrutacyjnej na zorganizowanych apelach dla uczniów w szkołach, były one także umieszczone na stronie internetowej szkoły, jak również dostępne w biurze, gdzie Asystent był do dyspozycji uczniów, mając możliwość dowiedzenia dokumentów do osób z niepełnosprawnościami;
- Uwzględnienie równości płci i zwalczanie szkodliwych stereotypów;
- Uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych (nie tylko ruchowo, lecz również osób niedosłyszających i niedowidzących);
- Zachowanie zasady zrównoważonego rozwoju przy realizacji projektu;
- Zapewnienie uczestnikom kursu niezbędnych materiałów dydaktycznych w postaci książek oraz innych, takich jak urządzenia kuchenne w przypadku działań związanych z nauką zawodu deficytowego kucharz. Ponadto, dla

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

uczestników części projektów przewidywane były zwroty kosztu dojazdu oraz opłacenie kosztu noclegów i wyżywienia.

Starano się, by grupy utworzone w ramach organizowanych kursów składały się z niewielu osób, co wpłynęło na możliwość poświęcenia uczestnikom właściwej ilości czasu i indywidualnego podejścia.

W kontekście szczególnie pozytywnego wpływu projektów na regionalny rynek pracy oraz realizowania modeli, które w najbardziej efektywny sposób przyczynią się do realizacji celów OP 2, dobrą praktyką, która była kiedyś stosowana, jednak wycofano się z niej, jest realizacja projektów systemowych, tzn. przygotowywanie przez gminę projektów, które obejmą wszystkie szkoły na danym obszarze. Podejście systemowe mogłoby wspierać lepsze zarządzanie oświatą w danej gminie lub powiecie, mogłoby także wspierać politykę zarządzania oświatą.

Dobre praktyki potrafili również wymienić sami beneficjenci wsparcia. Ich zakres dotyczył m.in. odchodzenia od formalnych kontaktów (relacje „rodzinne” z uczestnikami projektów), poznawania uczestników dzięki kontaktowi przez media społecznościowe, utrzymywania bieżących kontaktów z pracodawcami i szkołami, wykorzystania opracowanych programów staży w ramach kolejnych (przyszłych) działań, dostosowywania formy przekazu wiadomości do potrzeb odbiorców czy prowadzenia integracji grup uczestników projektów.

Wprowadzone przez beneficjentów dobre praktyki miały na celu zwiększenie jakości oferowanego wsparcia, w tym przede wszystkim w kontekście lepszego poznania uczestników i, tym samym, trafniejszego dostosowania wsparcia względem ich indywidualnych potrzeb.

Bardzo duży wpływ na regionalny rynek pracy mają projekty kładące nacisk na współpracę z różnorodnymi podmiotami, m.in. szkołami, przedsiębiorcami, instytucjami nauki, Instytucją Zarządzającą. Szczególnie ważna jest współpraca szkół zawodowych, kształcących przyszłych pracowników z lokalnymi przedsiębiorcami – prowadzenie wspólnej diagnozy, włączenie pracodawców w tworzenie programów nauczania, wymiana doświadczeń, prowadzenie staży i praktyk, na których uczniowie będą mogli pracować w rzeczywistym zakładzie, poznawać jego atmosferę i zasady, ale także prowadzenie zajęć lekcyjnych i doposażenie

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

szkół w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne. By powielić ten model, należy ułatwić współpracę szkół i przedsiębiorstw przede wszystkim dzięki ograniczeniu wymogów biurokratycznych, co jest szczególnie uciążliwe dla prywatnych przedsiębiorców.

Kluczowe problemy na etapie realizacji projektów w ramach OP 2 Kadry dla gospodarki RPO WiM 2014-2020

W celu diagnozy kluczowych problemów i wskazania sposobów ich rozwiązania w kontekście projektów realizowanych w ramach OP 2 szczególną uwagę zwrócono na bariery, które zauważali sami beneficjenci wsparcia, bezpośrednio związani z realizacją projektów. Wskazać należy, że 31% beneficjentów biorących udział w badaniu napotkało problemy, jest więc to względnie wysoki odsetek. Kluczowy problem w ramach analizowanej osi dotyczył początkowego etapu realizacji, tj. rekrutacji. W przypadku części projektów uczestnicy zgłaszali problemy z pogodzeniem życia prywatnego z udziałem w projekcie, stąd chcąc umożliwić takim osobom uczestnictwo we wsparciu znaleziono rozwiązanie polegające na lepszym dostosowaniu organizowanych działań do potrzeb odbiorców — w związku z tym organizowano kursy weekendowe poza kursami w tygodniu. Zgodnie z potrzebami skracano je, np. z 4 zjazdów do 3, przy zachowaniu takiej samej liczby godzin dla każdej grupy uczestników. W przypadku sytuacji pojawienia się trudności w rekrutacji zaplanowano również nabory uzupełniające, dodatkową promocję działań poprzez użycie dodatkowych kanałów informacji (m.in. ulotki/plakaty), jak również spotkania doradcy zawodowego z uczniami. Podobne doświadczenia posiadali odbiorcy wsparcia udzielanego w ramach OP 2. Choć większość odbiorców wsparcia nie wskazywała żadnych problemów w trakcie swojego udziału w projekcie, 39,9% miało problemy ze wspomnianym połączeniem obowiązków zawodowych/szkolnych ze wsparciem w ramach projektu. Trudności związane z dojazdem do miejsc realizacji projektu zostały wymienione w 2,8% przeprowadzonych ankiet, zbyt późne przekazywanie informacji dotyczące wydarzeń w ramach projektu stanowiło problem w przypadku 8,5% respondentów.

W kontekście realizacji Programu ze strony administracyjnej nie zdiagnozowano problemów, które w znacznym stopniu mogłyby ograniczyć efektywność realizowanych działań — wręcz przeciwnie, wskazać należy prawidłowy udział IZ RPO WiM 2014-2020 w kontekście

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

zapobiegania problemom i udzielania wsparcia beneficjentom na wypadek, gdyby takie problemy wystąpiły. Przedstawiciele IZ wskazali, że pewne problemy dało się zauważyć na początkowym etapie wdrażania Programu i dotyczyły one głównie dokumentacji konkursowej oraz rozliczania realizacji projektu.

Efektywność kosztowa interwencji w ramach 2 osi priorytetowej

W przypadku analizowanych projektów, za główny produkt uznano liczbę osób objętych wsparciem, z kolei o wielkości nakładów informuje kwota przedłożona Komisji Europejskiej do certyfikacji.

W okresie od uruchomienia Programu do końca 2018 roku podpisano 211 umów o dofinansowanie o wartości ponad 194 mln zł⁶⁰, co stanowi 38,3% alokacji osi i 67,8% alokacji przeznaczonej na badane działania (działania 2.3 i 2.4).

W wyniku realizacji projektów wsparciem objętych zostało 18 207⁶¹ osób, w tym 441 nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz 2 392 uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawców. W rezultacie podjętych działań po zakończeniu udziału w projekcie:

- 6 909 osób uzyskało kwalifikacje,
- 8 030 osób z grup defaworyzowanych uzyskało kwalifikacje lub nabyło kompetencje,
- 200 nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje.

Analizując wskaźniki projektów realizowanych w ramach OP 2 zdiagnozować należy bardzo pozytywną sytuację — wdrażane poddziałania charakteryzują się bardzo wysoką efektywnością kosztową, równą 582 zł wydatkowane na osobę objętą wsparciem w ramach osi.

Szczególną uwagę należy zwrócić na efektywność działania dotyczącego rozwoju kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych, oraz działania

---

⁶⁰ Podpisano 211 umów w ramach Działów 2.3 i 2.4 objętych niniejszym badaniem

⁶¹ W ramach działań 2.3 i 2.4

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

związanego z rozwojem kompetencji i umiejętności osób dorosłych spoza grupy osób defaworyzowanych.

Funkcjonowanie systemu wyboru projektów

Badania wykazały, że początkowy etap wdrażania RPO WiM 2014-2020 był dość problematyczny, zasady wyboru projektów były niejasne i niedostosowane do specyfiki regionu, w związku z tym powrócono do rozwiązań, które stosowano w poprzedniej perspektywie finansowej (RPO WiM 2007-2013). Po wprowadzeniu zmian system wyboru projektów działa poprawnie, co umożliwia wybór przedsięwzięć realizujących cele RPO WiM 2014-2020, choć wskazać należy, że w przypadku wystąpienia potrzeby, wprowadzane są kolejne zmiany (ostatnie zmiany zostały przedstawione podczas posiedzenia Komitetu Monitorującego w grudniu 2018 roku).

Dla skuteczności i funkcjonalności kryteriów duże znaczenie ma warstwa komunikacji, czyli czytelności informacji zawartych w materiałach dla potencjalnych beneficjentów oraz na stronach internetowych. Ważne, by warunki, które musi spełniać wniosek o dofinansowanie i projekt, były jasne. Beneficjenci w zdecydowanej większości uważali, że system wyboru projektów jest zrozumiały i prowadzi do wyboru przedsięwzięć, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020. Zdaniem badanych, najbardziej sprzyja temu konieczność przeprowadzenia diagnozy potrzeb, prowadzenie współpracy z przedsiębiorstwami czy szereg kryteriów, które muszą spełniać beneficjenci. Większość beneficjentów stwierdziła, że nie jest konieczne wprowadzanie zmian w funkcjonowaniu systemu wyboru projektów. Realizatorzy projektu mieli trudność ze wskazaniem kryteriów formalnych i merytorycznych, które mają największy wpływ na wybór projektów odpowiadających na potrzeby osób zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy. Część z nich wskazała jednak na konieczność zakończenia każdego kursu egzaminem nadającym kwalifikacje oraz konieczność sporządzenia odpowiadającej wymogom diagnozy potrzeb.

Zdaniem większości beneficjentów, system powinien działać jak do tej pory. Ewentualne zmiany zgłaszane przez kilku realizatorów projektów miałyby opierać się na przeznaczeniu wsparcia nie tylko dla uczniów zagrożonych wykluczeniem, lecz dla wszystkich chętnych. Ponadto wskazywano na możliwość wprowadzenia możliwości wsparcia w formie

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

stypendialnej dla uczestników projektów. Niemniej, odpowiedzi te stanowiły jedynie pojedyncze wskazania.

Ewaluacja systemu wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 wskazała, że kryteria, zarówno formalne, jak i merytoryczne, sprzyjają realizacji celów Programu. Zauważyć przy tym należy, że za bardziej sprzyjające realizacji celów programu uznano kryteria merytoryczne specyficzne i premiujące (fakultatywne) niż kryteria merytoryczne ogólne, najlepiej zaś oceniono kryteria merytoryczne punktowe. W dokumencie wskazano również kryteria, które – pomimo, że ich stosowanie wynika ze specyfiki funduszy strukturalnych – zostały uznane za niezasadne przez członków KM oraz przedstawicieli instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu. Zwrócono również uwagę na to, że należy odejść od kryteriów które kładą nacisk na formę realizacji projektu, na rzecz kryteriów oceniających ich aspekty merytoryczne⁶².

Badania wykazały, że system wyboru projektów jest logiczny, pozwala na wybór projektów odpowiadających na bieżące wyzwania województwa w zakresie szkolnictwa zawodowego, zapewnia wybór wysokich jakościowo projektów, które z kolei zapewniają osiągnięcie wymaganych wskaźników. W związku z ciągłymi zmianami społeczno-gospodarczymi oraz pojawiającymi się nowymi potrzebami i oczekiwaniami, system wyboru projektów musi pozostawać elastyczny, dostosowywać się do potrzeb regionu. Należy jednak podkreślić, że na część zmian Instytucja Zarządzająca nie ma wpływu, gdyż są one narzucone przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

---

⁶² *Raport końcowy w ramach badania Ewaluacja systemu wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014 - 2020, Warszawa, grudzień 2016.*

Konieczność wprowadzenia zmian w realizowanych działaniach

Jak wspomniano, sytuacja w zakresie kształcenia zawodowego oraz sytuacja społeczno-gospodarcza zmieniała się dość gwałtownie na przestrzeni lat 2014-2018. Wraz z zachodzącymi zmianami, zmieniały się także zapisy SZOOP RPO WiM 2014-2020 – m.in. zapisy dotyczące grupy docelowej, typów projektów czy limitów i ograniczeń w realizacji projektów, należy więc podkreślić, że korekta realizowanych działań prowadzona jest na bieżąco.

Nie stwierdza się potrzeby wprowadzania dużych zmian założeń przyjętych na poziomie RPO WiM 2014-2020. Zaznacza się jednak, że na wprowadzanie obszernych zmian w obecnej perspektywie programowej jest już za późno. Ekspertci współpracujący na co dzień z absolwentami szkół zawodowych wskazali, że w przyszłej perspektywie finansowej należałoby przeanalizować, by wsparciem objąć nie tylko uczniów szkół zawodowych, ale także ich absolwentów w danym okresie, od którego skończyli nauczanie. Pozwoliłoby to pomóc im wejść na rynek pracy, zdobyć ewentualne uprawnienia wymagane przez pracodawców, ale także rozeznać się w nowych dla nich realiach. Ważne natomiast, by takie działania były prowadzone w ramach projektów dotyczących szkół ponadgimnazjalnych, niejako w ramach przedłużenia opieki i nauczania, nie zaś w ramach funkcjonowania Centrów Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, jak było do tej pory.

Z uwagi na fakt, iż duża część osób, które chciały podjąć zatrudnienie, znajduje się już na rynku pracy, przy programowaniu przyszłej perspektywy należałoby rozważyć większe dofinansowanie na podnoszenie kwalifikacji osób znajdujących się już na rynku pracy, w tym szczególnie absolwentów szkół zawodowych, co wpłynie zarówno na poprawę ich sytuacji na rynku pracy, jak i na rozwój przedsiębiorstw, które będą zatrudniać bardziej kompetentnych pracowników.

Wpływ interwencji na zachowania migracyjne uczestników

Interwencja wpływa na zachowania migracyjne uczestników w niewielkim stopniu — choć część badanych uczestników projektów potwierdziło chęć zmiany bądź zmianę miejsca zamieszkania po zakończeniu udziału w projekcie realizowanym w ramach RPO WiM 2014-

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

2020, wskazywane różnorodne powody decyzji pozwalają stwierdzić, że migracja w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej wynika z indywidualnych decyzji uczestników, nie jest zaś konsekwencją otrzymanego wsparcia.

Migracje zewnętrzne zależą nie tyle od realizowanych projektów doszkalcących (nawet tych najlepszych), a od atrakcyjności rynku pracy – jeśli mieszkańcy będą mieć zapewnioną pracę na terenie województwa, nie będą mieć motywacji zawodowych, by wyjeżdżać.

Eksperti wskazali jednak, że województwo warmińsko-mazurskie rozwija się wypow, w aglomeracjach miejskich, zaś pozostałe regiony są pod tym względem zaniedbane. Należy więc stwierdzić, iż osoby mieszkające na terenach mniej rozwiniętych gospodarczo znacznie częściej niż osoby zamieszkujące obszary miejskie migrują zarówno w obrębie województwa, jak i poza nie.

Zachowania migracyjne można prześledzić na podstawie wskazań uczestników projektów. Przed otrzymaniem wsparcia w ramach Programu zdecydowana większość uczestników nie rozważała zmiany miejsca zamieszkania (89%). Ostatecznie, decyzję o przeprowadzce podjęło 7% osób, co wskazuje, że samo uczestnictwo w projekcie nie wpływa na decyzję o zmianie miejsca zamieszkania. W celu bliższego zbadania zjawiska migracji u osób, które ukończyły projekt, zapytano o charakter zmian. Spośród osób, które zmieniły miejsce zamieszkania, 29% przeprowadziło się do innego województwa, zaś 59% zdecydowało się na migrację wewnątrz województwa – przeprowadzkę w obrębie zamieszkiwanej miejscowości (18%), zamieszkiwanego powiatu (23%) lub innego powiatu (18%). Uczestnicy, którzy nie zmienili miejsca zamieszkania, w zdecydowanej większości (73%) nie rozważają przeprowadzki w najbliższym czasie.

Wsparcie realizacji interwencji przez system instytucjonalny

Podczas przygotowania wniosku o dofinansowanie oraz podczas realizacji i rozliczania projektu beneficjenci mogą korzystać z szeregu metod wsparcia:

- strony internetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, która posiada informacje, jak i na co można otrzymać dofinansowanie;

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- newslettera, w ramach którego beneficjent lub potencjalny beneficjent sam może wybrać, jakie treści chce otrzymywać;
- Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (punkty te znajdują się w Olsztynie, Ełku i Elblągu);
- szkoleń, konferencji i spotkań informacyjnych, podczas których przekazywane są informacje na temat konkretnych konkursów, podczas których można zapytać ekspertów o kwestie problematyczne;
- konsultacji z opiekunem projektu, który posiada szeroką wiedzę na temat danego działania oraz realizowanych projektów.

Ze wsparcia IZ skorzystało 2/3 beneficjentów realizujących projekty w ramach OP 2.

Beneficjenci zwracali się o pomoc głównie w sprawie sporządzenia wniosku o płatność, pozyskania informacji na temat źródeł wiedzy o Programie oraz identyfikacji rodzaju ponoszonych kosztów (kwalifikowalne/niekwalifikowalne). Otrzymane wsparcie zostało przez nich ocenione pozytywnie, beneficjenci stwierdzili, że konsultacja pozwoliła im na uzyskanie wyczerpujących informacji na pożądanym temacie, a na otrzymanie wsparcia nie musieli długo czekać. Zdecydowana większość beneficjentów dobrze oceniła także sprawność komunikacji z instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie Programu.

Kompleksowe wsparcie ze strony IZ przyczyniło się do skutecznego wdrażania Programu w zakresie wsparcia rynku pracy.

Przedstawiciele IZ są otwarci na pomoc beneficjentom, odpowiadają na ich pytania, a w przypadku zaobserwowania występowania dużej liczby problemów, starają się dostosować wytyczne (np. wytyczne programowe, wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków) do oczekiwań beneficjentów i grup docelowych. Oferowane wsparcie zostało ocenione jako wystarczające, zaś za najbardziej skuteczne formy pomocy podczas tworzenia wniosku i wdrażania działania beneficjenci uznali spotkania i szkolenia oraz wsparcie opiekuna projektu.

5.3.2. Ocena w ramach OP 10: Regionalny rynek pracy

Sytuacja na regionalnym rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego w okresie programowania i realizacji RPO WiM 2014-2020

Sytuacja na regionalnym rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego należy do najtrudniejszych na tle kraju. Przyczyn tego stanu należy dopatrywać się w wysokim bezrobociu, względnie niskim poziomie wynagrodzeń oraz położeniu województwa. Jak wynika z *Analizy sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa warmińsko-mazurskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego*, „peryferyjne położenie sprawia, że województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z najuboższych regionów w Polsce, jednocześnie boryka się z najtrudniejszymi w skali kraju problemami na rynku pracy, m.in. najniższym wskaźnikiem zatrudnienia i najwyższym wskaźnikiem bezrobocia”⁶³. W okresie programowania i realizacji RPO WiM 2014-2020 zaobserwować można poprawiającą się sytuację na rynku pracy – zarówno w ujęciu krajowym, jak i regionalnym. Szereg pozytywnych zjawisk stwierdzić można analizując np. aktywność zawodową ludności⁶⁴. W okresie 2014-2017 wzrosła liczba osób aktywnych zawodowo (wzrost o 17 000 osób) przy czym wpływ na wzrost tej wartości miał wzrost liczby osób pracujących (wzrost o 31 000 osób), przy jednoczesnym spadku liczby aktywnych zawodowo bezrobotnych, tj. bezrobotnych, którzy aktywnie szukają pracy (14 000 osób). Analizując sytuację dla całego kraju, spadła liczba osób aktywnych zawodowo (161 000), wzrosła natomiast liczba osób pracujących (561 000), co wskazuje, że zmniejszyła się liczba aktywnych zawodowo bezrobotnych. Należy zauważyć, osoby bezrobotne z terenu województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2017 stanowiły 75% liczby bezrobotnych z roku 2014, zaś średnia ogólnokrajowa wskazuje, iż liczba osób bezrobotnych w roku 2017 stanowi 54% osób

⁶³ *Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa warmińsko-mazurskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego*, Olsztyn, grudzień 2018, str. 11.

⁶⁴ Sposób przedstawienia danych dotyczących aktywności zawodowej ludności wynika ze sposobu gromadzenia danych przez Główny Urząd Statystyczny. Osobą aktywną zawodowo jest osoba wykonująca pracę, za którą pobiera wynagrodzenie lub osoba bezrobotna, aktywnie szukająca pracy i gotowa do jej podjęcia, stąd w tabeli przedstawiono dane dotyczące osób aktywnych zawodowo ogółem oraz w podziale na osoby pracujące i bezrobotne. Osobami biernymi zawodowo są osoby niepracujące, nieposzukujące pracy.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

bezrobotnych z roku 2014, co wskazuje na niekorzystną sytuację województwa

i pogłębiającą się różnicę między regionem a resztą kraju.

Tabela 20. Ludność woj. warmińsko-mazurskiego wg typu aktywności zawodowej, w latach 2014-2017

Kategoria aktywności zawodowej	2014		2015		2016		2017		Dynamik a z okresu 2014-2017 ⁶⁵
	Tys.	%	Tys.	%	Tys.	%	Tys.	%	
Województwo warmińsko-mazurskie									
Aktywni zawodowo ogółem	584	47,84%	614	50,38%	599	49,22%	601	49,49%	102,91%
Aktywni zawodowo pracujący	527	43,17%	556	45,62%	547	44,95%	558	45,95%	105,88%
Aktywni zawodowo bezrobotni	57	4,67%	58	4,76%	53	4,36%	43	3,54%	75,44%
Bierni zawodowo	557	45,63%	563	46,20%	518	42,57%	511	42,08%	91,74%
Polska									
Aktywni zawodowo ogółem	17 428	53,27%	17 388	53,20%	17 260	52,85%	17 267	52,95%	99,08%
Aktywni zawodowo pracujący	15 862	48,49%	16 084	49,21%	16 197	49,59%	16 423	50,36%	103,54%
Aktywni zawodowo bezrobotni	1 567	4,79%	1 304	3,99%	1 063	3,25%	844	2,59%	53,86%
Bierni zawodowo	13 556	41,44%	13 574	41,53%	13 443	41,16%	13 328	40,87%	98,32%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Aktywność ekonomiczna ludności), data dostępu: 15.04.2019.

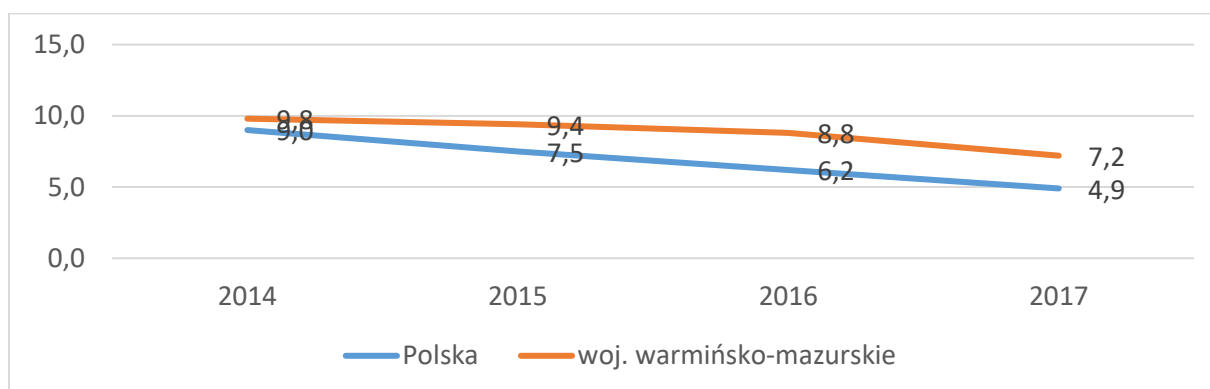
Celem uszczegółowienia ww. informacji warto zwrócić uwagę na kształtowanie się stopy bezrobocia w analogicznym okresie programowania i realizacji Programu. Mimo utrzymujących się zbliżonych tendencji w kształtowaniu się tego wskaźnika względem województwa warmińsko-mazurskiego i Polski (tendencja spadkowa) stopa bezrobocia (wg badania BAEL) na terenie ww. województwa w dalszym ciągu pozostaje powyżej średniej

⁶⁵ Dynamika została obliczona na podstawie wzoru: dynamika zmian = wielkość z roku 2017 x 100 / wartość z roku 2014.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

krajowej. Wg stanu na koniec 2017 r. bezrobocie w Polsce osiągnęło poziom 4,9%, zaś na terenie województwa wartość ta była wyższa o 2,3 p.p. Tak więc mimo pozytywnych tendencji, sytuacja warmińsko-mazurskiego rynku pracy wciąż prezentuje się gorzej niż średnia ogólnopolska, a stopa bezrobocia spada wolniej. Można tym samym wnioskować o pozytywnych efektach przynoszonych przez wdrażane dotychczas działania z zakresu wsparcia rynku pracy, przy czym sytuacja w województwie warmińsko-mazurskim (w porównaniu do Polski ogółem) wciąż wymaga wsparcia i kontynuacji interwencji w ramach RPO WiM. Przyczyn spadku stopy bezrobocia na terenie województwa dopatrywać się należy w warunkach analogicznych do przyczyn warunkujących stopę bezrobocia na tle kraju — spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, emigracja zarobkowa, spadek aktywności zawodowej, wsparcie finansowe, takie jak program „Rodzina 500+” oraz obniżenie wieku emerytalnego⁶⁶.

Rysunek 3. Stopa bezrobocia (w %) w latach 2014-2017, woj. warmińsko-mazurskie i Polska ogółem

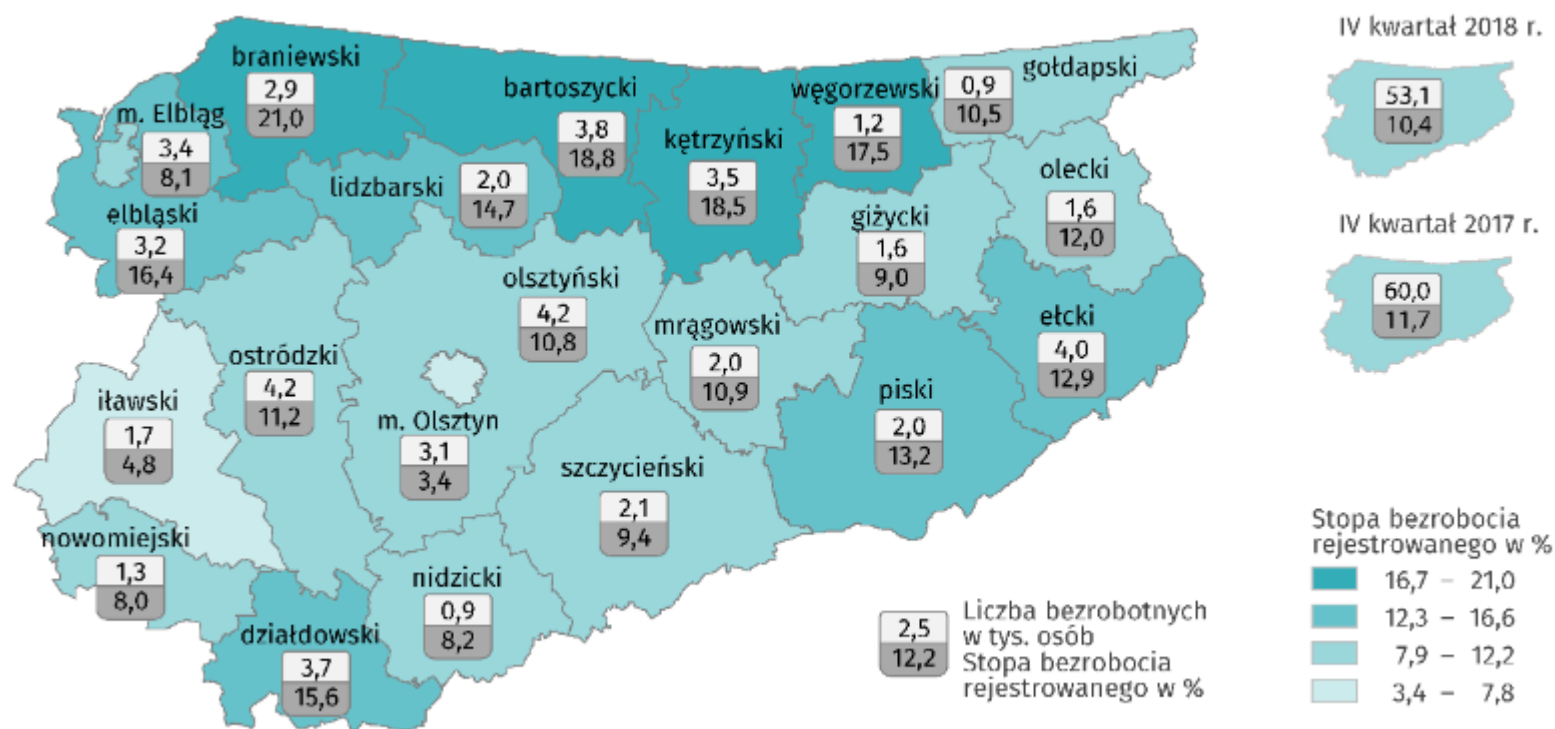
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Aktywność ekonomiczna ludności), data dostępu: 22.02.2019.

Dane na koniec IV kwartału 2018 roku wskazują, że stopa bezrobocia rejestrowanego dla województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 10,4% (dla porównania, w roku 2017 wyniosła ona 11,7%). Najwyższa stopa bezrobocia została odnotowana w powiatach znajdujących się na północy województwa – powiecie braniewskim (21,0%), bartoszyckim (18,8%) oraz kętrzyńskim (18,5%), zaś najniższa w stolicy województwa, Olsztynie (3,8%).

⁶⁶ Tamże, str. 12.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Rysunek 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. (stan na koniec IV kwartału 2018)

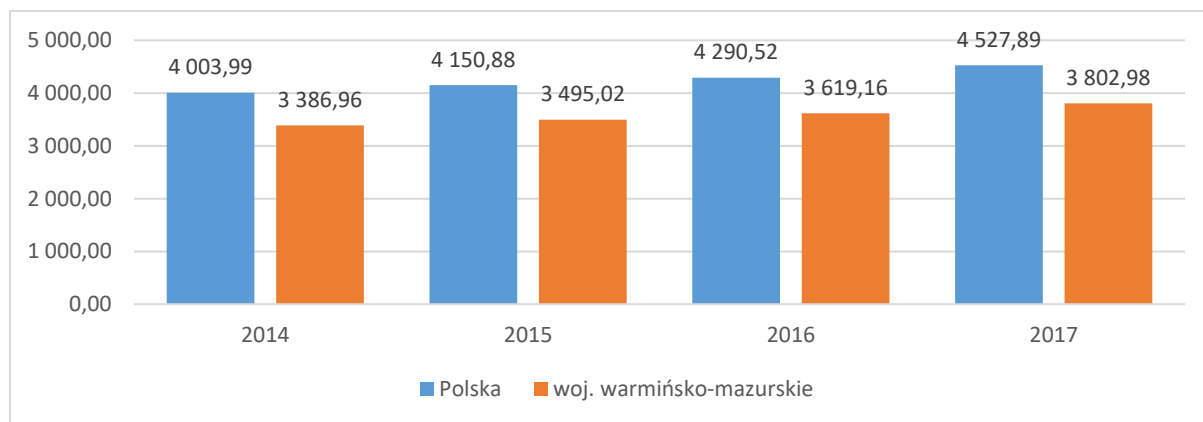

Źródło: olsztyn.stat.gov.pl [dostęp: 15.05.2019]

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Celem uzupełnienia informacji warto również odnieść się do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Jak wspomniano wcześniej, wynagrodzenie to jest niższe niż średnia krajowa, stanowiąc jeden z problemów wpływających na negatywną sytuację województwa. W przypadku Polski ogółem przeciętny średnioroczny wzrost wynagrodzenia wynosił 4,19%, natomiast w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego przeciętnie wynagrodzenie z roku na rok wzrastało o 3,94% – w badanym okresie wynagrodzenie brutto na terenie województwa odchyła się średnio o 684,98 zł od średniej notowanej w całej Polsce. W obowiązującej perspektywie finansowej (od 2014 r.) można jednakże zaobserwować wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Pomimo rosnącego wynagrodzenia, pozytywna zmiana zachodząca w województwie warmińsko-mazurskim nie nadąża za zmianami notowanymi względem średniej krajowej. W związku z tym sytuacja w województwie wciąż wymaga wsparcia.

Rysunek 5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, województwo warmińsko-mazurskie i Polska ogółem, lata 2014-2017 (w PLN)

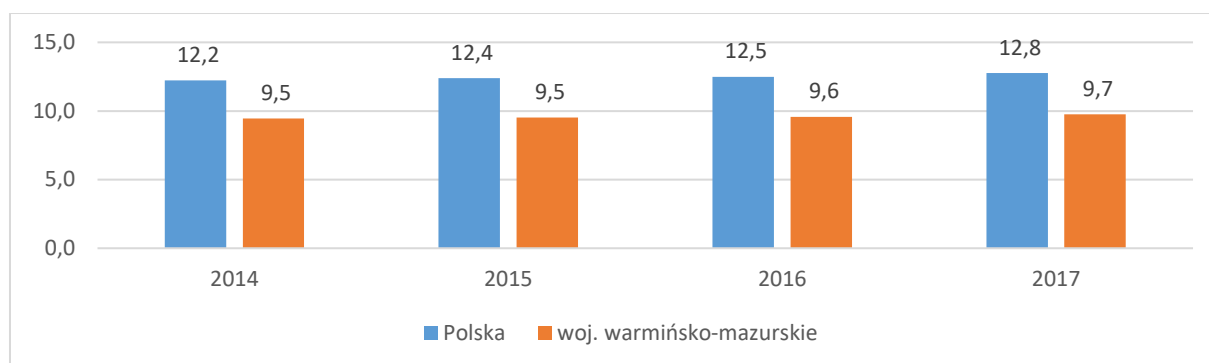
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Wynagrodzenia), data dostępu: 25.02.2019 r.

W celu analizy sytuacji wojewódzkiego rynku pracy w okresie programowania i realizacji RPO WiM 2014-2020 cennym źródłem informacji są także dane dotyczące osób prowadzących działalność gospodarczą. Na poniższym rysunku zaprezentowano dane dot. liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Zarówno w przypadku Polski ogółem, jak i analizowanego województwa w okresie 2014-2017 liczba ta systematycznie rosła. Niemniej jednak, sytuacja występująca na terenie woj. warmińsko-mazurskiego jest mniej korzystna niż średnia ogólnopolska (wg

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

danych na koniec 2017 r. liczba ta była niższa o 3,1 p.p.). Dodatkowo liczba osób prowadzących działalność gospodarczą wzrasta na terenie województwa wolniej, niż wskazuje na to średnia ogólnopolska, determinując tym samym zasadność kontynuacji interwencji dążącej do wzrostu przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Rysunek 6. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, Polska i woj. warmińsko-mazurskie, lata 2014-2017

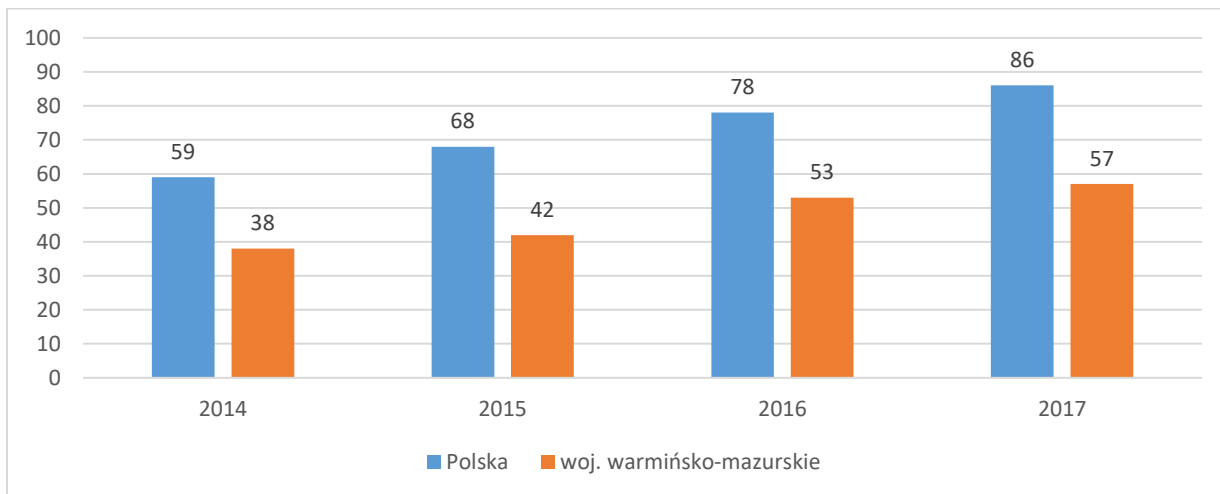

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki), data dostępu: 25.02.2019

Wpływ na sytuację na rynku pracy ma także możliwość zapewnienia opieki nad małymi dziećmi. Jeśli żłobek lub inne miejsce opieki nad dzieckiem jest dostępne zarówno pod względem odległości, jak i ceny miejsca żłobkowego, może to pozytywnie wpływać na podejmowanie decyzji o wcześniejszym powrocie do pracy. Analizując dane dotyczące liczby dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3, zarówno na terenie województwa, jak i całego kraju widoczny jest wzrost liczby dzieci do lat 3 objętych opieką (w przypadku kraju jest to wzrost o 27 dzieci, zaś w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego 19). Mimo wzrostu liczby dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych, widoczne jest pogłębianie się różnicy między krajem a województwem.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

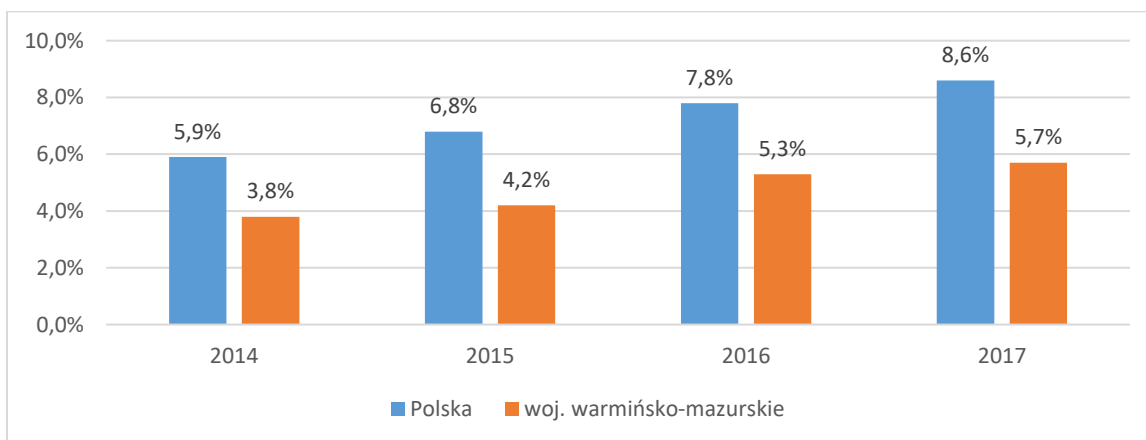
Rysunek 7. Liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3, Polska i woj. warmińsko-mazurskie, lata 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Ochrona zdrowia, opieka społeczna i świadczenia na rzecz rodziny), data dostępu: 15.05.2019

Także analiza odsetka dzieci objętych opieką w żłobkach wskazuje, że rozwój opieki żłobkowej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zachodzi wolniej niż na terenie reszty Polski, a dystans między województwem a pozostałą częścią kraju rośnie. W 2017 roku odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 5,7% (średnia dla Polski wyniosła 8,6%). Na rozwój opieki żłobkowej wpływ mają programy temu dedykowane, m.in. program rządowy „Maluch plus”, programy samorządowe oraz działania w ramach regionalnych programów operacyjnych

Rysunek 8. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach, Polska i woj. warmińsko-mazurskie, lata 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Ochrona zdrowia, opieka społeczna i świadczenia na rzecz rodziny), data dostępu: 15.05.2019 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Analizowane powyżej dane znalazły odzwierciedlenie w opiniach wyrażanych przez IZ RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) oraz w opinii eksperckiej. Zwrócili oni uwagę na fakt, że województwo charakteryzuje się najwyższą na tle kraju stopą bezrobocia rejestrowanego, co stanowi o niewykorzystanym potencjale w kontekście zasobów pracy. Jak wskazano wcześniej, pomimo poprawy sytuacji województwa w okresie realizacji RPO WiM 2014-2020 w kontekście rynku pracy, wartości w tym regionie każdorazowo odbiegają od średnich krajowych (zaś w wielu przypadkach dystans się powiększa), stanowiąc o jednej z najtrudniejszych sytuacji województwa na tle pozostałych regionów kraju. Wskazuje to na konieczność kontynuowania wsparcia w ramach Programu i dążenia do stałej poprawy wskaźników notowanych na tym terenie w celu stworzenia rynku pracy, który konkurowałby z innymi regionami, stanowiąc ekonomicznie atrakcyjne miejsce zamieszkania.

Założenia i modyfikacje interwencji na poziomie strategicznym i programowym w okresie 2014-2018

Głównym celem osi priorytetowej 10 – *Regionalny rynek pracy* jest interwencja dążąca do wzrostu poziomu zatrudnienia poprzez aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo, które znajdują się w najtrudniejszej sytuacji na regionalnym rynku pracy. Cel ten realizuje założenia Umowy Partnerstwa, która zakłada bardziej efektywne wykorzystanie zasobów rynku pracy⁶⁷.

Zgodnie z art. 30 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1303/2013 zmiany w treści RPO WiM 2014-2020 mogą następować w szczególności gdy powodują oczekiwany wpływ na realizację *Strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu* oraz na osiągnięcie celów szczegółowych określonych w Programie. Program może także zostać zmieniony w celu przesunięcia rezerwy wykonania po przeglądzie wyników.

---

⁶⁷ Szczegółowy opis osi priorytetowej Regionalny rynek pracy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn, 27 lutego 2018 r., str. 10.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Kontrolę nad właściwym ukierunkowaniem interwencji w zakresie priorytetów inwestycyjnych wspieranych w ramach OP 10 sprawuje IZ RPO (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego), prowadząc ciągły monitoring aktualności założeń programowych. Główną przesłanką stojącą za modyfikacjami Programu są postępujące zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej województwa i pojawiające się nowe potrzeby, w związku z czym zmiany w RPO wprowadzane są na bieżąco, w odpowiedni sposób reagując na zachodzące zmiany regionu. 20 marca 2018 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął Uchwałę w sprawie przyjęcia zmian do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020 o treści zatwierdzonej przez Komisję Europejską.

W latach 2014-2018 RPO WiM 2014-2020 został raz zaktualizowany. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego 20 marca 2018 r. podjął Uchwałę w sprawie przyjęcia zmian do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020 o treści zatwierdzonej przez Komisję Europejską. Wielokrotnym zmianom ulegał *Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych*. Aktualna wersja *SZOOP Regionalny rynek pracy* RPO WiM 2014-2020 obowiązuje od 15.01.2019 roku. Pierwsza zmiana w SZOOP potwierdzona została uchwałą z dnia 19.08.2015 r., od tego czasu dokument zmieniany był 18 razy. W celu jak najefektywniejszego bieżącego dopasowania interwencji do potrzeb, podczas aktualizacji zmianie ulegały różne elementy w ramach różnych działań, m.in. typy projektów, limity i ograniczenia w realizacji projektów, kryteria wyboru projektów, mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami i poddziałaniami, lista wskaźników produktu i rezultatu, typ beneficjenta czy grupa docelowa (w tym poszerzenie grupy docelowej o „ubogich pracujących”, dzięki czemu w projektach skierowanych początkowo jedynie do osób bezrobotnych, mogą wziąć udział osoby pracujące o niskim statusie ekonomicznym). Warto również zwrócić uwagę na zmiany zachodzące w kryteriach wyboru projektów. Kryteria te zostały skonstruowane i są dopasowywane do obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej w ten sposób, aby umożliwić efektywną realizację celu głównego OP 10. Od 2015 roku kryteria zmienione zostały 36 razy. Najwięcej zmian przypada na rok 2018 (10), gdzie jednokrotnie zmienione zostały kryteria dla działań 10.1, 10.2, 10.4 oraz 10.6, a także sześciokrotnie dla działania 10.7. W 2017 roku dokonano 8 zmian w kryteriach, przy czym jednokrotnie

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

zmieniono kryteria dla działań 10.3 oraz 10.5 i dwukrotnie dla działania 10.4. Na rok 2016 przypadło 7 zmian, gdzie jednokrotnie zmieniono kryteria w działaniach 10.1, 10.3, 10.4, 10.5, 10.7, zaś dwukrotnie zmian dokonano w przypadku działania 10.2. W 2015 roku zmiany uchwalone były sześciokrotnie, w tym raz dla działań 10.2, 10.3, 10.5, 10.6, a dwa razy dla działania 10.1. Również w roku 2019 uchwalono zmiany w kryteriach wyboru projektów - 30.01.2019 zmieniono kryteria dla działań 10.1, 10.2, 10.3, 10.4. Zmiany polegały m.in. na rozwinieciu i doprecyzowaniu definicji zawartych w kryteriach formalnych, dodano informację, że instytucja ogłaszająca konkurs może wprowadzić zmiany w regulaminie konkursu (np. zawęzić typ projektów).

Potwierdzeniem dużej wagi adekwatnych założeń interwencji w obszarze osi priorytetowej 10 na poziomie strategicznym i programowym były wypowiedzi ekspertów, którzy podkreślali, że bardzo ważna jest elastyczność i umiejętność dostosowywania Programu do zmian, obserwacja, diagnoza i odpowiadanie na pojawiające się potrzeby i oczekiwania. Przedstawiciele IZ RPO WiM 2014-2020 oraz eksperci biorący udział w panelu eksperckim wskazali, że cele, na które przewidziano środki w zakresie OP 10 są adekwatne do potrzeb województwa w zakresie rynku pracy. Potwierdzeniem tego jest fakt, iż od 2016 roku realizowane są wszystkie założone wskaźniki. Z drugiej jednak strony eksperci wskazali, że zmiany społeczno-gospodarcze, które zachodzą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego determinują konieczność stałego monitoringu adekwatności założeń Programu.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Wpływ interwencji na zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, powyżej 50 r. ż., niskow kwalifikowanych oraz kobiet)

W ramach projektów realizowanych podczas wdrażania RPO WiM 2014-2020 do końca 2018 roku wspartych zostało 38 726⁶⁸ osób. Stan na koniec roku 2018 wskazał, że po zakończeniu udziału w projekcie pracuje 14 083 osób, 3 751⁶⁹ osób otrzymało środki na podjęcie działalności gospodarczej i utworzono 3 311⁷⁰ miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej⁷¹.

Wskaźniki umów zawartych z PUP (Działanie 10.1) wskazują, iż założono, że po opuszczeniu programu pracę (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) podejmie 6 383 uczestników projektów. 1 350 osób pracujących miały stanowić osoby długotrwale bezrobotne, 1 511 osoby o niskich kwalifikacjach, 456 osoby powyżej 50 roku życia, zaś 173 osoby z niepełnosprawnościami. W ramach Działania 10.2 założono, że liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność gospodarczą na własny rachunek po opuszczeniu programu wyniesie 2 029 osób, z czego 207 osób stanowić będą osoby długotrwale bezrobotne, 849 osób o niskich kwalifikacjach i 210 osób powyżej 50 roku życia. W ramach Działania 10.3 założono, że liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymają bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie wyniesie 2 058 osób. Założenia projektów realizowanych w ramach Działania 10.4 wskazują, że planowo 359 osób pozostających bez pracy znajdzie ją lub będzie jej poszukiwać po opuszczeniu programu, zaś

⁶⁸ Liczba osób objętych wsparciem zawiera w sobie uczestników projektów w ramach działania 10.7

⁶⁹ 3 751 osób otrzymało środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach działań 10.1, 10.3 i 10.5

⁷⁰ Mniejsza wartość wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej* od liczby osób które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej wynika z niewykazywania w tej wartości miejsc pracy utworzonych w ramach środków na podjęcie działalności gospodarczej otrzymanych w ramach działania 10.5 oraz sprawozdawania tej wartości dopiero po zakończeniu udziału uczestnika w projekcie

⁷¹ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

636 osób powróci na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowywaniem dziecka lub utrzymają zatrudnienie, po opuszczeniu programu⁷².

Jak wskazują dane na koniec 2018 roku, po zakończeniu udziału w projekcie realizowanym w ramach PI 8i pracowały 12 904 osoby bezrobotne, stanowiące 63,5% bezrobotnych objętych wsparciem (w tym 7 106 kobiet, 5 346 osób długotrwale bezrobotnych i 330 osób biernych zawodowo), 868 osób z niepełnosprawnościami oraz 500 osób powyżej 54 roku życia. 6 miesięcy po opuszczeniu programu pracowało 5 763 bezrobotnych, stanowiących 24,6% bezrobotnych objętych wsparciem (w tym 2 973 kobiet, 2 483 długotrwale bezrobotnych i 38 osób biernych zawodowo) oraz 392 osoby z niepełnosprawnościami⁷³.

W projektach realizowanych w ramach PI 8iii liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek wyniosła 212 osób. W ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej utworzono 1 139 miejsc pracy⁷⁴. Należy zauważyć, iż liczba osób pracujących obejmuje jedynie osoby, które uczestniczyły w projekcie i otrzymały środki na prowadzenie działalności gospodarczej i jest ona mniejsza niż liczba utworzonych miejsc pracy (jeden uczestnik projektu może stworzyć kilka, kilkanaście lub nawet kilkadziesiąt miejsc pracy).

W projektach realizowanych w ramach PI 8iv liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 wyniosła 391 osób, w tym 363 kobiety, zaś liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka wyniosła 236 osób (230 kobiet).

Dane te wskazują, że przeprowadzona interwencja szczególnie pozytywnie wpłynęła na zatrudnienie kobiet oraz osób długotrwale bezrobotnych, tj. osób pozostających bez pracy więcej niż 12 miesięcy, przez co ich aktywizacja jest trudniejsza.

---

⁷² Wskaźniki rezultatu przedstawione w podpisanych umowach o dofinansowanie [stan na dzień 31.12.2018 r.].

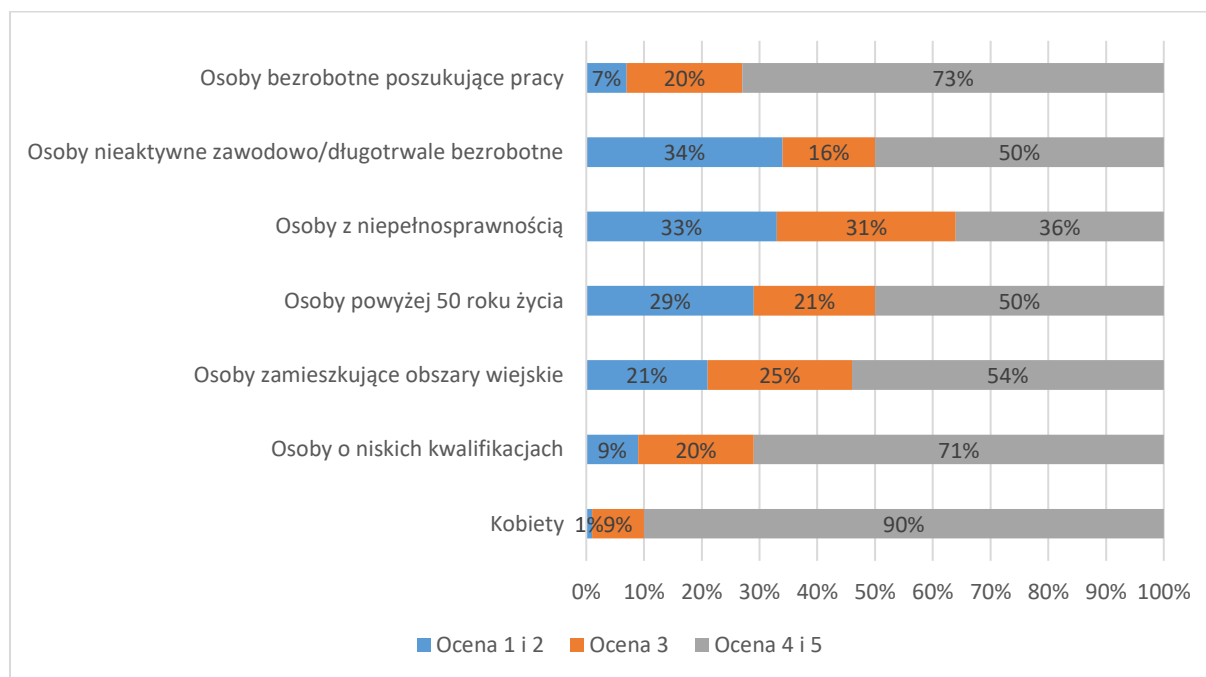
⁷³ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Dane dotyczące osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu nie zawierają pomiaru z roku 2018.

⁷⁴ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Sprawozdanie nie zawiera danych dotyczących osób o niskich kwalifikacjach.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Beneficjenci realizujący projekty w ramach OP 10 wskazali, że interwencja przyczyniła się do zwiększenia zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo. Wśród wszystkich grup defaworyzowanych, największe efekty zatrudnieniowe zaobserwowano wśród kobiet (90% ocen 4 i 5 w pięciostopniowej skali), osób bezrobotnych poszukujących pracy (73%) oraz osób o niskich kwalifikacjach (71%). Relatywnie wysoki wskaźnik ocen uzyskał również wskaźnik świadczący o zwiększeniu zatrudnienia wśród osób zamieszkujących obszary wiejskie (54%) oraz osób powyżej 50 roku życia i osób nieaktywnych zawodowo/ długotrwale bezrobotnych (po 50%).

Rysunek 9. Opinie realizatorów projektów na temat wpływu realizowanego przez nich projektu na zwiększenie zatrudnienia w podziale na grupy odbiorców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI, n=70.

Przedstawiciele Instytucji Pośredniczącej i Zarządzającej, placówek naukowych oraz beneficjenci zgromadzeni na panelu ekspertów stwierdzili, że zdecydowana większość osób bezrobotnych i biernych zawodowo chcących powrócić na rynek pracy, m.in. dzięki uczestnictwu w projekcie (podniesieniu swoich kwalifikacji, otrzymaniu dofinansowania na podjęcie własnej działalności czy wsparciu w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3) podjęła już pracę. W trakcie wdrażania RPO WiM 2014-2020 zaistniał szczególnie wyraźny problem z aktywizacją osób w wieku 50+. Na początku programowania obszar ten wymagał dużego

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wsparcia, jednak późniejsza reforma emerytalna (obowiązująca od 1 października 2017 roku) spowodowała, że z rynku pracy wycofała się znaczna liczba osób (od 1 października do 7 listopada 2017 roku ZUS w województwie warmińsko-mazurskim przyznał 11 857 świadczeń)⁷⁵. W związku ze zmniejszeniem się liczby osób 50+, które mogą zostać zaktywizowane, istnieje problem z realizacją wskaźnika dotyczącego aktywizacji tej grupy osób.

Wsparcie w ramach projektów a realne potrzeby uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy

Potrzebą osób biernych zawodowo, bezrobotnych, w tym także długotrwale bezrobotnych jest pomoc w powrocie na rynek pracy. Oprócz działań bezpośrednio nastawionych na podniesienie lub nabycie nowych kwalifikacji, zdobycie doświadczenia zawodowego czy założenia własnej działalności, osobom tym często potrzebne jest także wsparcie psychologiczne i doradcze. W celu zaspokojenia tych potrzeb działania w ramach OP 10 oferują wsparcie w określeniu drogi zawodowej, wsparcie umiejętności miękkich w formie szkoleń z zakresu aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych, a także wsparcie ukierunkowane na podniesienie lub zdobycie kwalifikacji lub kompetencji, czy zdobycie nowego doświadczenia zawodowego poprzez staże i praktyki. Oprócz tego osoby bezrobotne i bierne zawodowo mają możliwość otrzymania środków na założenie własnej działalności gospodarczej. Tak kompleksowe wsparcie, dostosowane do indywidualnych potrzeb osoby bezrobotnej pozwala jej na zwiększenie swojej konkurencyjności na rynku pracy.

Najważniejszą potrzebą osób sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 roku życia jest zapewnienie opieki w instytucjonalnych formach opieki, tj. żłobkach, klubach dziecięcych oraz w ramach instytucji dziennego opiekuna. Jedynie w momencie zapewnienia opieki nad dzieckiem rodzic może zdecydować się na powrót na rynek pracy po przerwie lub znaleźć pracę w przypadku braku zatrudnienia. Osoby bezrobotne i bierne zawodowo pozostające

---

⁷⁵ Wypowiedź Anny Ilukiewicz, regionalnego rzecznika prasowego ZUS województwa warmińsko-mazurskiego, <https://www.portel.pl/gospodarka/ile-osob-odeszlo-na-emeryture/101648> [dostęp: 16.05.2018].

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

poza rynkiem pracy potrzebują dodatkowo aktywizacji zawodowej (np. uczestnictwo w szkoleniu lub kursie podnoszącym kwalifikacje).

Pracownicy dotknięci skutkami przeprowadzanych w zakładach pracy restrukturyzacji, reorganizacji i likwidacji wykazują potrzebę przystosowania do zachodzących zmian.

Działania outplacementowe obejmują kompleksowy zestaw działań dostosowywanych do indywidualnych potrzeb uczestnika, m.in. doradztwo zawodowe, psychologiczne, pośrednictwo pracy, kursy i szkolenia oraz wsparcie finansowe na założenie własnej działalności. Osoba objęta wsparciem otrzymuje więc wsparcie społeczne i zawodowe, które pozwala na znalezienie nowego zatrudnienia na zadowalających daną osobę warunkach. Należy jednak zaznaczyć, że liczba osób objętych działaniami outplacementowymi, z uwagi na dobrą koniunkturę, znacząco się zmniejszyła.

Potrzebą osób aktywnych zawodowo (w tym przedsiębiorców) jest podnoszenie kwalifikacji, zdobywanie nowej wiedzy i umiejętności, które zapewnią im lepsze warunki zatrudnienia (stabilność zatrudnienia, wyższe wynagrodzenie, awans zawodowy). Wsparcie to realizowane jest głównie w ramach Działania 10.6, którego celem jest promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia. W ramach Działania realizowane są usługi rozwojowe dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw i ich pracowników oparte na podejściu popytowym – w zależności od indywidualnych potrzeb i oczekiwań, uczestnicy projektu mogą skorzystać z dowolnie wybranych przez siebie szkoleń. Dzięki takiemu rozwiązaniu przedsiębiorcy otrzymują dopasowane do swoich potrzeb wsparcie, mogą podnosić kwalifikacje swoje i swoich pracowników, co z kolei przekłada się na rozwój firmy.

Spełnienie potrzeb grup odbiorców wynika z dwóch kwestii:

1. Przeprowadzenia diagnozy rynku pracy i potrzeb poszczególnych grup (osób bezrobotnych, pracujących, osób z grup defaworyzowanych);
2. Ciągłego monitoringu realizacji poszczególnych Działań w ramach OP 10, sytuacji na rynku pracy oraz potrzeb uczestników wsparcia (wiedza na temat ich potrzeb zdobywana jest m.in. od beneficjentów realizujących projekty, którzy mają bezpośredni kontakt z odbiorcami).

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Potrzeby te potwierdzają potencjalni beneficjenci. Wskazali oni, że formami wsparcia, które najlepiej odpowiadają na potrzeby uczestników są praktyki lub staże zawodowe (27,4%), dofinansowanie pracodawcy kosztów zatrudnienia (26,8%) oraz kursy i szkolenia mające na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i kwalifikacji (25%). Odpowiedzi te argumentowane były przeświadczeniem respondentów o bardzo istotnym znaczeniu tych form wsparcia w kontekście możliwości znalezienia satysfakcjonującego zatrudnienia, co znajduje (ich zdaniem) odzwierciedlenie w potrzebach lokalnych przedsiębiorców.

Wszyscy beneficjenci byli zdania, iż podejmowane w projekcie działania odpowiadały na potrzeby grup docelowych w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy (41% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 59% odpowiedzi „raczej tak”). Beneficjenci stwierdzili, że uczestnicy projektów zgłaszali im swoje potrzeby i oczekiwania, wyrażali także opinie dotyczące wsparcia po zakończeniu realizacji projektu. O wpływie projektów na realne potrzeby uczestników świadczy także fakt, iż byli oni bardzo zainteresowani realizowanymi działaniami. Większość badanych uczestników projektów⁷⁶ (ponad 58%) oceniło, że wsparcie, które było im zaoferowane w ramach projektu (w ramach PI 8iv, 8v oraz 8vi) odpowiadało ich potrzebom w zakresie zmiany sytuacji na rynku pracy, zaś około 10% uczestników wskazało, że wsparcie to nie odpowiadało ich potrzebom. Respondentów, którym wsparcie w ramach projektu odpowiadało poproszono o określenie, w jaki sposób przyczyniło się ono do poprawy ich sytuacji na rynku pracy. Okazało się, że dzięki wsparciu uczestnicy podnieśli swoje kwalifikacje zawodowe co przełożyło się na otrzymanie lepszych warunków pracy, tj. awansu, podwyżki, nowej pracy. Zaledwie 3% uczestników projektów wskazało, że istnieją formy wsparcia, z których chcieliby skorzystać. Wśród form wsparcia, z których uczestnicy projektów chcieliby skorzystać, ale z jakiegoś powodu nie mogli, wymieniano głównie kursy i szkolenia o innej tematyce niż były im proponowane (39%). Wskazywano na tematykę związaną ze wzmacnianiem poszczególnych kompetencji umiejętności przydatnych w pracy respondenta, np. techniki negocjacyjne, komunikację interpersonalną i naukę pracy pod

---

⁷⁶ Należy zaznaczyć, iż w badaniu wzięły udział jedynie osoby uczestniczące w projektach realizowanych w ramach Działań 10.4, 10.5, 10.6 oraz 10.7.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

presją czasu. Innymi wymienianymi formami, z których respondenci chcieliby skorzystać w większym zakresie, były:

- Dofinansowanie pracodawcy kosztów zatrudnienia (14%);
- Wsparcie na założenie własnej działalności gospodarczej, Doradztwo zawodowe indywidualne, Program zdrowotny (po 10% wskazań);
- Wsparcie psychologiczne (7%).

Część badanych osób opowiedziała się również za tym, aby czas wsparcia w zakresie opieki nad dzieckiem został wydłużony. Uczestnicy projektów chcą podnosić swoje kwalifikacje, aby móc zdobyć lepszą pozycję na rynku pracy i lepiej radzić sobie w życiu. Ich zdaniem specjalistyczne kursy są bardzo drogie i sami nie byłiby w stanie ich opłacić. Ważnym powodem, dla którego respondenci tak bardzo chcieliby się rozwijać są kwestie finansowe i ich motywacją uczestnictwa w nich była chęć zarabiania więcej niż wystarczałoby jedynie na podstawowe potrzeby. Przyczyną niemożności wzięcia udziału w projekcie, jak wskazali w głównej mierze respondenci, był brak funduszy w danym momencie na taki projekt w jakim chcieliby uczestniczyć (52%). Kolejną przyczyną, dla której nie mogli oni wziąć udziału w szkoleniu, które ich interesowało było nieprzeznaczenie danego szkolenia właśnie dla tej konkretnej grupy ludzi – wskazywano, że przeszkodą był ich wiek lub płeć (23%).

Skuteczność i popularność oferowanych form wsparcia

Na tym etapie trudno jednoznacznie określić skuteczność długoterminową działań, patrząc jednak na osiągnięcie założonych wskaźników, w tym m.in. liczbę osób bezrobotnych objętych wsparciem, liczbę osób, które znalazły prace po zakończeniu udziału w programie oraz liczbie osób, które założyły własną działalność gospodarczą można stwierdzić, że otrzymane przez odbiorców wsparcie było skuteczne.

Długoterminowe dane pochodzące z *Metaanalizy wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS* wskazują, iż sześć miesięcy po opuszczeniu programu pracowało (łącznie z pracującymi na własny rachunek):

- w ramach PI 8i 10 486 osób (67% populacji);

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- w ramach PI 8iii 302 osoby (67% populacji);
- w ramach PI 8iv 257 osób (76% populacji);
- w ramach PI 8v 202 osoby (67% populacji).

W przypadku osób bezrobotnych, w tym szczególnie długotrwale bezrobotnych, bardzo duże efekty przynosi łączenie miękkich i twardych form wsparcia, np. wsparcia psychologicznego, z zakresu doradztwa zawodowego i szkolenia umiejętności kluczowych z kursami i szkoleniami zawodowymi, które kończą się uzyskaniem certyfikatu poświadczającego zdobyte kwalifikacje. Przedstawiciele Instytucji Zarządzającej obecni na panelu ekspertów wskazywali, że dzięki takim działaniom następowało kompleksowe wsparcie osób bezrobotnych – działania miękkie (np. doradztwo) zwiększają kompetencje w zakresie poszukiwania pracy, wpływają także na wzrost motywacji do zmiany sytuacji zawodowej, zaś uczestnictwo w szkoleniach daje konkretne umiejętności, których oczekują potencjalni pracodawcy. Należy jednak zaznaczyć, że badanie skuteczności działań miękkich, takich jak doradztwo zawodowe czy pośrednictwo pracy jest niemożliwe – są one jednak ważną częścią składową efektu ostatecznego, tj. znalezienia pracy czy założenia własnej działalności gospodarczej.

W ramach PI 8i dużą skuteczność przyniosło utworzenie miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (2 172 miejsc do końca roku 2018), z których skorzystały osoby bezrobotne. W ramach prowadzonych działań (szkoleń, staży o praktyk oraz zatrudnienia subsydiowanego) 2 945 osób uzyskało kwalifikacje, zaś 12 904 osób bezrobotnych znalazła pracę po opuszczeniu programu⁷⁷.

W ramach PI 8iii zdecydowanie najbardziej skuteczną formą wsparcia jest wsparcie finansowe na założenie własnej działalności gospodarczej. Dzięki otrzymaniu dotacji oraz wsparcia towarzyszącego (usługi doradczo-szkoleniowe, wsparcie pomostowe), osoby, które chciałyby prowadzić własną firmę (a w przyszłości być może stworzyć nowe miejsca pracy)

---

⁷⁷ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

mogą to zrealizować. W ramach działania do końca 2018 roku w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej utworzono 1 139 miejsc pracy⁷⁸.

Najważniejszą formą wsparcia w ramach PI 8iv było zapewnienie opieki nad dziećmi do 3 roku życia (np. w żłobkach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów i niań, z czego najbardziej popularną formą były żłobki i kluby dziecięce). Wskaźniki rezultatu podpisanych umów wskazują, iż planowane jest utworzenie 575 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Do końca 2018 roku utworzono 245 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. W wyniku tych działań z usług opiekuńczych skorzystało 923 opiekunów, którzy mogli wejść lub powrócić na rynek pracy⁷⁹.

Najważniejszą formą wsparcia w ramach PI 8v jest objęcie usługami rozwojowymi mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Do końca 2018 roku dzięki udziałowi w programie swój cel rozwojowy zrealizowało 2 196 MŚP⁸⁰. Na skuteczność zastosowania usług rozwojowych wpływ ma możliwość indywidualnego wyboru kursu lub szkolenia, z którego skorzysta pracodawca lub jego pracownicy, dzięki czemu wsparcie jest ściśle dopasowane do potrzeb i oczekiwań uczestników. Podczas działań prowadzonych wśród przedsiębiorców (mimo problemów z funkcjonowaniem BUR) sprawdził się system operatorski, czyli wielopoziomowe zarządzanie projektami i delegacja części uprawnień na operatorów, którzy mają za zadanie nie tylko dystrybucję środków, ale także prowadzenie diagnoz edukacyjnych oraz wspieranie przedsiębiorców w wyborze szkoleń. Konfiguracja wsparcia finansowego i doradczego stanowi szczególnie skuteczną i chętnie wykorzystywaną przez przedsiębiorców formę wsparcia, z uwagi na fakt połączenia działań, które przynoszą bezpośrednie rezultaty w postaci dofinansowania, jak i możliwości zdobycia wiedzy i umiejętności, które nie tylko pozwolą na skuteczne wykorzystanie wsparcia finansowego lecz również zapewnią długofalowe efekty w postaci rozwoju osobistego i często motywacji do dalszego dążenia do poprawy sytuacji.

Spośród wszystkich wymienionych form wsparcia, zdaniem ekspertów, najbardziej popularnymi i skutecznymi są dotacje na założenie własnej działalności gospodarczej, staże

---

⁷⁸ Tamże.

⁷⁹ Tamże.

⁸⁰ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

pozwalające zdobyć doświadczenie oraz szkolenia, które pozwalają zdobyć konkretne kwalifikacje i umiejętności zawodowe, potwierdzone odpowiednim certyfikatem lub zaświadczeniem. Należy jednak podkreślić, że w przypadku osób bezrobotnych, w tym szczególnie długotrwale bezrobotnych, skoncentrowanie się jedynie na aktywizacji zawodowej nie przyniosłoby oczekiwanych rezultatów. Ważne więc, by uświadamiać uczestnikom projektów wagę działań miękkich, poprzedzających aktywizację zawodową.

Beneficjenci zauważyli, że w ramach zrealizowanych projektów do najczęściej realizowanych form wsparcia zaliczyć można indywidualne doradztwo zawodowe (66%), kursy i szkolenia mające na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i kwalifikacji (61%), pośrednictwo pracy (60%), praktyki lub staże zawodowe (57%). Relatywnie wysoki wskaźnik odpowiedzi uzyskały również: wsparcie w zakresie opieki nad dzieckiem (47%), wsparcie na założenie własnej działalności gospodarczej (31%) oraz grupowe doradztwo zawodowe (29%). Żaden z uczestników badania nie zidentyfikował deficytów związanych ze zrealizowanymi projektami, które mogłyby przyczynić się do zwiększenia poziomu efektywności oferowanego wsparcia w zakresie zmiany sytuacji na rynku pracy odbiorców projektów.

Skuteczne formy wsparcia wskazali również uczestnicy projektów realizowanych w ramach Osi Priorytetowej 10, uczestniczący w projektach realizowanych w ramach Działów 10.4, 10.5, 10.6 oraz 10.7. Większość osób (ponad 61% badanych) wskazało, że najbardziej skuteczną formą wsparcia wśród osób pracujących są kursy i szkolenia, mające na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i kwalifikacji (mające wpływ na poprawę sytuacji na rynku pracy). Uczestnicy projektów za skuteczne uznali także doradztwo zawodowe oraz wsparcie finansowe, np. na opiekę nad dzieckiem lub wsparcie działalności.

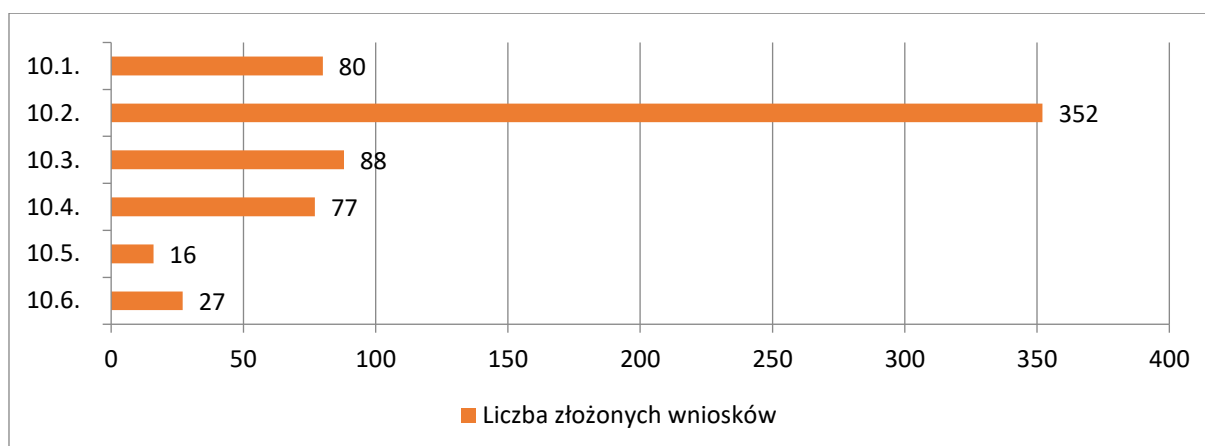
Żadna z oferowanych form wsparcia nie może zostać uznana za nieskuteczną, gdyż szeroki wachlarz form wsparcia służy dopasowaniu pomocy do indywidualnych potrzeb uczestników projektu. Jedną z najrzadziej udzielanych form wsparcia są działania outplacementowe, co wynika jednak nie z braku skuteczności tej formy, a z niewielkiego zapotrzebowania na tego typu działania.

Popularność projektów

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Analizie poddane zostały wnioski złożone w trakcie naborów dla działań 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5, 10.6. W ramach analizowanych działań i poddziałań trzech badanych osi priorytetowych złożono łącznie 1 592 wnioski, z czego największa ich liczba przypada na Oś Priorytetową 10 (640 wniosków). Największym zainteresowaniem cieszyły się projekty konkursowe z zakresu aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia (Działanie 10.2). Zdecydowanie najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się projekty konkursowe dotyczące wsparcia pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe (Działanie 10.5). Uwagę warto również zwrócić na względnie niskie zainteresowanie działaniem w kontekście usług rozwojowych dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczonych w oparciu o podejście popytowe (Działanie 10.6).

Rysunek 10. Liczba złożonych wniosków w ramach poszczególnych działań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego (stan na koniec roku 2018)

Przyczyn popularności wskazanego typu projektów dopatrywać należy się w fakcie, iż działania w ramach najbardziej popularnych projektów skupiają się bezpośrednio na potrzebach osób pozostających w trudnej sytuacji na rynku pracy jak również często dobrej promocji tego rodzaju przedsięwzięć. Działania outplacementowe z kolei nie są popularną formą z uwagi na fakt, że z powodu poprawy sytuacji gospodarczej w regionie nie występuje ryzyko związane ze zwolnieniami grupowymi. Należy jednak zaznaczyć, iż liczba złożonych wniosków zależy nie tylko od popularności, ale także wielu innych czynników, np. dostępnej alokacji, kryteriów ograniczających liczbę wniosków, które może złożyć jeden wnioskodawca, minimalnej wartości projektów czy, jak w przypadku Działania 10.1, zamkniętego naboru.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Analizując popularność typów projektów ze względu na ich cel wskazać należy że zdecydowanie najczęściej udzielano wsparcia w zakresie aktywizacji (do kategorii tej włączono pośrednictwo pracy, doradztwo, prace interwencyjne, staże, praktyki, szkolenia, kursy, wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy, stypendium oraz wsparcie wykorzystania TIK). Celem projektów aktywizacyjnych jest wsparcie uczestników projektów w podniesieniu wiedzy, kompetencji i kwalifikacji, znalezieniu pracy czy stworzeniu ścieżki zawodowej. Ten rodzaj wsparcia został udzielony 57 283 razy, należy jednak zaznaczyć, że część osób korzystała z poszczególnych form wsparcia więcej niż jeden raz. Z form tych korzystali uczestnicy w ramach Działań 10.1, 10.2, 10.3, 10.4 oraz 10.6⁸¹.

Drugim najbardziej popularnym typem projektu były usługi rozwojowe, oferowane jedynie w ramach Działania 10.6 – tego rodzaju wsparcia udzielono 15 601 razy (podobnie jednak jak w przypadku działań aktywizacyjnych uczestnicy mogli skorzystać ze wsparcia więcej niż jeden raz). Ze wsparcia korzystali pracodawcy i pracownicy mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Celem tego rodzaju projektów jest uzyskanie kwalifikacji i nabycie kompetencji, które pozwolą na rozwój przedsiębiorstwa i wyższą jakość pracy⁸².

Trzecim z kolei typem projektu, który cieszył się największym zainteresowaniem, był projekt dotacyjny, realizowany w ramach Działań 10.1 oraz 10.3. Celem projektu było utworzenie nowych przedsiębiorstw. Dotacji udzielono 3 552 razy⁸³.

Kolejnym typem projektu jest projekt outplacementowy, którego celem jest przystosowanie pracowników, przedsiębiorców i przedsiębiorstw do zmian wynikających z restrukturyzacji lub reorganizacji. Wsparcia w postaci programu outplacementowego udzielono 2 889 razy (w tym w 199 przypadkach były to środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej)⁸⁴.

Najrzadziej realizowanym typem projektów są projekty nastawione na godzenie życia zawodowego i rodzinnego (do kategorii tej włączono zarówno opiekę nad dzieckiem do lat 3, refundację kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 lub inną osobą zależną, jak i zwrot kosztów

---

⁸¹ Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r..

⁸² Tamże.

⁸³ Tamże.

⁸⁴ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

przejazdu lub zakwaterowania, dzięki czemu uczestnik projektu może podjąć pracę, nie zmieniając miejsca zamieszkania). Tego rodzaju wsparcia w ramach Działań 10.1, 10.2, 10.3 oraz 10.4 udzielono 972 razy⁸⁵.

Wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym⁸⁶.

RPO WiM 2014-2020, poprzez realizację kompleksowego wsparcia i szerokiego zakresu działań obejmujących zróżnicowane grupy beneficjentów, pozytywnie wpłynął na poprawę sytuacji na wojewódzkim rynku pracy. Na przestrzeni lat 2014-2018 w ramach OP 10 podpisano 239 umów o dofinansowanie projektów o łącznej wartości ponad 410 mln zł⁸⁷. Do końca 2018 r. wsparcie w ramach osi priorytetowej otrzymało 38 726⁸⁸ osób. Ich struktura pod względem sytuacji na rynku pracy przedstawia się następująco:

- 60% (tj. 23 454 osoby) to osoby bezrobotne,
- 4% (tj. 1 464 osoby) to osoby bierne zawodowo,
- 36% (tj. 13 808 osób) to osoby pracujące łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek⁸⁹.

O pozytywnym wpływie RPO WiM 2014-2020 świadczą wskaźniki dotyczące efektów Programu w ujęciu ilościowym. Do końca 2018 roku aż 17 wskaźników (38% wszystkich wskaźników) osiągnęło wartość docelową, która osiągnięta miała zostać do 2023 r., wskazując tym samym na zaawansowany poziom wdrażania OP 10. Wśród wskaźników wyróżnić należy wartości, których poziom realizacji znacznie przewyższa pierwotnie zakładane wartości:

---

⁸⁵ Tamże.

⁸⁶ Zestawienia danych ilościowych dotyczących efektów Programu nie uwzględniają działania 10.7, obrazują stan na 31.12.2018 r. oraz dotyczą uczestników projektów, którzy do końca 2018 roku zakończyli swój udział w Programie.

⁸⁷ Podpisano 239 umów w ramach Działań 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5 i 10.6

⁸⁸ Liczba osób objętych wsparciem zawiera w sobie uczestników projektów w ramach działania 10.7

⁸⁹ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie – realizacja na poziomie 277% wartości docelowej;
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – realizacja na poziomie 202% wartości docelowej;
- Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie – realizacja na poziomie 214% wartości docelowej⁹⁰.

Pozytywny wpływ Programu obrazują również 2 wskaźniki ram wykonania (1 wskaźnik produktu i 1 wskaźnik finansowy) – oba wskaźniki osiągnęły cele pośrednie założone na koniec 2018 r. Ponadto nie zidentyfikowano żadnego ryzyka w kontekście osiągnięcia celów końcowych ram wykonania do 2023 r.

Wpływ realizacji Programu na poprawę sytuacji odbiorców wsparcia obrazują dane w ujęciu ilościowym. W wyniku realizacji projektów w ramach OP 10 do końca 2018 roku wsparciem objęto aż 38 726⁹¹ osób, z czego w przypadku działań 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5 oraz 10.6 liczba ta wyniosła 30 497 osób. Zdecydowanie największa liczba beneficjentów wsparcia przypada na działanie 10.1, dążące do poprawy dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – w wyniku jego realizacji wsparciem objęto 16 793 osoby:

- 10.1 – 16 793 osoby,
- 10.2 – 3 364 osoby,
- 10.3 – 1 616 osób,
- 10.4 – 924 osoby,
- 10.5 – 819 osób,
- 10.6 – 6 981 osób.

Interwencja w największym stopniu skupiła się w szczególności na dwóch grupach odbiorców wsparcia – do końca 2018 roku wśród beneficjentów Programu największą grupę stanowiły osoby o niskich kompetencjach (20 752) oraz osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP (19 987).

---

⁹⁰ Tamże

⁹¹ Liczba osób objętych wsparciem zawiera w sobie uczestników projektów w ramach działania 10.7

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Osoby bezrobotne zarejestrowane – 19 987
- Osoby bezrobotne niezarejestrowane – 1 422
- Osoby bierne zawodowo – 1 427
- Osoby długotrwale bezrobotne – 8 840
- Kobiety – 16 682
- Osoby o niskich kwalifikacjach – 20 752
- Osoby po 54 r.ż. – 3 678
- Osoby z niepełnosprawnością – 2 002.

Szczegółowe dane dotyczące liczby osób objętych wsparciem w ramach projektów realizowanych w osi priorytetowej 10 (bez działania 10.7) w podziale na poszczególne grupy odbiorców do końca 2018 roku zaprezentowane są w tabeli poniżej.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
 Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 21. Liczba osób objętych wsparciem w podziale na poszczególne działania oraz grupy odbiorców wsparcia

	Działanie 10.1		Działanie 10.2		Działanie 10.3		Działanie 10.4		Działanie 10.5		Działanie 10.6	
	Liczba osób objętych wsparciem - ogółem	Liczba osób, która zakończyła swój udział w Programie	Liczba osób objętych wsparciem - ogółem	Liczba osób, która zakończyła swój udział w Programie	Liczba osób objętych wsparciem - ogółem	Liczba osób, która zakończyła swój udział w Programie	Liczba osób objętych wsparciem - ogółem	Liczba osób, która zakończyła swój udział w Programie	Liczba osób objętych wsparciem - ogółem	Liczba osób, która zakończyła swój udział w Programie	Liczba osób objętych wsparciem - ogółem	Liczba osób, która zakończyła swój udział w Programie
Osoby bezrobotne zarejestrowane	16790	14734	1814	1491	943	353	226	171	214	165	0	0
Osoby bezrobotne niezarejestrowane	3	1	594	430	527	203	115	89	183	143	0	0
Osoby bierne zawodowo	0	0	956	769	146	41	230	196	95	69	0	0
Osoby długotrwale bezrobotne	7182	6442	1016	798	590	243	51	39	1	0	0	0
Kobiety	9072	7801	2030	1594	773	282	876	656	395	275	3536	2774
Osoby o niskich kwalifikacjach	13387	11766	2839	2297	1032	401	172	121	457	353	2865	2294
Osoby po 54 r.ż.	2074	1779	564	450	224	95	0	0	52	41	764	552
Osoby z niepełnosprawnością	1046	936	526	419	128	45	41	36	40	35	221	168

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Do końca 2018 roku wsparciem w ramach OP 10 Programu objęto aż 23 454 osób bezrobotnych, w tym osób bezrobotnych zarejestrowanych, niezarejestrowanych, biernych zawodowo oraz długotrwale bezrobotnych. Poszczególne działania osi w różnym stopniu skupiały się na poszczególnych grupach odbiorców, nie wszystkie działania nastawione były również na ten sam rezultat, można jednak jednoznacznie stwierdzić pozytywny wpływ realizacji Programu na rynek pracy:

- W przypadku osób bezrobotnych zarejestrowanych:

Po zakończeniu udziału w projekcie **826** osób nabyło kompetencje a **2 171** osób podwyższyło swoje kwalifikacje. Aż **12 271** osób podjęło zatrudnienie bądź rozpoczęło działalność na własny rachunek, **219** osób poszukiwało zaś pracy.

- W przypadku osób bezrobotnych niezarejestrowanych:

136 osób nabyło kompetencje oraz **320** nabyło kwalifikacje w wyniku udziału w projekcie. **422** osoby podjęły zatrudnienie, a **71** osób poszukiwało pracy.

- W przypadku osób biernych zawodowo:

W momencie zakończenia udziału w projekcie **240** osób nabyło kompetencje a **460** kwalifikacje. Pracowały **443** osoby, zaś pracy poszukiwało **75** osób.

- W przypadku osób długotrwale bezrobotnych:

Do końca 2018 roku wśród osób, które zakończyły swój udział w projekcie było **367** osób, które nabyły kompetencje oraz **904** osoby, które nabyły kwalifikacje. **5 211** podjęło pracę bądź rozpoczęło prowadzenie działalności na własny rachunek, a pracy poszukiwały **134** osoby.

Poniższa tabela przedstawia wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym w podziale na status na rynku pracy oraz poszczególne działania OP 10.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 22. Wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym w podziale na status na rynku pracy

Działanie	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych, które:			Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych, które:			Liczba osób biernych zawodowo, które:			Liczba osób długotrwale bezrobotnych, które:		
	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy
10.1	430 1258	11315	54	0	1	0	0	0	0	184 423	4796	24
10.2	295 864	689	164	90 267	196	59	223 431	320	74	170 481	322	107
10.3	21 2	114	0	6 0	80	0	4 0	18	0	9 0	87	0
10.4	18 0	54	1	11 3	48	12	2 0	57	1	4 0	6	3
10.5	62 47	99	0	29 50	97	0	11 29	48	0	0	0	0
10.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem	kompetencje: 826 kwalifikacje: 2171	12271	219	kompetencje: 136 kwalifikacje: 320	422	71	kompetencje: 240 kwalifikacje: 460	443	75	kompetencje: 367 kwalifikacje: 904	5211	134

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Analizie poddano również wpływ interwencji na osoby z grup defaworyzowanych. W ujęciu ilościowym zauważyć należy istotną poprawę w sytuacji tych grup osób na rynku pracy:

- W przypadku kobiet:

W wyniku udziału w projekcie do końca 2018 roku **3 644** osoby nabyły kompetencje oraz **1 061** osób nabyło kwalifikacje. **7 282** osoby podjęły pracę bądź rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek, a **211** osób poszukiwało zatrudnienia.

- W przypadku osób o niskich kwalifikacjach⁹²:

Po zakończeniu swego udziału w Programie **3 007** osób nabyło kompetencje i **2 833** kwalifikacje, **10 330** osób podjęło zatrudnienie, a pracy poszukiwało **296** osób.

- W przypadku osób po 54 roku życia:

Do końca 2018 roku wśród osób, które zakończyły swój udział w projekcie odnotowano **673** osoby, które nabyły kompetencje i **485** osób z nowymi kwalifikacjami, **1 560** osób podjęło zatrudnienie a **59** osób chciało je podjąć.

- W przypadku osób z niepełnosprawnością:

385 osób nabyło kompetencje a **297** osób kwalifikacje w wyniku udziału w projekcie. Ponadto, **864** osób podjęło zatrudnienie bądź rozpoczęło działalność na własny rachunek, a **60** osób poszukiwało pracy.

Powyższe dane w bardziej szczegółowy sposób przedstawia tabela ukazująca wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym w podziale na grupy defaworyzowane.

---

⁹² Do ICED3 włącznie.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 23. Wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym w podziale na grupy defaworyzowane

Działanie	Liczba kobiet, które:			Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które			Liczba osób po 54 roku życia, które:			Liczba osób z niepełnosprawnością, które:		
	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy	nabyły kompetencje / kwalifikacje	podjęły pracę/ rozpoczęły prowadzenie działalności na własny rachunek	poszukują pracy
10.1	295 101	6137	41	209 1179	9007	26	44 170	1332	2	37 78	665	5
10.2	452 853	706	166	529 1361	994	253	70 265	184	57	162 206	143	54
10.3	13 0	106	0	11 1	135	0	5 2	34	0	5 0	20	0
10.4	31 2	207	2	7 2	39	13	0	0	0	2 0	15	1
10.5	120 68	126	2	70 179	155	4	13 21	10	0	14 10	21	0
10.6	2733 37	0	0	2181 111	0	0	541 14	0	0	165 3	0	0
Ogółem	kompetencje: 3644 kwalifikacje: 1061	7282	211	kompetencje: 3007 kwalifikacje: 2833	10330	296	kompetencje: 673 kwalifikacje: 485	1560	59	kompetencje: 385 kwalifikacje: 297	864	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Agregacja danych dotyczących liczby uczestników projektów realizowanych w ramach OP 10 pozwala poddać analizie poprawę sytuacji w tym zakresie w poszczególnych powiatach województwa. Wsparcia udzielono 29 896 osobom z terenu województwa – przypadku działania 10.6, 602 odbiorców wsparcia zameldowanych było poza województwem warmińsko-mazurskim.

Powiatami, na terenie których najwyższa liczba osób została objęta wsparciem są m. Olsztyn (3 579 osób) i powiat olsztyński (2 452 osoby).

Dane dla wszystkich powiatów województwa zawarte zostały w poniższym zestawieniu tabelarycznym⁹³.

Tabela 24. Liczba osób objętych wsparciem w podziale na powiaty województwa warmińsko-mazurskiego oraz poszczególne działania OP 10

Powiat	Działanie 10.1	Działanie 10.2	Działanie 10.3	Działanie 10.4	Działanie 10.5	Działanie 10.6	Ogółem
bartoszycki	873	283	118	17	10	137	1438
braniewski	705	71	14	30	20	99	939
działdowski	1070	53	17	34	8	91	1273
m. Elbląg	1008	129	243	94	62	549	2085
elbląski	936	98	136	14	28	131	1343
etcki	1107	522	166	87	82	684	2648
giżycki	545	124	68	84	6	303	1130
gołdapski	404	58	35	0	25	164	686
iławski	655	138	35	85	66	186	1165
kętrzyński	872	127	19	52	9	74	1153
lidzbarski	845	143	172	19	7	201	1387
mrągowski	464	107	40	46	83	190	930
nidzicki	294	109	35	4	1	109	552
nowomiejski	565	123	71	17	40	166	982
olecki	658	95	21	36	53	112	975
m. Olsztyn	1064	390	153	161	120	1691	3579
olsztyński	1259	287	77	89	46	694	2452
ostródzki	1143	262	61	24	69	504	2063
piski	1024	67	50	3	5	3	1152
szczycieński	838	145	28	16	70	168	1265
węgorzewski	464	34	57	12	9	123	699
Ogółem	16793	3365	1616	924	819	6379	29896

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r.

⁹³ Pod uwagę wzięto jedynie powiaty znajdujące się na terenie województwa warmińsko – mazurskiego, oraz nie uwzględniono działania 10.7.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Analizując wyniki badań w kontekście sytuacji na regionalnym rynku pracy uznać należy, że realizacja RPO WiM 2014-2020 ma pozytywny wpływ na poprawę sytuacji. W celu poszerzenia analizy w ujęciu ilościowym, beneficjenci wsparcia i uczestnicy realizowanych projektów określili ponadto sposób, w jaki projekty przyczyniły się do zmiany ich sytuacji zawodowej. Ponad połowa badanych stwierdziła, iż uczestnictwo w szkoleniach i kursach realizowanych w ramach Programu pomogło im zdobyć nowe kompetencje lub umiejętności, a część respondentów wskazuje, że projekt pomógł im określić ich potrzeby zawodowe oraz umożliwił kontakt z osobami, które znajdują się w podobnej sytuacji zawodowej. Inne sposoby w jakie program wpłynął na sytuację zawodową respondentów to umożliwienie założenia działalności gospodarczej, pomoc w powrocie na rynek pracy po urlopie macierzyńskim. W związku z powyższym zbadano jaka część respondentów w wyniku uczestnictwa w projekcie założyła własną działalność gospodarczą. Wyniki badania pokazują, że 7% badanych osób założyło własną działalność gospodarczą po udziale w projekcie, a dziedziny w jakich tego dokonali to najczęściej działalność finansowa i ubezpieczeniowa, handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów, usługi kosmetyczne, fotografia, doradztwo medialne. Ponadto, respondenci ocenili zmiany, jakie zaszły w ich sytuacji zawodowej w wyniku uczestnictwa w projekcie (pytanie „Proszę ocenić, w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą, jak ogółem ocenia Pan/Pani skuteczność uzyskanego wsparcia”). Zdecydowana większość, aż 1585 odbiorców wsparcia znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, oceniło je jako pozytywne (suma odpowiedzi od 6 do 10), a tylko marginalny odsetek osób (73 osoby) ocenił zmiany jako negatywne (suma odpowiedzi 1-5). Przyczyną negatywnych odpowiedzi było niezadowolenie uczestników ze sposobu, w jaki przeprowadzone było szkolenie, w którym brali udział, zaznaczając, że jego ciekawsza forma byłaby bardziej skuteczna, zaznaczając że, dobrze przyjęta byłaby możliwość utrwalenia wiedzy zdobytej na szkoleniach oraz zapewnienie certyfikatów potwierdzających nabyte kompetencje i umiejętności, które byłyby powszechnie honorowane (takiej rangi, jak inne szkolenia, m.in. z kodowania).

Rozkład interwencji w podziale na poszczególne grupy uczestników⁹⁴

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wskaźnik zatrudnienia wciąż wyższy jest wśród ludności miejskiej (w ciągu 3 lat wskaźnik dotyczący ludności miejskiej wzrósł o blisko 7 p.p., zaś dotyczący ludności wiejskiej o niespełna 3 p.p.). Niezmienny pozostaje także fakt, że aktywnych zawodowo jest więcej mężczyzn niż kobiet. Wskaźnik zatrudnienia w 2014 roku wyniósł dla mężczyzn 66,9%, zaś dla kobiet 53,6%. Na przestrzeni lat wraz z współmiernie malejącą stopą bezrobocia wskaźnik zatrudnienia wśród mężczyzn wzrósł o ponad 7,1 p.p. W przypadku kobiet wzrost był niższy i wyniósł 3,3 p.p.

Analiza danych ilościowych pozwala na określenie jak rozkładają się rezultaty interwencji⁹⁵ w podziale na poszczególne grupy uczestników (nie tylko z uwzględnieniem podstawowego statusu na rynku pracy – tj. osoby bierne zawodowo, osoby bezrobotne – w tym zarejestrowane i niezarejestrowane w PUP, ale również i innych kluczowych cech istotnych dla interwencji – w tym osób bez kwalifikacji, z niepełnosprawnością, jak również pod względem okresu pozostawania bez pracy, tj. bezrobocie długotrwałe) oraz powiaty.

Dane pochodzące z projektu Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz poddane analizie dane ilościowe wygenerowane z systemu SL2014 wskazują, iż największą grupą osób objętych wsparciem w ramach realizowanych działań OP 10 pod względem statusu na rynku pracy są osoby bezrobotne zarejestrowane, w kontekście grup defaworyzowanych są osoby z niskimi kwalifikacjami. Znaczną grupę stanowią także osoby długotrwale bezrobotne. Wysoki stopień efektywności podejmowanych działań w zakresie poprawy sytuacji osób bezrobotnych zarejestrowanych związany jest z faktem, że osoby te chcą podjąć zatrudnienie oraz mają motywację do zmiany własnej sytuacji na rynku pracy, stąd tak wielkie znaczenie ma możliwość uzyskania wsparcia w tym zakresie, zwiększenia swych kompetencji oraz uzyskania kwalifikacji, które pozwalają na umocnienie pozycji na rynku pracy. Najmniejszą grupę osób objętych wsparciem stanowią osoby

⁹⁴ Ujęcie ilościowe efektów Programu w podziale na poszczególne grupy uczestników zawarte zostało w odpowiedzi na pytanie badawcze „Wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym”.

⁹⁵ Pod uwagę nie wzięto efektów realizacji działania 10.7.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

z niepełnosprawnościami, które w znacznej mierze niechętnie podejmują udział w projektach aktywizujących. Przyczyną tego są problemy z dotarciem do tej grupy – na problemy z rekrutacją osób z niepełnosprawnością wskazywali respondenci badania metodą case study, którzy uważali, że osoby z niepełnosprawnością często stanowią jedynie marginalny odsetek osób chcących uczestniczyć w projektach. Jak wykazano w raporcie, należy jednak nadmienić, że wprowadzane są działania mające na celu ułatwić osobom niepełnosprawnym udział w formach wsparcia.

Szczegółowe dane dotyczące tego, w jaki sposób rozkładała się interwencja w podziale na poszczególne grupy uczestników zawarte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 25. Wpływ realizacji interwencji w ramach osi priorytetowej 10 na sytuację osób z grup defaworyzowanych, uczestniczących w realizowanych projektach.

	Liczba osób objętych wsparciem	% w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem ⁹⁶
Osoby bezrobotne zarejestrowane	19987	51,61%
Osoby bezrobotne nierejestrowane	1422	3,67%
Osoby długotrwale bezrobotne	8840	22,83%
Osoby bierne zawodowo	1427	3,68%
Kobiety	16682	53,59%
Osoby o niskich kwalifikacjach⁹⁷	20752	53,59%
Osoby po 50 r.ż.	3678	9,50%
Osoby z niepełnosprawnością	2002	5,17%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018r.

Zauważyć należy, że w kontekście terytorialnym największy zakres interwencji dotyczy dużych ośrodków o znaczeniu wojewódzkim – miasto Olsztyn, powiat olsztyński, powiat ełcki, miasto Elbląg. Badani przedstawiciele Instytucji Zarządzającej RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) wskazali, że uczestnictwo w projektach

⁹⁶ % w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem w ramach X OP Regionalny Rynek Pracy

⁹⁷ Do ICED3 włącznie.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

podnoszących kwalifikacje zależne jest od subregionów – subregion olsztyński i elbląski rozwijają się w tej kwestii bardzo dynamicznie, mieszkańcy chętnie uczestniczą w realizowanych projektach aktywizacyjnych. Nie bez znaczenia w tym przypadku jest promocja tego rodzaju działań – wskazano, że beneficjenci poszukują i namawiają potencjalnych uczestników do uczestnictwa w projekcie, przekonują o jego skuteczności i wpływie na poprawę sytuacji na rynku pracy. Często dopiero działania promocyjne i informacyjne pozwalają zgromadzić niezbędną do rozpoczęcia projektu liczbę osób. Mniejsze ośrodki oraz tereny wiejskie gdzie tego rodzaju działania często nie są spopularyzowane cechują się pewną nieufnością wobec projektów unijnych.

Tabela 26. Liczba osób objętych wsparciem w podziale na powiaty województwa warmińsko-mazurskiego oraz poszczególne działania OP 10

	Liczba osób objętych wsparciem ⁹⁸	% w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem ⁹⁹
bartoszycki	1438	4,7%
braniewski	939	3,1%
działdowski	1273	4,2%
m. Elbląg	2085	6,8%
elbląski	1343	4,4%
ełcki	2648	9,5%
giżycki	1130	3,7%
gołdapski	686	2,2%
iławski	1165	3,8%
kętrzyński	1153	3,8%
lidzbarski	1387	4,5%
mrągowski	930	3,0%
nidzicki	552	2,0%
nowomiejski	982	3,2%
olecki	975	3,2%
m. Olsztyn	3579	12,7%
olsztyński	2452	8,0%
ostródzki	2063	6,8%
piski	1152	3,8%
szczycieński	1265	4,1%
węgorzewski	699	2,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018r.

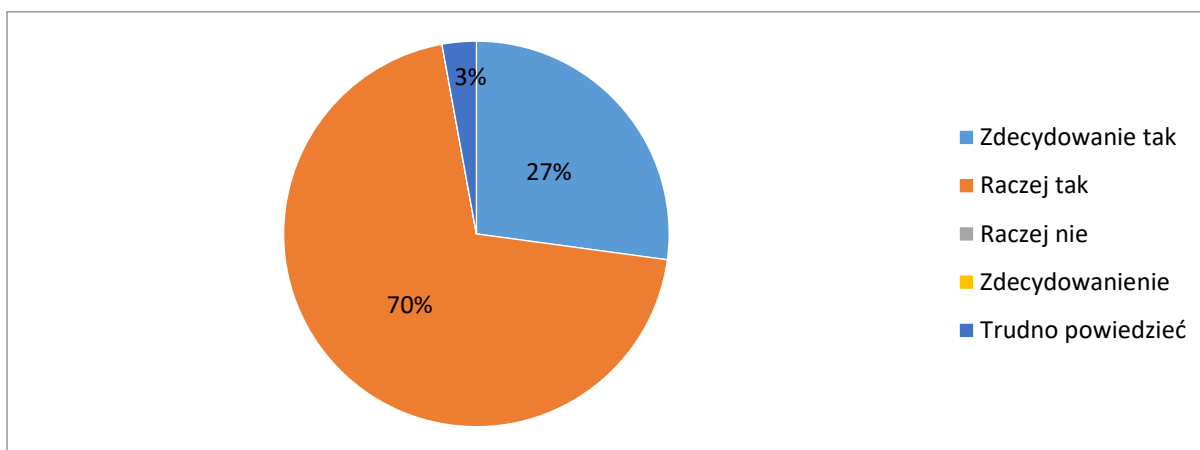
⁹⁸ Pod uwagę wzięto jedynie osoby z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

⁹⁹ Pod uwagę wzięto jedynie osoby z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Uzupełnieniem powyższej analizy jest analiza opinii beneficjentów wsparcia. 70% beneficjentów biorących udział w badaniu stwierdziło, że wśród realizowanych przez nich projektów widoczny jest efekt form wsparcia względem aktywizacji zawodowej uczestników.

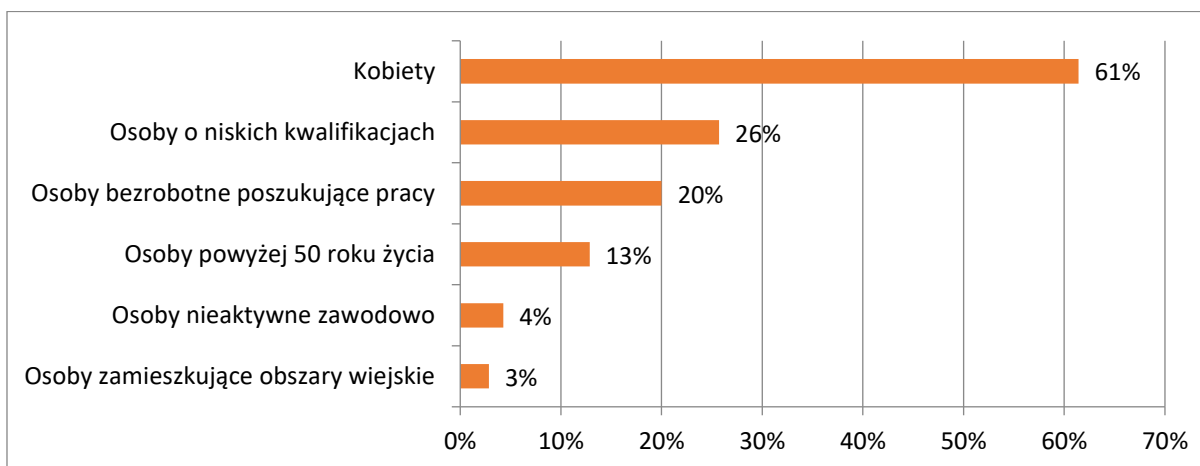
Rysunek 11. Czy formy wsparcia były efektywne pod względem aktywizacji zawodowej uczestników?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI, n=70.

Beneficjenci wskazali, że największe rezultaty wsparcia widoczne są wśród kobiet (wskazało tak 61% osób). Na osoby o niskich kwalifikacjach wskazała nieco częściej niż co czwarta osoba (26%), zaś na osoby bezrobotne poszukujące pracy (aktywnych zawodowo bezrobotnych) co piąta (20%). Bardzo niski odsetek wskazań (4%) stanowią także osoby bierne zawodowo, tj. osoby niepracujące, nieposzukujące pracy.

Rysunek 12. Grupy osób, u których, zdaniem beneficjentów, rezultaty wsparcia są największe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI, n=70.

Zakres rezultatów interwencji w przypadku grup osób bezrobotnych¹⁰⁰

Grupą osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy względem których Program przynosi największe efekty jest grupa osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, w tym w szczególności z niskimi kwalifikacjami zawodowymi. Znajduje to uzasadnienie w opinii eksperckiej, która przyczyn dopatruje się w fakcie, że w znacznej większości jest to grupa zmotywowana, chcąca się rozwijać, stąd też chętnie uczestnicząca w kursach, szkoleniach i stażach, które z kolei pozwoliły im na powrót na rynek pracy lub poprawę swojej pozycji na rynku pracy (lepsze wynagrodzenie, wyższe stanowisko, ograniczenie ryzyka zwolnienia). Inną grupą, w przypadku której zauważa się wysoce pozytywny wpływ programu są osoby długotrwale bezrobotne. O efektywności wsparcia w odniesieniu do powyższych grup osób decyduje również specyfika oraz duża liczebność grupy w populacji odbiorców docelowych działań realizowanych w ramach projektów. Mniejsze efekty odnotowywane zostały w przypadku osób bezrobotnych nierejestrowanych oraz osób biernych zawodowo. Struktura ta wynika przede wszystkim z charakterystyki grupy, to jest często niższej motywacji do zmiany własnej sytuacji, generującej poczucie bezradności i stagnację życiową, oraz brak przekonania co do korzyści wynikających z działań dążących do zmiany poprawy uczestnika na rynku pracy. Aby zapobiegać negatywnym czynnikom w ramach OP 10 realizowane jest kompleksowe wsparcie obejmujące szereg działań, m.in. doradztwo, szkolenia, kursy, dotacje.

---

¹⁰⁰ Ujęcie ilościowe efektów Programu w podziale na poszczególne grupy uczestników zawarte zostało w odpowiedzi na pytanie badawcze „Wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym”.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 27. Efekty wsparcia w przypadku grup osób bezrobotnych

	Osoby, które podjęły zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie	% w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem ¹⁰¹
Osoby bezrobotne zarejestrowane	12271	61,4%
Osoby bezrobotne nierejestrowane	422	29,7%
Osoby długotrwale bezrobotne	5211	58,9%
Osoby bierne zawodowo	443 ¹⁰² 75 ¹⁰³	31,0% 5,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018r.

Negatywne zjawiska na regionalnym rynku pracy

Realizacja RPO WiM 2014-2020 poprzez wdrażanie interwencji przyczynia się do ograniczenia negatywnych zjawisk na regionalnym rynku pracy, wpływając na polepszenie sytuacji. Zauważyć należy, że działania realizowane w ramach OP 10 odpowiadają na zdiagnozowane w regionie problemy. W wyniku realizacji projektów osoby bezrobotne oraz osoby bierne zawodowo uzyskują nowe umiejętności i kwalifikacje (2 502 osoby bezrobotne i 443 osoby bierne zawodowo w ramach PI 8i), a co ważniejsze – znajdują zatrudnienie (12 904 osoby bezrobotne i 330 osób biernych zawodowo w ramach PI 8i), co stanowi jeden z czynników wpływających na spadek stopy bezrobocia. Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej otrzymało 3 751 osób, co wspomaga powolny, lecz stały wzrost przedsiębiorczości mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Co ważne, wspierane są szczególnie osoby z grup defaworyzowanych, których powrót na rynek pracy

¹⁰¹ Należy zauważyć, że wartość procentowa dotyczy wszystkich osób objętych wsparciem, natomiast efekty badane były wyłącznie w przypadku osób, które zakończyły już swój udział w projekcie – wartości procentowe będą stale wzrastać, wraz z rosnącą liczbą osób, dla których udział we wsparciu dobiegać będzie końca a efekty wsparcia będą poddane badaniu.

¹⁰² Liczba osób, które podjęły zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie.

¹⁰³ Liczba osób, które szukały pracy – wskaźnik istotny w kontekście grupy osób, która rozpoczęła udział w projekcie jako osoby bierne zawodowo.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

jest utrudniony (m.in. osoby niepełnosprawne, powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby o niskich kwalifikacjach)¹⁰⁴.

Tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (245 miejsc do końca 2018 roku), sprawiło, że osoby, które otrzymują opiekę nad dzieckiem do lat 3, mają możliwość powrotu lub wejścia na rynek pracy (dotyczy to szczególnie kobiet, które zdecydowanie najczęściej opuszczają rynek pracy w związku z urodzeniem i wychowywaniem potomstwa). Usługami rozwojowymi zostało objętych 2 698 mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, dzięki czemu nastąpiło wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców, co z kolei przełożyło się na ich rozwój (sprawniejsze wykonywanie czynności służbowych, poszerzenie działalności przedsiębiorstwa) i dostosowanie do dynamicznie zachodzących zmian gospodarczych¹⁰⁵.

Beneficjenci realizujący projekty w ramach OP 10 wskazali, że ich zdaniem dzięki udzielonemu wsparciu umożliwiono kobietom powrót do pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka (16% wskazań), zatrzymano narastanie dysproporcji między rozwojem gospodarczym obszarów wiejskich i miejskich (10% wskazań) oraz zmniejszono liczbę osób pracujących w sektorze nieformalnym (9%). Rzadziej wskazywali oni na zapobieganie odpływowi ludności do innych części kraju w poszukiwaniu zatrudnienia (6%) oraz na zmniejszenie marginalizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością (3%).

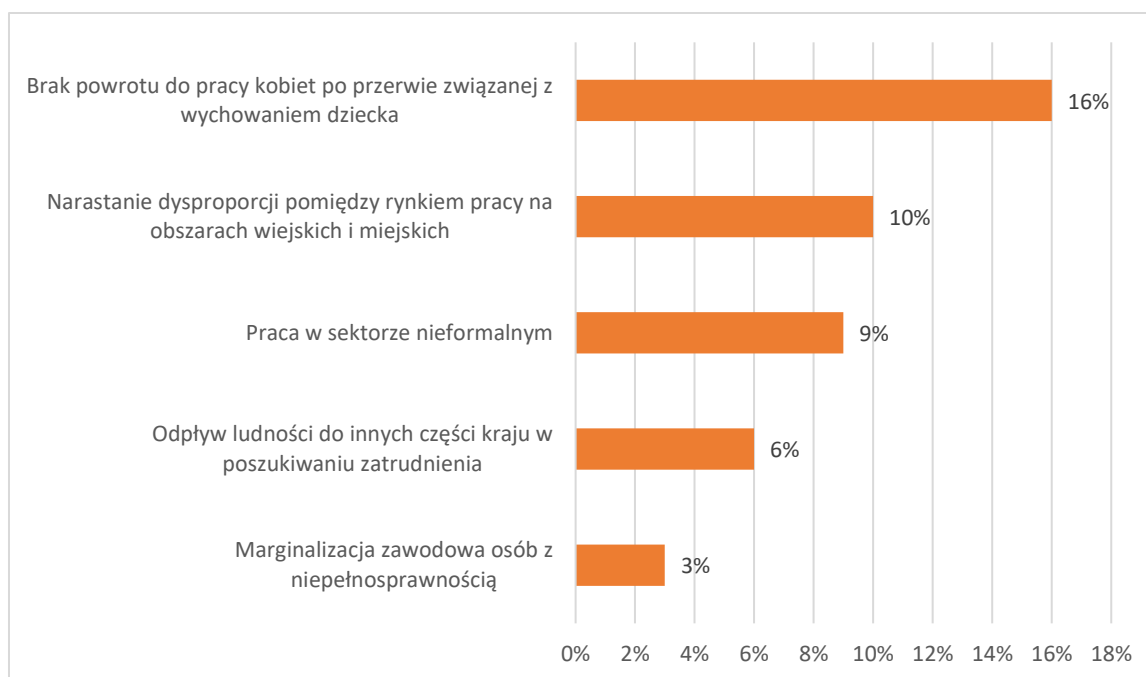
---

¹⁰⁴ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

¹⁰⁵ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Rysunek 13. Negatywne zjawiska, którym udało się przeciwdziałać poprzez realizację projektu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI (n=70)

Pomimo pozytywnego wpływu interwencji na rynek pracy przed województwem wciąż stoją wyzwania, a pozostałe województwa kraju stale charakteryzują się lepszą sytuacją. Za obszar interwencji, który wymaga kontynuowania działań i ich intensyfikacji uznać można działania:

- Zapobieganie nierównemu rozwojowi gospodarczemu wewnątrz regionu – na terenie województwa warmińsko-mazurskiego występują tereny, gdzie stopa bezrobocia jest bardzo niska (miasto Olsztyn, powiat iławski), są też jednak powiaty, w których stopa ta jest bardzo wysoka (północne tereny województwa – powiat braniewski, bartoszycki, kętrzyński oraz węgorzewski). Na taką sytuację wpływ ma nie tylko brak przedsiębiorstw oferujących pracę na terenach słabiej rozwiniętych, ale także duże rozproszenie terenów zamieszkałych i związane z tym problemy komunikacyjne i infrastrukturalne (utrudniony dojazd do miejsc pracy w większych ośrodkach miejskich).
- Zapobieganie niskiemu poziomowi przedsiębiorczości województwa warmińsko-mazurskiego na tle reszty kraju – w 2017 roku liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców na Warmii i Mazurach wyniosła 874, zaś w kraju wskaźnik ten wyniósł 1 121 podmiotów na 10

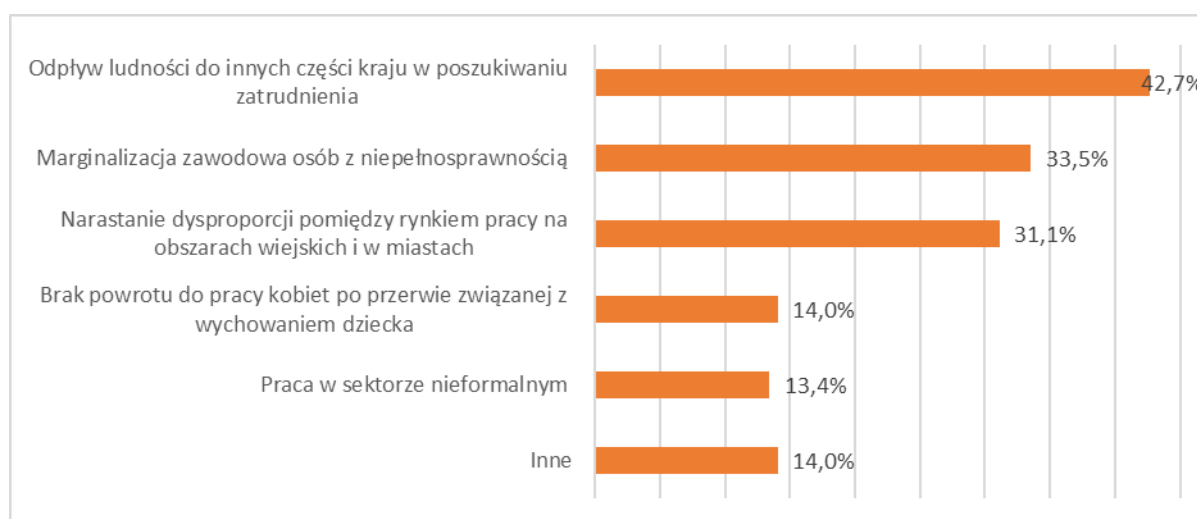
Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

tysięcy mieszkańców. Jednocześnie województwo cechuje niska dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw.

- Zapobieganie odpływowi ludności do innych części kraju w poszukiwaniu zatrudnienia, które wynika z lepszej sytuacji na rynku pracy (w tym wyższymi zarobkami) w pozostałych województwach kraju;
- Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami, które w zbyt niskiej liczbie korzystają z możliwości udziału w działaniach realizowanych w ramach osi priorytetowej 10;
- Tworzenie nowych miejsc opieki dla dzieci do lat 3, szczególnie na terenach wiejskich. Problemem jest duże rozproszenie terenów zamieszkałych, przez co wciąż istnieją obszary, na których brak jakiegokolwiek zorganizowanej formy opieki dla dzieci do lat 3.

Beneficjenci projektów wśród negatywnych zjawisk na rynku pracy, którym należy przeciwdziałać, wskazywali najczęściej na odpływ ludności w poszukiwaniu zatrudnienia (42,7%), co jednak nie zostało potwierdzone przez badania dotyczące migracji uczestników projektów do innych części kraju. Co trzeci beneficjent (33,5%) wskazał na problem marginalizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością, zaś 31,1% na narastanie dysproporcji między rynkiem pracy na obszarach miejskich i wiejskich.

Rysunek 14. Negatywne zjawiska na rynku pracy, którym należy przeciwdziałać w ramach 10 OP RPO WiM 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI (n=70)

Wzrost kompetencji pracowników i pracodawców z sektora MŚP

Interwencja w ramach RPO WiM 2014-2020 zdecydowanie wpłynęła na wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców z sektora MŚP. Wpływ na to miało realizowanie wsparcia w zakresie Działania 10.6 w ramach osi priorytetowej 10. Uwagę zwrócić należy na bardzo wysoką liczbę odbiorców wsparcia (5509 osób). Analiza wskaźnikowa wykazała, że aż 5495 (tj. 99,7%) uczestników projektów nabyło kompetencje i kwalifikacje (wskaźnik informuje o 5315 uczestnikach, którzy nabyli kompetencje i 180 osób z nowo nabytymi kwalifikacjami).

Ogromne znaczenie ma rozwój kompetencji kluczowych, uniwersalnych, które pozwalają krytycznie myśleć, dobrze się komunikować, analizować informacje, a tym samym dostosować się do różnych stanowisk pracy. Kluczowy jest także rozwój kompetencji zawodowych, które dają bardziej widoczne i bezpośrednie efekty, dostosowane są do potrzeb konkretnych przedsiębiorstw, co zauważone było również przez reprezentantów Instytucji Zarządzającej RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) oraz ekspertów. Dodano również, że względem lat poprzednich przedsiębiorcy chętniej biorą udział w projektach podnoszących kwalifikacje ich pracowników (odzwierciedlone rosnącym zainteresowaniem tego rodzaju działania w ramach RPO WiM przez przedsiębiorców). Na wzmocnienie kompetencji tych grup wpływ miały także Podmiotowe Systemy Finansowania, zapewniające dostępność dobrej jakości usług rozwojowych¹⁰⁶.

Niwelowanie skutków negatywnych zmian gospodarczych poprzez działania outplacementowe

Działania outplacementowe dążące do niwelowania negatywnych zmian gospodarczych obejmują szereg działań dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczestników projektu, w tym m.in.:

---

¹⁰⁶ Więcej informacji zawarto w odpowiedzi na pytanie badawcze „Czy i w jaki sposób realizacja Podmiotowych Systemów Finansowania usług rozwojowych dla przedsiębiorstw wpłynęła na rozwój kwalifikacji i kompetencji/potencjału intelektualnego przedsiębiorstw z województwa warmińsko-mazurskiego?”.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- a. doradztwo zawodowe połączone z przygotowaniem Indywidualnego Planu Działania jako obowiązkowy element wsparcia;
- b. poradnictwo psychologiczne;
- c. pośrednictwo pracy;
- d. szkolenia, kursy, studia podyplomowe;
- e. staże, praktyki zawodowe;
- f. subsydiowanie zatrudnienia;
- g. dodatek relokacyjny;
- h. wsparcie finansowe na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, w formie zwrotnej lub bezzwrotnej, połączone ze wsparciem pomostowym o charakterze doradczo-szkoleniowym oraz w postaci finansowej, przy czym o uzyskanie bezzwrotnego wsparcia finansowego może ubiegać się osoba, która spełnia co najmniej jeden z poniższych warunków:
  - jest osobą z niepełnosprawnością,
  - jest osobą powyżej 50. roku życia,
  - jest kobietą,
  - jest osobą o niskich kwalifikacjach,
  - jest osoba poniżej 30 roku życia¹⁰⁷.

Informacji na temat pozytywnego wpływu działań outplacementowych na negatywne zmiany gospodarcze dostarcza ewaluacja rezultatów wdrażanego wsparcia w ramach Działania 10.5. W kontekście kluczowego wskaźnika produktu dotyczącego liczby pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie oszacowano liczbę równą 1 183 osób do osiągnięcia w 2023 roku, zaś na koniec roku 2018 osiągnięto wartość równą 826 osób, stanowiąc 70% założonej wartości. W kontekście wpływu realizacji działania na poprawę sytuacji na rynku pracy uczestników projektów w ramach PI 8v (w tym w ramach działań dotyczących outplacementu) odnotowano następujące wartości:

- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu: 456;

---

¹⁰⁷ Szczegółowy opis osi priorytetowej Regionalny rynek pracy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn, 27 lutego 2018 r., str. 30

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu: 246;
- Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, zatrudnionych (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu: 221;
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu: 61;
- Liczba osób powyżej 54 roku życia, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu: 2;
- Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu: 32.

Uwagę zwrócić należy na szerszy kontekst realizacji działań outplacementowych.

Przedstawiciele IZ RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego), eksperci oceniający wnioski oraz osoby zgromadzone na panelu ekspertów wskazali, że w wyniku dynamicznych zmian społeczno-gospodarczych, które spowodowały spadek stopy bezrobocia i zmianę „rynku pracodawcy” na „rynek pracownika”, nie odnotowuje się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zwolnień grupowych. W związku z tym dezaktualizacji uległa przeprowadzona przed rozpoczęciem wdrażania RPO WiM 2014-2020 diagnoza w tym zakresie, a prowadzenie działań outplacementowych zostało znacznie ograniczone.

Potwierdzenie pozytywnej odpowiedzi na pytanie czy (oraz jak) dzięki zaplanowanemu wsparciu udało się zniwelować skutki negatywnych zmian gospodarczych poprzez działania outplacementowe odzwierciedlone zostało w opinii 99% ankietowanych beneficjentów realizujących projekty w ramach OP 10. Wskazali oni, że projekty realizowane w ramach Działania 10.5 przyczyniły się do przeciwstawienia negatywnym zjawiskom na rynku pracy w regionie. Odmiennego zdania był zaledwie marginalny odsetek ankietowanych (1%).

Wpływ realizacji Podmiotowych Systemów Finansowania usług rozwojowych dla przedsiębiorstw na rozwój kwalifikacji i kompetencji/potencjału intelektualnego przedsiębiorstw z województwa warmińsko-mazurskiego

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Podmiotowe Systemy Finansowania (PSF) to schematy dystrybucji środków z Europejskiego Funduszu Społecznego przeznaczone na wspieranie rozwoju przedsiębiorców i pracowników. PSF oparte są na podejściu popytowym, pozwalającym na proste i szybkie finansowanie usług rozwojowych wybranych samodzielnie przez przedsiębiorcę i odpowiadających na jego indywidualne potrzeby rozwojowe¹⁰⁸.

Ocena funkcjonowania Bazy Usług Rozwojowych w kontekście całego kraju została zawarta w dokumencie *Wpływ Bazy Usług Rozwojowych na jakość i dostępność usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorców z uwzględnieniem oddziaływania Podmiotowego Systemu Finansowania*. Zgodnie z wynikami przeprowadzonego badania, Baza Usług Rozwojowych i oferowane w jej ramach wsparcie wpływa w głównej mierze na dostępność usług rozwojowych, gdyż gromadzi je wszystkie w jednym miejscu i prezentuje informacje w sposób wystandaryzowany. Ponadto, usługi rozwojowe dofinansowane w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania cechują się (w opinii osób badanych) dobrą jakością¹⁰⁹. Warto zaznaczyć, że pod względem lokalizacji świadczenia usług, województwo warmińsko-mazurskie znalazło się na pierwszym miejscu (aż 915 usług). Pozytywny wpływ realizacji PSF na rozwój kwalifikacji i kompetencji/potencjału intelektualnego przedsiębiorstw z województwa warmińsko-mazurskiego potwierdzony został przez przedstawicieli IZ RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) wskazujących, że przyczynia się ona do rozwoju kwalifikacji i kompetencji pracowników oraz potencjału przedsiębiorstw.

Zgodnie z oceną ekspercką zwrócić należy uwagę na fakt, iż funkcjonująca w ramach PSF Baza Usług Rozwojowych, ogólnodostępna, bezpłatna platforma, która zawiera oferty usług rozwojowych, w założeniu oparta na systemie popytowym spowodowała, że wzrosła cena szkoleń i kursów, z których mogą skorzystać uczestnicy projektów. W konsekwencji, Baza Usług Rozwojowych nie oferuje atrakcyjnej i konkurencyjnej oferty cenowej względem szkoleń znajdujących się na wolnym rynku, szczególnie na uwadze mając fakt, że beneficjenci

¹⁰⁸ www.serwis-uslugirozwojowe.parp.gov.pl/

¹⁰⁹ *Wpływ Bazy Usług Rozwojowych na jakość i dostępność usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorców z uwzględnieniem oddziaływania Podmiotowego Systemu Finansowania*, PARP, Warszawa 2017, s. 8

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

mogą wybierać spośród ograniczonej liczby ofert. Przedsiębiorcy wolą korzystać ze szkoleń poza wsparciem (podobna cena, większy wybór szkoleń oraz ominięcie biurokracji związanej z uczestnictwem w projekcie). Choć obecnie brak jest narzędzia, które pozwoliłoby na porównanie cen oferty BUR oraz wolnego rynku, przedstawione powyżej wyniki ewaluacji znajdują potwierdzenie w krajowej ewaluacji Bazy Usług Rozwojowych:

„Analiza cen usług opublikowanych w BUR wykazała, że ponad połowa dostępnych usług kosztuje do 2000 zł, natomiast ponad 80% nie więcej niż 5000 zł. (...) Na uwagę zasługuje jednak fakt podwyższania cen ofert prezentowanych w Bazie przez podmioty szkoleniowe w stosunku do oferty rynkowej. Na problem ten zwrócili uwagę przede wszystkim operatorzy, którzy zauważają znaczne rozbieżności cenowe pomiędzy ofertą usług finansowaną ze środków prywatnych, a tą finansowaną ze środków unijnych. Na ten moment brakuje narzędzia, które umożliwiłoby porównywanie ofert cenowych widniejących w Bazie i poza nią.”¹¹⁰

Wpływ interwencji EFS na wzrost liczby wejść i powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze

Analizując efekty realizacji Działania 10.4 nastawionego na realizację działań dążących do umożliwienia wejść i powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze zauważyć należy istotny i pozytywny wpływ interwencji EFS. Do końca roku 2018 liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie równa była 924 – zauważyć należy, że w następnych latach wartość ta będzie stale wzrastać z uwagi na fakt, że liczba ta stanowi 66% wartości docelowej zaplanowanej do osiągnięcia do roku 2023. Wśród osób objętych tego rodzaju wsparciem w latach 2016-2018 236 osób opiekujących się dziećmi do lat 3 powróciło na rynek pracy w wyniku udziału w projekcie, stanowiąc 95% wartości zakładanej do osiągnięcia do 2023 roku. W kontekście wskaźnika dotyczącego liczby osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu odnotowano 434 osoby, stanowiące aż 247% względem pierwotnie założonej wartości do roku 2023. Warto zauważyć, że wartości te będą wciąż wzrastać w wyniku

---

¹¹⁰ Ewaluacja „Wpływ Bazy Usług Rozwojowych na jakość i dostępność usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorców i pracowników z uwzględnieniem oddziaływania Podmiotowego Systemu Finansowania”, Warszawa, grudzień 2017, str. 79

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

kontynuacji realizacji działań w tym zakresie i monitorowania sytuacji uczestników projektów.

W wyniku realizacji projektów w ramach analizowanego działania zrealizowano szereg założeń, które wspomóc mają osoby pełniące funkcję opiekuńcze w powrocie bądź wejściu na rynek pracy. Szczególnie istotne w tym kontekście jest tworzenie miejsc opieki dla dzieci – dzięki interwencji EFS na terenie województwa do końca 2018 roku powstało 245 nowych miejsc opieki, w tym również dla dzieci z niepełnosprawnością – ponadto uwagę zwrócić należy na możliwość zwiększenia tej liczby z uwagi na fakt, iż do 2023 roku założono wzrost tej liczby do 1400.

Ponadto, efekty działania analizie poddać można w kontekście zmiany sytuacji uczestników na rynku pracy, która na koniec 2018 roku prezentowała się następująco:

- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu: 391;
- Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, zatrudnionych (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu: 157;
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu: 14¹¹¹.

Dane liczbowe wskazujące na poprawę sytuacji dzięki interwencji EFS znajdują odzwierciedlenie w opinii przedstawicieli Instytucji Zarządzających RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) oraz w ocenie eksperckiej. Do wzrostu liczby wejść i powrotów na rynek pracy przyczyniło się wsparcie polegające na zapewnieniu dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego powstały nowe żłobki i kluby dziecięce, zaś osoby chcące wrócić na rynek pracy otrzymały dofinansowanie na opłacenie opieki nad dzieckiem.

---

¹¹¹ Względnie niska wartość wynika z charakteru wskaźnika oraz czasu przeprowadzenia niniejszego badania – wskaźnik dotyczy sytuacji uczestnika projektu 6 miesięcy po opuszczeniu Programu, zatem jego wartość będzie stale wzrastać w kolejnych miesiącach.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Rekomendowane jest kontynuowanie działań w tym zakresie z uwagi na fakt wciąż zbyt niskiej liczby żłobków i klubów dziecięcych względem potrzeb, szczególnie na terenach wiejskich (wciąż istnieją powiaty, na terenie których nie funkcjonuje żadna tego typu placówka), w placówkach brakuje miejsc dla dzieci, a dojazd do nich w przypadku niektórych obszarów jest nieopłacalny.

Dobre praktyki interwencji

W przypadku projektów realizowanych w ramach OP 10 wymienić można szereg dobrych praktyk interwencji. Są to następujące aspekty:

- Kompleksowe przygotowanie projektów oraz zapewnienie możliwie najskuteczniejszego sposobu realizacji celów RPO WiM 2014-2020:

- Analizie poddano lokalny rynek pracy, wykorzystując bazę Syriusz;
- Biorąc pod uwagę szeroki aspekt społeczno-gospodarczy, dane Powiatowego Urzędu Pracy i przeprowadzone diagnozy określono specyficzną grupę wykazującą pilne potrzeby na tle lokalnego rynku pracy, na której skoncentrowało się szczególne wsparcie w ramach projektu;
- W celu realizacji projektu korzystano ze wsparcia instytucji zarządzającej Programem, korzystając z możliwości kontaktu z opiekunem projektu,
- Budowanie współpracy poprzez wykorzystanie doświadczenia Realizatora projektu i jego potencjału społecznego poprzez budowanie rozległych sieci kontaktów. Korzystano również z doświadczenia i możliwości instytucji takich, jak MOPS, GOPS oraz PUP, organizacji pozarządowych,
- Bazowano na doświadczeniu realizatora projektu w celu zastosowaniu sprawdzających się rozwiązań i odpowiedniego podejścia.
- Wykorzystanie sytuacji i dobrej koniunktury w powiecie do aktywizacji uczestników projektu,
- Zapewnienie trwałości osiągniętych efektów poprzez komplementarność działań dopasowanych do realnych potrzeb, poprzedzonych dogłębną analizą;

- Zapewnienie odpowiedniego i możliwie najefektywniejszego wsparcia względem potrzeb poszczególnych grup odbiorców:

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Dążono do zwalczania wszelkich przejawów dyskryminacji – zdiagnozowano i uwzględniono specyficzne potrzeby spektrum osób – w tym osób z niepełnosprawnością, osób po 50. roku życia, które z racji wieku doświadczają trudności na rynku pracy, uwagę zwrócono również na aspekt dotyczący korelacji płci i zatrudnienia,
- W kontaktach z uczestnikami używany był język uwrażliwiony na płeć,
- Stosowano indywidualne podejście do uczestników,
- Wykorzystano różnorodne kanały promocyjno-informacyjne, w tym akcje promocyjne w lokalnych mediach, szczególnie w Internecie (np. reklama w wyszukiwarkach internetowych i na stronach internetowych, wywieszenie informacji w instytucjach, przy minimalizacji druku materiałów w wersji papierowej (zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju),
- Wykorzystanie powyższych kanałów nastawione było na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, umożliwiając kontakt z osobami niepełnosprawnymi – np. poprzez zamieszczanie informacji i reklam na stronie *niepełnosprawni.pl*, a także poprzez wywieszenie informacji w instytucjach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym słabo widzących,
- Zastosowanie kryteriów pierwszeństwa, tj. priorytetowo wsparcie zapewniano osobom w najtrudniejszej sytuacji (najdłużej pozostające bez pracy, kobiety, jako płeć bardziej obciążona obciążeniami w oczach potencjalnych pracodawców i tym samym dyskryminowana na rynku pracy, osoby z niskimi kwalifikacjami, osoby z niepełnosprawnością),
- Lista rankingowa potencjalnych uczestników projektu zakładała strukturę składającą się z 30% miejsc zarezerwowanych dla os. biernych i 20% dla bezrobotnych niezarejestrowanych,
- Osoby z niższych miejsc w rankingu utworzyły listę rezerwową, obsługiwaną w miarę możliwości finansowo-organizacyjnych projektu. W przypadku identycznej liczby punktów, o udziale w projekcie rozstrzygały indywidualne

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

rozmowy z doradcą zawodowym, który badał stopień determinacji

i motywacji danej osoby do skorzystania ze wsparcia,

- Zadbano o potrzeby osób z niepełnosprawnością: pomieszczenia dostosowane do niepełnosprawnych ruchowo; materiały informacyjne dostosowane do osób słabo widzących, indywidualne wsparcie kadry projektu dla takich uczestników.

Ponadto, dobrą praktyką zauważoną przez przedstawicieli IZ RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) oraz odzwierciedlonej w ocenie eksperckiej jest realizowanie projektów przez podmioty osadzone w danej społeczności lokalnej, znające ich specyfikę, problemy i oczekiwania, posiadające zaufanie miejscowej ludności, stanowiąc projekty, które zapewniają najlepsze efekty w kontekście aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy, tym samym charakteryzując się szczególnie pozytywnym wpływem na regionalny rynek pracy. Mogą być to różne instytucje: organizacje pozarządowe, firmy szkoleniowe lub jednostki samorządu terytorialnego. Należy kontynuować taki model projektów, a biorąc pod uwagę powyższe, w przyszłej perspektywie finansowej należy rozpatrzyć możliwość premiowania na etapie wnioskowania o dofinansowanie projektów, które zakładają współpracę z innymi podmiotami. W takim przypadku jednak na uwadze należy mieć ryzyko związane z niesformalizowaną współpracą, która stanowiłaby problem w kontekście weryfikacji spełnionego kryterium, prowadząc do punktowania samej deklaracji niż rzeczywistych założeń. W kontekście wypowiedzi ekspertów, beneficjentów wsparcia oraz analizowanych wskaźników, za szczególnie pozytywne w kontekście lokalnego rynku pracy uznać należy również projekty w zakresie wzmocnienia bądź nabywania kompetencji przez uczestników, którzy szczególnie wysoko oceniali szkolenia i warsztaty. W celu efektywnej kontynuacji tego typu projektów w przyszłej perspektywie finansowej należy wziąć pod uwagę możliwość objęcia większej liczby osób pracujących wsparciem (w szczególności w kontekście wzrostu przedsiębiorczości) z uwagi na obserwowane zapotrzebowanie w tym zakresie.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Kluczowe problemy na etapie realizacji projektów w ramach 10 osi priorytetowej „Regionalny rynek pracy” RPO WiM

W celu analizy kluczowych problemów na etapie realizacji projektów w ramach 10 osi priorytetowej „Regionalny rynek pracy” RPO WiM 2014-2020 oraz wskazania sposobów, w jakie je rozwiązywano, o napotykane trudności zapytano bezpośrednio beneficjentów realizujących projekty w ramach osi 10.

W wyniku przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że nie wykazywano problemów, które w znaczący sposób wpływałyby na realizację projektu, a beneficjenci często wskazywali istotną rolę IZ RPO (Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego) oraz IP (WUP) w zapewnieniu właściwego wsparcia, które wykluczało powstawanie problemów na późniejszych etapach realizacji.

Problemem wskazywanym przez część realizatorów projektów są jednakże trudności związane z rekrutacją założonej na etapie wnioskowania liczby uczestników. Problem ten udawało się jednak beneficjentom rozwiązywać poprzez zintensyfikowanie działań informacyjno-promocyjnych w ramach kosztów pośrednich oraz nawiązywanie współpracy z instytucjami, które mogły ogłaszać oraz promować nabór. Szczególnie istotne było to w przypadku rekrutacji osób z niepełnosprawnością, gdzie nacisk kładziono na współpracę z instytucjami pracującymi z osobami z tej grupy, ogłaszając rekrutację również na stronach internetowych odwiedzanych przez osoby z niepełnosprawnością. Zwrócono również uwagę na fakt niezadowolenia wynikającego ze zmniejszenia względem lat poprzednich kwoty stypendium stażowego, związane ze zrównaniem wysokości stypendium oferowanego przez wszystkich projektodawców niezależnie do sektora ich działalności. Problem starano się rozwiązać poprzez działania motywacyjne, wskazywanie uczestnikom, że pomimo braku odpowiedniego zarobku staż gwarantuje możliwość zdobycia umiejętności i kompetencji niezbędnych na obecnym rynku pracy.

Aby szerzej przedstawić problemy dotyczące realizacji projektów, analizie poddano również kontekst wdrażania Programu. Stwierdzić należy, że najwięcej problemów i trudności pojawiało się na początkowym etapie wdrażania Programu i dotyczyły one głównie dokumentacji konkursowej, zamówień publicznych oraz rozliczania realizacji projektu.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

W celu minimalizacji problemów wdrażano wtedy zmiany w zakresie kryteriów wyboru projektów, by z jednej strony pozwalały wybrać najbardziej jakościowe projekty, z drugiej jednak, by nie były zbyt skomplikowane, aby beneficjenci chcieli i mogli aplikować o środki.

Uczestnicy projektów często muszą jednak pogodzić własne obowiązki z udziałem w projekcie, ze szczególnym wskazaniem na konieczność opieki nad dziećmi, oraz dojechać do miejsca, gdzie projekt jest realizowany z miejsca zamieszkania. W obecnej perspektywie finansowej beneficjenci wsparcia zwrócili uwagę na te problemy, proponując wsparcie uczestników poprzez rozwiązania takie jak zapewnienie dojazdu do miejsca realizacji projektu oraz zapewnienie, że możliwym jest przyjazd z dzieckiem w wypadku braku możliwości zorganizowania opieki, bądź organizowano działania w weekendy. Warto kontynuować w większym zakresie oraz promować tego typu rozwiązania.

Efektywność kosztowa oraz zatrudnieniowa interwencji w ramach osi priorytetowej 10

W okresie od uruchomienia Programu podpisano 239 umów o dofinansowanie¹¹² o wartości 410 748 540,32 zł, co stanowi 55,4% alokacji osi priorytetowej 10.

W wyniku realizacji projektów w ramach osi wsparciem objętych zostało 38 726¹¹³ osób, z czego 3 751¹¹⁴ osób otrzymało środki na podjęcie działalności gospodarczej. W rezultacie podjętych działań:

- pracuje 14 083 osób,
- 3 406 osób uzyskało kwalifikacje,
- utworzonych zostało 3 311 miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej¹¹⁵.

¹¹² Podpisano 239 umów w ramach Działań 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5 i 10.6

¹¹³ Liczba osób objętych wsparciem zawiera w sobie uczestników projektów w ramach działania 10.7

¹¹⁴ 3 751 osób otrzymało środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach działań 10.1, 10.3 i 10.5

¹¹⁵ Mniejsza wartość wskaźnika Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej od liczby osób które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej wynika z niewykazywania w tej wartości miejsc pracy utworzonych w ramach środków na podjęcie działalności gospodarczej otrzymanych w ramach działania 10.5 oraz sprawozdawania tej wartości dopiero po zakończeniu udziału uczestnika w projekcie

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Z uwagi na powyższe zauważyć należy, że działania w ramach osi cechują się wysoką efektywnością kosztową. Efektywność kosztowa w przypadku OP 10 wynosi 1 535 zł wydatkowanych na osobę objętą wsparciem. W przypadku osób, które po zakończeniu udziału w projekcie pracowały, efektywność kosztowa wynosi 4 222 zł.

Ponadto, analizując wypowiedzi ekspertów, za efektywne kosztowo względem osiągniętych efektów uznać należy również projekty realizowane przez powiatowe urzędy pracy, które w ramach środków z Programu w znaczący sposób wpływają na wzrost liczby osób aktywnych zawodowo.

Poddając analizie skuteczność i efektywność kosztową i zatrudnieniową w przypadku projektów konkursowych i pozakonkursowych, należy zauważyć zdecydowanie większe rezultaty osiągane w przypadku realizowania projektów w trybie pozakonkursowym.

W przypadku działania 10.1 osiągane rezultaty są najwyższe. Porównanie projektów konkursowych oraz pozakonkursowych przedstawione zostało poniżej.

Tabela 28. Efektywność zatrudnieniowa

Działanie	Liczba osób, która podjęła zatrudnienie	Liczba osób objętych wsparciem ogółem	Efektywność zatrudnieniowa (%)
10.1	16112	16793	95,94%
10.2	1527	3364	45,39%
10.3	299	1616	18,50%
10.4	165	294	56,12%
10.5	244	819	29,79%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018r.

- Efektywność zatrudnieniowa w przypadku projektów pozakonkursowych: 95,9%;
- Efektywność zatrudnieniowa w przypadku projektów konkursowych: 37,4%.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Struktura sektorowa nowopowstałych przedsiębiorstw utworzonych dzięki wsparciu w ramach OP 10 RPO WiM 2014-2020

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się niskim poziomem przedsiębiorczości na tle kraju – w 2017 roku liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców na Warmii i Mazurach wyniosła 874, w porównaniu do krajowego wskaźnika, który kształtował się na poziomie 1 121 podmiotów na 10 tysięcy mieszkańców.

Jak wykazała analiza sytuacji na rynku pracy w województwie, liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON rośnie, zaś na przestrzeni lat najwięcej przedsiębiorstw powstało w m. Olsztyn, m. Elbląg, powiecie giżyckim oraz mrągowskim. W kontekście struktury nowoutworzonych podmiotów gospodarki narodowej na terenie województwa, w okresie 2014-2017 ich liczba ulegała wahaniom. W kontekście sytuacji lokalnego rynku pracy rokrocznie największa liczba nowoutworzonych przedsiębiorstw dotyczy „pozostałej działalności”, lecz w tym zakresie występują wahania w ujęciu r/r. Odwrotna sytuacja występuje w przypadku przemysłu i budownictwa, gdzie liczba tych podmiotów systematycznie rośnie przez cały badany okres. Co więcej, na branżę budowlaną przypada największa liczba zawodów deficytowych (13)¹¹⁶.

Tabela 29. Nowoutworzone podmioty gospodarki narodowej

		2014	2015	2016	2017
Polska	ogółem	357 351	359 973	349 298	361 143
woj. warmińsko-mazurskie		11 432	10 623	10 380	10 791
Polska	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4 222	3 622	3 387	3 146
woj. warmińsko-mazurskie		275	193	198	173
Polska		81 403	86 356	86 793	95 242

¹¹⁶ Barometr zawodów 2019, Raport podsumowujący badanie w województwie warmińsko-mazurskim, WUP Olsztyn, 2018 r., s. 12.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

		2014	2015	2016	2017
woj. warmińsko-mazurskie	przemysł i budownictwo	2 837	2 967	3 064	3 352
Polska	pozostała działalność	271 726	269 995	259 118	262 755
woj. warmińsko-mazurskie		8 320	7 463	7 118	7 266

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Miejsca pracy), data dostępu: 25.02.2019 r.

Jak wynika z danych analizowanych w niniejszym raporcie, wsparcie oferowane w ramach RPO WiM 2014-2020 niezaprzeczalnie przyczynia się do poprawy sytuacji na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem form wsparcia takich jak wsparcie pomostowe czy wsparcie doradcze wspomagające przedsiębiorczość mieszkańców województwa. W wyniku wsparcia udzielanego w ramach Programu w latach 2015-2018 założono 3 751 przedsiębiorstw gospodarczych. Szczególnie istotny wpływ RPO WiM 2014-2020 na poziom przedsiębiorczości mieszkańców odnotować należy w przypadku roku 2017, gdzie podmioty gospodarcze założone przez odbiorców wsparcia w ramach Programu stanowiły 12,38% wszystkich działalności rozpoczętych w tym roku w województwie.

Tabela 30. Nowoutworzone podmioty gospodarki narodowej w ramach RPO WiM 2014-2020 w podziale na lata

	2015	2016	2017	2018	Ogółem
Województwo-ogółem	10 623	10 380	10 791	12 338	44 132
Działanie 10.1	424	587	678	636	2 325
Działanie 10.3	0	183	580	464	1 227
Działanie 10.5	0	48	78	73	199
Ogółem RPO WiM 2014-2020	424	818	1 336	1 173	3 751
% działalności w województwie	3,99%	7,88%	12,38%	9,51%	8,50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (Miejsca pracy), data dostępu: 15.04.2019 oraz danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r..

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Kwota środków w ramach RPO WiM 2014-2020 przyznanych na założenie działalności gospodarczej w latach 2015-2018 wynosiła 83 252 288,35 zł, przy czym najwyższa łączna kwota przypadła na rok 2017 (prawie 30 mln zł) oraz na działanie 10.1 (ponad 48 mln zł).

Tabela 31. Kwota środków przyznanych na założenie działalności gospodarczej w ramach RPO WiM 2014-2020 w podziale na lata i działania [zł]

Kwota środków przyznanych na założenie działalności gospodarczej	2015	2016	2017	2018	Ogółem
Działanie 10.1	8935158,91	11842092,10	14212284,15	13332422,91	48 321 958,07
Działanie 10.3	0	4188634,80	13725142,72	12318862,49	30232640,01
Działanie 10.5	0	1091073,10	1822622,89	1783994,28	4697690,27
Ogółem	8935158,91	17121800,00	29760049,76	27435279,68	83252288,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r.

Wsparcie w ramach RPO WiM 2014-2020 przyczyniło się do utworzenia 3 751 przedsiębiorstw gospodarczych na przestrzeni lat 2015-2018, z czego największa liczba utworzona została w ramach wsparcia udzielanego w działaniu 10.1 RPO WiM 2014-2020.

- Działanie 10.1 – 2 325;
- Działanie 10.3 – 1 227;
- Działanie 10.5 – 199.

W kontekście struktury działalności gospodarczych założonych przez odbiorców wsparcia udzielanego w ramach RPO WiM 2014-2020 największa liczba nowoutworzonych przedsiębiorstw przypadała na działalność w sektorze budownictwa (984 podmioty).

Zauważyć należy, iż zdecydowana większość przedsiębiorstw założonych przez odbiorców wsparcia udzielanego w ramach Programu skupiała się w 6 sekcjach PKD. Były to:

- Sekcja F – budownictwo – 984 podmioty;
- Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 611;
- Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe – 497;
- Sekcja S - pozostała działalność usługowa – 383;
- Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 375;

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – 244.

Najniższa liczba nowoutworzonych przedsiębiorstw przypadła zaś na sekcję

D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, gdzie założono jedynie 1 podmiot gospodarczy w ramach działania 10.1. Szczegółowe informacje zawarto w tabeli poniżej.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 32. PKD działalności gospodarczej założonej w wyniku udziału w projekcie w ramach RPO WiM 2014-2020

	Działanie 10.1	Działanie 10.3	Działanie 10.5	Ogółem
Sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19	10	2	31
Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe	319	158	20	497
Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0	0	1
Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	3	0	7
Sekcja F - budownictwo	706	249	29	984
Sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	406	185	20	611
Sekcja H - transport i gospodarka magazynowa	50	27	7	84
Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	71	44	8	123
Sekcja J - informacja i komunikacja	28	18	3	49
Sekcja K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa	32	17	3	52
Sekcja L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	16	15	2	33
Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	204	139	32	375
Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	119	113	12	244
Sekcja P - edukacja	51	48	12	111
Sekcja Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna	42	33	7	82
Sekcja R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	41	33	10	84
Sekcja S - pozostała działalność usługowa	216	135	32	383
Ogółem	2325	1227	199	3751

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r.

System wyboru projektów, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020

Analiza wniosków oraz studium przypadków na podstawie wybranych projektów wskazuje, że system wyboru projektów prowadzi do wyboru działań, które przyczyniają się do realizacji celów Programu. Potwierdzone jest to również przez omówioną wcześniej analizę efektywności kosztowej oraz jakości przygotowywanych wniosków.

Wybór projektów potwierdzony był dogłębnymi analizami, ekspertyzami oraz badaniami ewaluacyjnymi, poparty wieloletnim doświadczeniem IZ RPO (Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego) oraz IP RPO (WUP), co pozwoliło dopracować kryteria wyboru projektów, cały system dokumentacji i system oceny projektów. Warto zwrócić uwagę na fakt nieustającej reakcji na obecnym etapie wdrażania RPO — jeśli pojawiają się problemy związane z systemem wyboru projektów, są one na bieżąco rozwiązywane. Największym atutem systemu wyboru projektów jest więc jego elastyczność i gotowość do aktualizacji, co znajduje odzwierciedlenie w opinii eksperckiej. Ponadto, by ulepszyć działanie systemu wyboru projektów, osoby zajmujące się wdrażaniem konkursów wskazały, że starają się być elastyczne pod względem kryteriów doboru grup, a jedyne ograniczenia, których nie są w stanie zmienić są narzucone przez Komisję Europejską.

Biorąc pod uwagę wnioski zatwierdzonych projektów, złożone w naborach organizowanych w ramach osi priorytetowej 10, do końca 2018 r. w ramach osi priorytetowej podpisano 239 umów o dofinansowanie projektów o łącznej wartości ponad 410 mln zł¹¹⁷, wsparto zaś aż 38 726¹¹⁸ osób, osiągając założone wskaźniki i świadcząc o prawidłowym wyborze projektów adekwatnych zarówno do potrzeb zdiagnozowanych w województwie, jak również dostosowanych do realnych potrzeb i oczekiwań uczestników projektów. Wnioski rozpatrywane były kompleksowo w celu zidentyfikowania projektów, które odpowiadają na wyzwania postawione przed Programem, tym samym wykazując się dobrą efektywnością kosztową pozwalającą na właściwe wykorzystanie alokacji przeznaczonej na oś. Poniższy

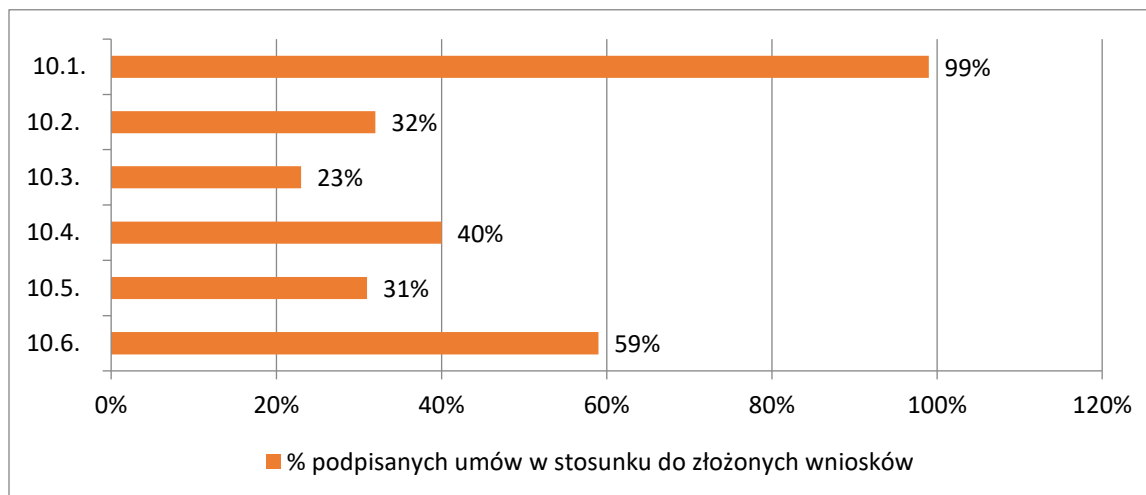
¹¹⁷ Podpisano 239 umów w ramach Działań 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5 i 10.6.

¹¹⁸ Liczba osób objętych wsparciem zawiera w sobie uczestników projektów w ramach działania 10.7.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wykras przedstawia odsetek projektów zatwierdzonych dla poszczególnych działań w osi wobec liczby złożonych wniosków.

Rysunek 15. % pozytywnie ocenionych wniosków w stosunku do złożonych wniosków w ramach analizowanych działań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Warto jednak uwagę zwrócić na fakt, iż 69% beneficjentów objętych badaniem miało trudności z określeniem czy system wyboru projektów prowadzi do wyboru przedsięwzięć, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020. Respondenci, którzy udzielili negatywnej odpowiedzi nie potrafili ponadto wskazać powodów swojego zdania ani aspektów, które wymagałyby, ich zdaniem, poprawy.

Eksperci zwrócili jednakże uwagę na fakt, iż system wyborów projektów jest w znacznej mierze narzucony centralnie poprzez wytyczne, które nie uwzględniają realiów poszczególnych regionów Polski, w tym także województwa warmińsko-mazurskiego. Zdaniem ekspertów, w przyszłej perspektywie finansowej należy dążyć do systemu wyboru projektów, który powinien zostać jak najbardziej uproszczony, co spowodowałoby większą otwartość na uczestnictwo w programach unijnych i chęć realizowania projektów wpływających na rozwój regionu, co w konsekwencji mogłoby zmienić względnie negatywne (acz niepoparte argumentami) nastawienie beneficjentów w kontekście systemu.

*Kontekst realizacji Programu (uwarunkowania społeczno-gospodarcze) a
potrzeba korekty realizowanych działań i zmiana założeń przyjętych na
poziomie RPO WiM 2014-2020*

Od momentu programowania kontekst realizacji RPO WiM 2014-2020 nie zmienił się w zakresie, który wymagałby priorytetowej interwencji w obecnie wdrażanym Programie, w celu zapewnienia możliwości realizacji jego celów. Sytuacja w województwie w kontekście uwarunkowań społeczno-gospodarczych stale poprawia się, jednakże biorąc pod uwagę aspekt rynku pracy, województwo warmińsko-mazurskie wciąż plasuje się na ostatnim miejscu w kraju.¹¹⁹ Obecnie wdrażane działania nie wymagają korekty, jednakże biorąc pod uwagę sytuację diagnozowaną w województwie, Program realizowany w następnej perspektywie finansowej mógłby uwzględnić zmiany, które wpłynęłyby na poprawę sytuacji w regionie. Zmiany te dotyczą zwiększenia w Programie udziału osób spoza grup defaworyzowanych, w zakresie zwiększenia kompetencji zawodowych i umiejętności, w szczególności dążąc do wzrostu przedsiębiorczości pośród mieszkańców województwa – objęcie tego rodzaju wsparciem osób pracujących, niedoświadczających barier na rynku pracy, niezagrożonych wykluczeniem społecznym oraz trudnościami dotyczącymi osoby z grup defaworyzowanych wpłynęłoby na możliwość założenia własnej działalności gospodarczej, tym samym poprawiając sytuację gospodarczą w województwie i generując nowe miejsca pracy. Teza ta znajduje odzwierciedlenie w ocenie eksperckiej – mimo iż wszyscy objęci badaniem przedstawiciele IZ RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) stwierdzili istotną zmianę uwarunkowań społeczno-gospodarczych, w większości uważali oni że zmiany na obecnym etapie nie są konieczne.

---

¹¹⁹ Dane na ten temat przedstawione zostały w odpowiedzi na pierwsze pytanie ewaluacyjne dla analizowanej osi, tj. „Sytuacja na regionalnym rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego w okresie programowania i realizacji RPO WiM 2014-2020”.

Wpływ interwencji na zachowania migracyjne uczestników

Interwencja wpływa na zachowania migracyjne uczestników w niewielkim stopniu – choć część badanych uczestników projektów potwierdziło chęć zmiany bądź zmianę miejsca zamieszkania po zakończeniu udziału w projekcie realizowanym w ramach RPO WiM 2014-2020, wskazywane różnorodne powody decyzji pozwalają stwierdzić, że migracja w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej wynika z indywidualnych decyzji uczestników, które nie są warunkowane możliwościami wynikającymi z objęcia wsparciem ze środków EFS. Zaledwie 0,5% uczestników badania przeprowadzonego na potrzeby niniejszej ewaluacji, stanowiących odbiorców projektów, stwierdziło, że przed udziałem w projekcie nie planowali oni przeprowadzki, lecz decyzja ta zmieniła się po ich udziale. Większość osób odpowiadających w ten sposób wyprowadziła się poza obręb województwa. Nieznacznie większy odsetek respondentów (1,1%) planuje w przyszłości zmienić miejsce zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia bądź otrzymania zatrudnienia na lepszych warunkach niż dotychczasowe. Pod względem terytorialnym, wśród wskazanego marginalnego odsetka uczestników projektów realizowanych w ramach analizowanej osi, którzy wykazują zachowania migracyjne, dominowały następujące powiaty:

- m. Olsztyn (39%);
- mrągowski oraz olecki (po 17% wskazań);
- ostródzki (11%).

W kontekście planów uczestników projektów co do zmiany miejsca swego zamieszkania, przed udziałem w projekcie deklarację taką złożyło 4% uczestników, natomiast po uczestnictwie w projekcie chęć zmiany miejsca zamieszkania została potwierdzona jedynie przez 1% respondentów.

Dane liczbowe odzwierciedlone są w opinii przedstawicieli IZ RPO WiM 2014-2020 (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego), biorących udział w badaniu. Wskazali oni, że migracje uczestników projektu zachodzą głównie do większych ośrodków miejskich na terenie województwa, gdzie łatwiej znaleźć pracę), zdecydowanie nie jest to jednak wystarczająca skala aby móc mówić o tendencjach migracyjnych uczestników projektów.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Warto również zwrócić uwagę na fakt, że podniesienie kwalifikacji i zdobycie nowych umiejętności ogranicza skalę migracji zewnętrznych z województwa warmińsko-mazurskiego, choć należy pamiętać, że inne województwa wciąż są bardziej atrakcyjne pod względem możliwości znalezienia dobrze płatnej i dającej możliwość rozwoju pracy. Kwalifikacje uczestników projektów zaczynają odpowiadać potrzebom przedsiębiorców w regionie, dzięki czemu łatwiej znajdują oni pracę, z której są zadowoleni. Eksperci potwierdzili tę tezę dodając, że w poprzedniej perspektywie finansowej odnotowywano większą liczbę osób, które po zakończeniu projektu wyjeżdżały poza granice województwa.

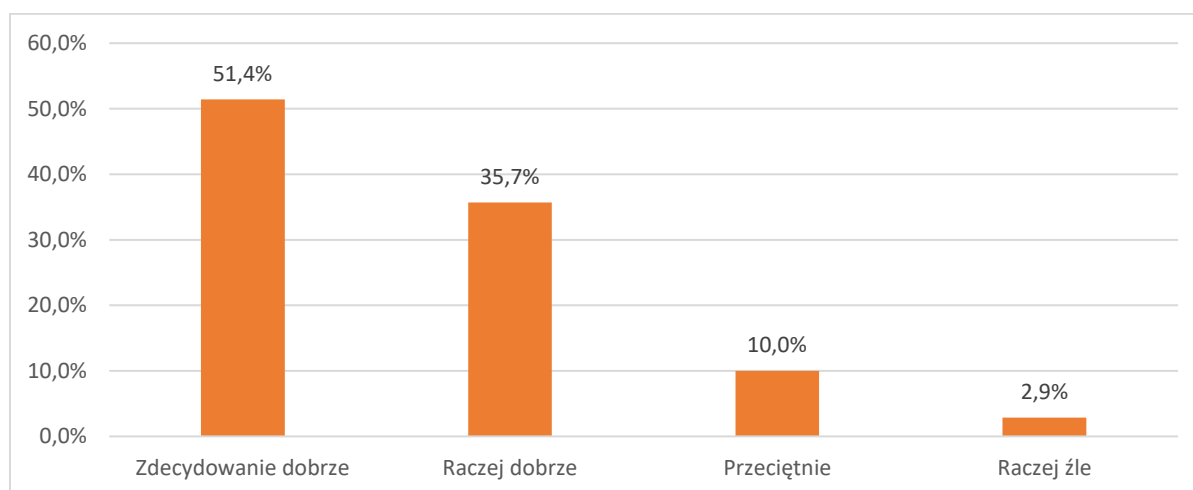
Wsparcie interwencji przez system instytucjonalny (wsparcie ze strony IZ oraz IP umożliwiające pozyskanie wiedzy na temat zagadnień takich jak sposób przygotowania wniosku o dofinansowanie czy rozliczanie wydatków projektów)

Prawidłowe wsparcie IZ (Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego) oraz IP (WUP) świadczone beneficjentom realizowanych działań w znacznym stopniu wpływa na skuteczność wdrażanych działań. Spowodowane jest to faktem, iż beneficjenci napotykają trudności i bariery, których rozwiązanie na wczesnym etapie wpływa na bardziej efektywne realizowanie założonych celów, jak również nie bez znaczenia jest możliwość skorzystania z pomocy instytucji przez beneficjentów mniej doświadczonych we wdrażaniu projektów w ramach RPO WiM 2014-2020. Teza ta znajduje odzwierciedlenie w opinii samych beneficjentów – ich zdaniem wsparcie istniejącej struktury administracyjnej pozytywnie wpłynęło na poziom efektywności realizacji projektów, a oferowana pomoc była na właściwym poziomie, odpowiadając na potrzeby podmiotów realizujących projekty. Niemal wszyscy beneficjenci, którzy mieli za zadanie ocenić sprawność komunikacji z instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie Programu, ocenili ten aspekt pozytywnie (87,1%), zaś jedynie marginalny odsetek (2,9%) zapytanych beneficjentów ocenił działanie systemu instytucjonalnego negatywnie, choć nie potrafili oni uargumentować swojego zdania, toteż niemożliwe jest ustalenie aspektów, które wymagałyby poprawy. Warto także zwrócić uwagę na fakt, że bezpośrednio ze wsparcia IZ i IP korzystał wysoki odsetek beneficjentów (40%). Beneficjenci najczęściej potrzebowali pomocy w kontekście pozyskania informacji na temat źródeł wiedzy o Programie oraz na temat terminów naborów. Także w przypadku

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wskazanych przypadków uwagę zwrócić należy na wysoki poziom zadowolenia beneficjentów z pomocy uzyskanej od IZ i IP – wszyscy korzystający z ww. pomocy ocenili ją pozytywnie, podkreślając brak problemów w tym zakresie.

Rysunek 16. Ocena respondentów w zakresie sprawności komunikacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI (n=70).

Warto również przytoczyć opinie respondentów, którzy wsparcie administracyjne oceniali w ramach badania studium przypadków w zakresie projektów realizowanych w osi 10. Zdaniem osób odpowiedzialnych za realizowanie projektów, już na początkowym etapie dobrze zorganizowana praca Instytucji Zarządzającej (Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) i Pośredniczącej (WUP) wpływa na brak problemów i łatwość w realizowaniu działań na dalszych etapach pracy. Beneficjenci zwracali uwagę właśnie na ten początkowy etap dobrej współpracy.

W kontekście istniejącej struktury administracyjnej podsumować należy, że oś priorytetowa 10 jest wdrażana bardzo skutecznie, nie występują żadne dodatkowe działania, które mogłyby ową skuteczność zwiększyć. System realizacji programu jest logiczny, funkcjonuje on w taki sposób, że zapewnia osiągnięcie założonych rezultatów.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

5.3.3. Ocena w ramach OP 11: Włączenie społeczne

Sytuacja w zakresie integracji społeczno-zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim w okresie projektowania i realizacji RPO WiM 2014-2020

Od wielu lat województwo warmińsko-mazurskie znajduje się w gronie najbiedniejszych regionów w kraju. Stosunkowo wysoka skala problemu ubóstwa prowadzi do konieczności ponoszenia wysokich nakładów na pomoc społeczną. Problem ubóstwa (związany często ze zjawiskiem bezrobocia) prowadzi do tworzenia się (i pogłębiania) innych problemów społecznych, co w konsekwencji prowadzi do eskalacji zagrożenia wykluczeniem społecznym¹²⁰. Warto jednak zauważyć, że w ostatnich latach sytuacja ulega stopniowej poprawie. Zgodnie z danymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (na podstawie sprawozdań MRPiPS-03) udział ludności pobierającej świadczenia w stosunku do ogólnej liczby ludności w badanym województwie spadł w okresie 2014-2017 o 3,6 p.p.¹²¹.

Tabela 33. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim, lata 2014-2017

lata	liczba ludności w województwie (ogółem)	liczba rodzin (ogółem), którym udzielono pomocy	liczba osób w rodzinach, którym udzielono pomocy	% ludności pobierającej świadczenie w stosunku do ogólnej liczby ludności w województwie
2014	1 443 967	76 675	198 666	13,76
2015	1 439 675	71 691	182 001	12,64
2016	1 436 367	67 452	164 801	11,47
2017	1 433 945	61 979	145 742	10,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Problemy społeczne województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2001, 2005, 2010-2017 w ujęciu statystycznym. Materiały porównawcze na podstawie sprawozdań MRPiPS-03*, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2018, s. 24.

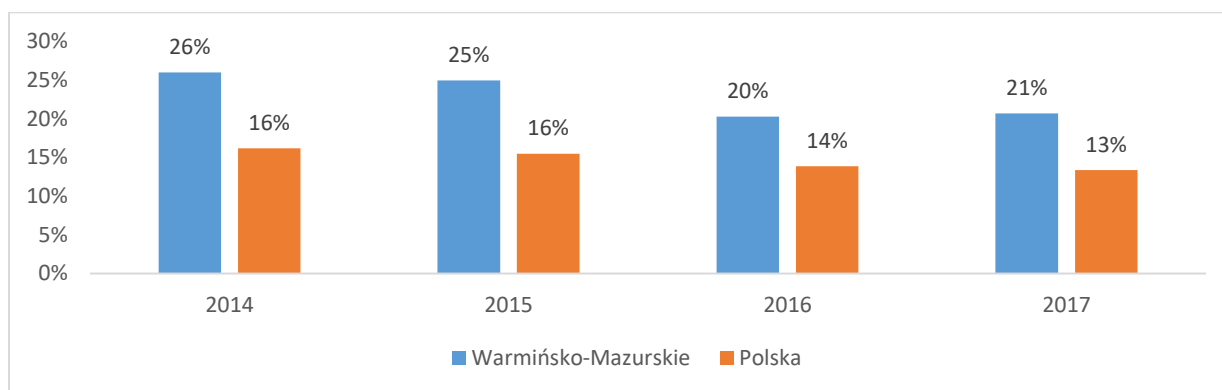
¹²⁰Problemy społeczne województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2001, 2005, 2010-2017 w ujęciu statystycznym. Materiały porównawcze na podstawie sprawozdań MRPiPS-03, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2018, s. 22-23.

¹²¹ Analizie poddane zostało wsparcie pomocy społecznej bez świadczenia wychowawczego z Programu Rodzina 500+.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

W roku 2014 województwo warmińsko-mazurskie zajmowało ostatnie miejsce w kraju pod względem stopy ubóstwa relatywnego, osiągając wskaźnik znacznie wyższy niż średnia krajowa. W roku 2014 wskaźnik ten wynosił 26% dla województwa warmińsko-mazurskiego. W roku 2017 sytuacja uległa poprawie, stopa ubóstwa relatywnego spadła do 21%, zaś województwo warmińsko-mazurskie uplasowało się trzy pozycje wyżej w zestawieniu województw pod względem omawianego wskaźnika. Mimo to należy podkreślić, że wskaźnik ubóstwa relatywnego jest znacznie wyższy niż średnia krajowa (13% w roku 2017).

Rysunek 17 Wskaźnik zasięgu ubóstwa w województwie warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Wraz ze spadkiem liczby osób objętych pomocą społeczną, znacząco zmniejszyła się liczba osób, które mogłyby zostać objęte działaniami w zakresie integracji społeczno-zawodowej. Ich potrzeby pozostały jednak takie same. Sytuacja materialna osób ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprawiła się przede wszystkim w zakresie świadczeń, z których mogą korzystać, m.in. dzięki wdrożeniu programu Rodzina 500+. W 2018 roku, podobnie jak w latach poprzednich, wskaźniki związane z OP 11 zostały osiągnięte, trudno jednak określić rzeczywisty wpływ RPO WiM 2014-2020 na zmiany zachodzące w zakresie integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Trwałe zmiany społeczne są widoczne dopiero w długiej perspektywie czasowej.

Ekspertki wskazali, że wśród osób niezaktywizowanych pozostały głównie osoby, wbrew pozorom, bardzo przedsiębiorcze, tzw. managerowie biedy, którzy wiedzą, gdzie, skąd i ile pieniędzy mogą otrzymać niskim nakładem pracy. Powrót na rynek pracy nie spowoduje, że ich sytuacja materialna się poprawi (wynagrodzenie za pracę jest podobne do sumy

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

otrzymywanych świadczeń), stąd podjęcie pracy im się nie opłaca. Program Rodzina 500+ „zepsuł” beneficjentów ostatecznych, którzy nie chcą brać udziału w projektach RPO, ponieważ kosztuje ich to więcej wysiłku niż otrzymanie środków na posiadane dzieci.

W konsekwencji zdarza się, iż beneficjenci rozwiązują umowy lub ostatecznie w ogóle ich nie podpisują, ponieważ nie mogą znaleźć wystarczającej liczby uczestników projektów. Właśnie osoby uzależnione od korzystania z pomocy społecznej, dziedziczące schematy bezradności od swoich rodziców oraz beneficjenci programu Rodzina 500+ stanowią grupę najtrudniejszą do zaktywizowania. Zdaniem ekspertów, rozbudowany system pomocy społecznej sprzyja stagnacji i społeczno-zawodowej bezradności.

Zdaniem ekspertów, jednym ze sposobów na aktywizację osób wykluczonych społecznie, nastawionych na aspekt materialny, jest rozwój motywacji wewnętrznych, bazujących na wartościach psychologicznych, pozycji społecznej, karierze, rozwoju, edukacji społecznej, budowaniu prestiżu, ścieżki życiowej, która nie jest powielaniem modelu dziedziczenia biedy. Pokazanie innego sposobu życia i płynących z tego korzyści mogłoby wpłynąć na zmianę szkodliwych przekonań i wartości.

Założenia interwencji i jej modyfikacje na poziomie strategicznym i programowym

Wsparcie realizowane w ramach OP 11 jest zbieżne z założeniami *Strategii Europa 2020* pod względem zapisów związanych z włączeniem społecznym i priorytetem dotyczącym zmniejszenia wskaźnika liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o 20 mln. Ponadto zapisy OP 11 są powiązane z Zaleceniami Rady nr 1 na 2014 r. (CSR) i mają wpływ na proces realizacji celów szczegółowych UP: *Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług.*

Oś 11 „ukierunkowana jest na integrację społeczną osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego z różnych przyczyn, m.in. ubóstwa, niepełnosprawności, a także braku dostępu do wysokiej jakości usług publicznych”¹²².

¹²² Szczegółowy Opis Osi Priorytetowej Włączenie społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, s. 10.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Działania realizowane w ramach OP 11 nastawione są na aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Rozwój kompetencji przydatnych na rynku pracy odbywa się w ramach:

- Działania 11.1 Aktywne włączenie w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie;
- Działania 11.3 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.

Aktualna wersja SZOOP RPO WiM na lata 2014-2020 obowiązuje od 18.03.2019 roku. Od 2014 roku SZOOP Włączenie społeczne RPO WiM 2014-2020 został zmieniony 20 razy. W trakcie kolejnych aktualizacji zmianom ulegały m.in. typy projektów, typy beneficjentów, grupy docelowe, limity i ograniczenia w realizacji projektów, kryteria wyboru projektów, maksymalny poziom dofinansowania czy poziom minimalnego wkładu własnego. Powodem wprowadzenia modyfikacji były pojawiające się nowe problemy i wyzwania oraz wypracowanie rozwiązań, które pozwolą osiągnąć lepsze efekty.

Zdaniem ekspertów, cele na które przewidziano środki w ramach OP 11 są adekwatne do potrzeb województwa w zakresie integracji społecznej. Bardzo ważnym działaniem wobec osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym są działania społeczne, rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej. Dopiero połączenie działań aktywizacji zawodowej z działaniami w zakresie aktywizacji społecznej daje efekt w postaci wzrostu poziomu zatrudnienia wśród osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wpływ interwencji na zwiększenie zatrudnienia wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

Zarówno Działanie 11.1 *Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie*, jak i Działanie 11.3 *Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia*

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

mają na celu aktywne włączenie, w tym zwiększenie szans na zatrudnienie. Na liście wskaźników rezultatu znajdują się wskaźniki dotyczące wykazania zatrudnienia:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek);
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu;
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych.

Dzięki wsparciu psychologicznemu i kształceniu kompetencji i kwalifikacji oraz zdobywaniu doświadczenia poprzez organizowane staże, interwencja przyczyniła się do zwiększenia zatrudnienia wśród osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Projekt *Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020* wskazuje, że na koniec 2018 w ramach PI 9i liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu wyniosła 502 osoby, zaś kolejne 408 pracy poszukiwało¹²³.

Dzięki wsparciu RPO WiM 2014-2020 w ramach OP 11 osoby wykluczone uwierzyły we własne możliwości i podniosły kwalifikacje, dzięki czemu łatwiej było im znaleźć zatrudnienie. Warto zauważyć, że największe pozytywne zmiany sytuacji społeczno-zawodowej widoczne są wśród ludności obszarów wiejskich, szczególnie wśród kobiet, wśród których występuje duży problem ze świadomością własnych zasobów i możliwości, co znalazło potwierdzenie w ocenie eksperckiej. Pośród rezultatów warto zwrócić uwagę na fakt, że dzięki uczestnictwu w projekcie kobiety stają się bardziej świadome swoich umiejętności i mocnych stron, nawiązują kontakt z otoczeniem, dostrzegają szanse i możliwości, dzięki czemu są bardziej otwarte na samorozwój i podnoszenie kwalifikacji. Tendencje te potwierdzone były przez beneficjentów wsparcia. Ich zdaniem, realizacja projektów w największym stopniu przyczyniła się do zwiększenia zatrudnienia wśród kobiet (77% ocen 4 i 5 w pięciostopniowej

---

¹²³ Projekt *Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020*.

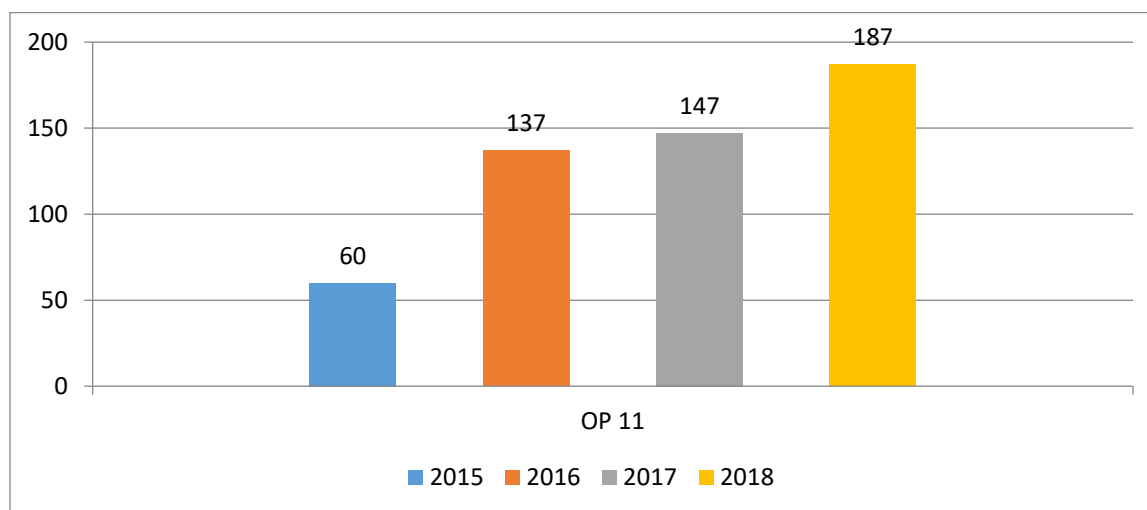
Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

skali). W dalszej kolejności były to osoby z niepełnosprawnością (43%), osoby powyżej 50 roku życia (40%) oraz osoby bezrobotne poszukujące pracy (34%).

Jak wynika z liczby zgłaszanych wniosków, z roku na rok wzrasta liczba zgłaszanych wniosków o dofinansowanie – w roku 2015 zgłoszono 60 wniosków, zaś w roku 2018 – 187. Największa liczba wniosków dotyczyła dofinansowania w ramach Poddziałania 11.1.1 *Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym – projekty konkursowe* – 456 wniosków, zaś najmniejsza 11.3.2 *Koordinacja ekonomii społecznej w regionie* – 2 wnioski. Spośród wszystkich złożonych do końca 2018 roku wniosków, pozytywnie oceniono 45%.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Rysunek 18. Liczba złożonych wniosków w poszczególnych latach w ramach analizowanych działań w ramach OP 11 (2015-2018)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Do zaktywizowania pozostała wciąż grupa najmniej zmotywowanych i chętnych osób, beneficjentów pomocy społecznej i programu Rodzina 500+, stąd zdaniem ekspertów oraz przedstawicieli IZ RPO, osiągnięcie wskaźników efektywności zatrudnieniowej będzie coraz trudniejsze. W związku z tym coraz mniej właściwe jest obligatoryjne wykazywanie efektywności zatrudnieniowej w ramach OP 11 – wsparcie osoby wykluczonej powinno koncentrować się w ogromnej większości na aktywizacji społecznej i zmianie sposobu myślenia, co jest niemierzalne i trudne do wykazania w krótkim okresie czasu. Dopiero dzięki wsparciu psychologa, prawnika, pedagoga czy trenera, zmianom mentalnym i zmianom wartości i wzroście wiary we własne siły i umiejętności, możliwa jest skuteczna aktywizacja zawodowa. Konieczność wykazania wzrostu zatrudnienia może powodować zaniedbanie społecznego elementu, a tym samym obniżenie efektów wsparcia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Skuteczność form wsparcia

Przełamanie sytuacji wykluczenia społecznego następuje poprzez podniesienie poziomu edukacyjnego, zdobycie lub podwyższenie kwalifikacji, zapewnienie dostępu do usług asystenckich i terapeutycznych.

W ramach OP 11 zdecydowanie największą skuteczność przynosi łączenie miękkich i twardych form wsparcia. Każdy proces powinien rozpocząć się od aktywizacji społecznej i indywidualnie dobranych form wsparcia – porad psychologa, pedagoga, prawnika czy coacha, którzy pomagają uporządkować sytuację rodzinną i prawną oraz zmienić nastawienie, przekonania i oswoić lęki związane z powrotem do pracy. Następnie prowadzone są działania edukacyjne i doradcze, które pomagają odkryć swoje umiejętności i zainteresowania, po czym następuje wsparcie zawodowe, szkolenia, kursy i staże oraz ewentualne wsparcie trenera pracy. Bez kompleksowego podejścia wsparcie jest niepełne i często nie przynosi efektów. Największe efekty wdrażanych działań widać wśród osób pozostających bez pracy przez krótki okres czasu, częściej wśród kobiet niż mężczyzn, osób z obszarów wiejskich niż miejskich.

W ramach Poddziałania 11.1.1 najczęściej udzielaną formą wsparcia było doradztwo (w tym m.in. doradztwo zawodowe, psychologiczne, prawne) – udzielono go 8 740 razy. Należy jednak wskazać, że zarówno z doradztwa, jak i innych form wsparcia, część uczestników projektów skorzystała więcej niż jeden raz. Bardzo często udzielanymi formami wsparcia były też usługa aktywnej integracji (4 674 razy), szkolenia i kursy (2 575 razy) oraz staże i praktyki (1 048 razy)¹²⁴.

W ramach Poddziałania 11.1.2 zdecydowanie najczęściej udzielaną formą wsparcia było doradztwo (1 368 razy), rzadziej zaś udzielano wsparcia w zakresie usług aktywnej integracji (949 razy), szkolenia i kursów (351 razy) oraz staży i praktyk (166 razy)¹²⁵.

W ramach Poddziałania 11.1.3 najczęściej udzielanymi formami wsparcia były doradztwo (103 razy), usługa aktywnej integracji (56 razy) oraz staże i praktyki (48 razy)¹²⁶.

---

¹²⁴ Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018.

¹²⁵ Tamże.

¹²⁶ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

W ramach Poddziałania 1.3.1 najczęściej udzielanymi formami wsparcia były usługi wsparcia ekonomii społecznej (1 582 razy) oraz doradztwo (1 134 razy). Nieco rzadziej uczestnikom oferowano wsparcie w zakresie szkoleń i kursów (619 razy)¹²⁷.

W ramach Poddziałania 11.3.2 najczęściej udzielaną formą wsparcia było doradztwo (367 razy), nieco rzadziej zaś była to wizyta studyjna (161 razy)¹²⁸.

Beneficjenci realizujący projekty w ramach OP 11 za najbardziej skuteczne formy wsparcia w ramach wszystkich poddziałań uznali szkolenia, kursy i staże. Ich zdaniem konfiguracje te cechują się wysoką efektywnością pod względem zatrudnienia grup docelowych ze względu na dostosowanie ich do potrzeb odbiorców docelowych, wymiernych korzyści dla uczestników oraz wysokiej użyteczności informacyjnej i materialnej. Najbardziej pożądanymi przez uczestników formami wsparcia były staże zawodowe, szkolenia i warsztaty kompetencji miękkich oraz porady prawne. Powyższe formy były najbardziej popularne ze względu na aspekt motywacyjny, mierzalne korzyści materialne oraz możliwość zwiększenia poziomu kompetencji i kwalifikacji.

Także uczestnicy projektów uczestniczący w badaniu ankietowym wskazali, że najskuteczniejszą formą wsparcia są kursy i szkolenia mające na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i kwalifikacji, czyli wsparcie kończące się zdobyciem certyfikatu lub zaświadczenia o zdobytych umiejętnościach. Drugim z kolei najbardziej skutecznym wsparciem według uczestników projektów jest wsparcie psychologiczne, czyli wsparcie z zakresu aktywizacji społecznej. Wyniki te wskazują, że zasadne jest łączenie społecznych i zawodowych form aktywizacji.

---

¹²⁷ Tamże.

¹²⁸ Tamże.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Nie ma form wsparcia, które można uznać za nieskuteczne – w zależności od indywidualnych potrzeb uczestników projektu, wieku, możliwości i stopnia mobilizacji, każda jednostka korzysta w różnym zakresie z różnych form. Nawet jeżeli obecnie pewne formy wsparcia wykorzystywane są rzadziej, podczas dalszego wdrażania RPO WiM 2014-2020 mogą nastąpić zmiany, co w konsekwencji spowoduje, że inne pomijane do tej pory formy wsparcia staną się najbardziej pożądane i skuteczne.

Zdaniem beneficjentów realizujących projekty w ramach OP 11 do najczęściej realizowanych, a więc najbardziej popularnych, działań w odniesieniu do poszczególnych grup odbiorców zaliczyć można szereg działań zróżnicowanych w zależności od objętej analizą grupy:

- Osoby bezrobotne poszukujące pracy – doradztwo zawodowe, wsparcie psychologa, staże zawodowe;
- Osoby nieaktywne zawodowo/długotrwale bezrobotne – indywidualne spotkania z psychologiem, indywidualne spotkania z doradcą zawodowym, szkolenia;
- Osoby z niepełnosprawnością – doradztwo zawodowe, wsparcie psychologa, szkolenia zawodowe;
- Osoby powyżej 50 roku życia – doradztwo zawodowe, porady prawne, porady psychologiczne;
- Osoby zamieszkujące obszary wiejskie – doradztwo zawodowe, wsparcie psychologa, kursy i szkolenia;
- Osoby o niskich kwalifikacjach – doradztwo zawodowe, wsparcie psychologa, doradztwo indywidualne;
- Kobiety – doradztwo zawodowe, wsparcie psychologa, usługi społeczne.

Z uwagi na fakt, iż na efekty procesu wsparcia osoby wykluczonej społecznie ogromny wpływ ma jej otoczenie (rodzina, znajomi, sąsiedzi), większym wsparciem w zakresie doradztwa zawodowego, prawnego, a także psychologicznego powinni zostać objęci również bliscy. Obecnie zmotywowana podczas realizacji jednostka wraca do swojego środowiska, w którym nic się nie zmieniło, przez co często sama wraca do dawnych przyzwyczajeń. Wsparcie psychologiczne, prawne czy pedagogiczne bliskich pozwoli na bardziej kompleksową pomoc osobie wykluczonej, przyniesie także znacznie bardziej trwałe efekty. Ponadto, dzięki

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wspieraniu nie tylko osoby wykluczonej, ale także jej otoczenia, poprawie ulegnie sytuacja kilku osób.

Wpływ oferowanego wsparcia w ramach projektów na realne potrzeby uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy

Wśród najważniejszych potrzeb osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy wyróżnia się:

- Wsparcie psychologiczne;
- Wsparcie prawne;
- Rozpoznanie zainteresowań i umiejętności;
- Podniesienie kwalifikacji;
- Wzrost poziomu wykształcenia;
- Integrację ze społeczeństwem;
- Zdobywanie doświadczenia w zakresie pracy w danym zawodzie/ na konkretnym stanowisku.

Zdaniem potencjalnych beneficjentów, by zaspokoić potrzeby uczestników projektów należy realizować wsparcie z zakresu organizacji praktyk i staży zawodowych (ponad 29%) oraz wsparcia psychologicznego (25%), czyli tych form wsparcia, które zostały uznane przez beneficjentów za najbardziej skuteczne. Stosunkowo wysoki udział potencjalnych beneficjentów opowiedział się również za potrzebą organizacji indywidualnego doradztwa zawodowego (19%).

Szeroki wachlarz form wsparcia oferowanych uczestnikom projektów pozwala na zaspokojenie ich realnych potrzeb. Należy jednak zaznaczyć, iż z uwagi na charakterystykę osób wykluczonych (odizolowanie od reszty społeczeństwa, brak uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, brak dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, brak motywacji do zmian i uzależnienie od pomocy) konieczne jest zastosowanie różnorodnych form wsparcia, obejmujących zarówno aktywizację społeczną, jak i zawodową. Dopiero połączenie form

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

społecznych i zawodowych (przy zachowaniu właśnie takiej kolejności działań) pozwala na kompleksowe wsparcie potrzeb osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Także beneficjenci projektów w ramach OP 11 stwierdzali, iż podejmowane w projekcie działania odpowiadały na potrzeby grup docelowych w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy. Badani najczęściej argumentowali powyższe zmianą statusu zatrudnienia uczestników projektów, dostosowaniem realizowanych działań do potrzeb odbiorców docelowych, zrealizowaną analizą zapotrzebowania rynku, a także doświadczeniami związanymi z realizacją poprzednich projektów. Żaden z beneficjentów nie zidentyfikował deficytów związanych ze zrealizowanymi projektami, które mogłyby przyczynić się do zwiększenia poziomu efektywności oferowanego wsparcia w zakresie zmiany sytuacji na rynku pracy odbiorców projektów.

Także zdecydowana większość uczestników projektów, do których skierowane było wsparcie, stwierdziła, że oferowane wsparcie pozwoliło na zaspokojenie ich potrzeb w zakresie aktywności społeczno-zawodowej.

Typy projektów, które cieszyły się największym zainteresowaniem

W latach 2015-2018 największym zainteresowaniem cieszyły się projekty realizowane w ramach Poddziałania 11.1.1. Największą popularnością cieszyły się realizowane w 2018 roku nabory RPWM.11.01.01-IZ.00-28-001/18 (51 wniosków) oraz RPWM.11.01.01-IZ.00-28-003/18 (69 wniosków), zaś najmniejszym RPWM.11.03.02-IZ.00-28-001/16, RPWM.11.01.03-IZ.00-28-002/17, RPWM.11.03.02-IZ.00-28-001/17, RPWM.11.01.03-IZ.00-28-001/18 oraz RPWM.11.01.03-IZ.00-28-002/18 (każde po 1 wniosku).

Beneficjentem projektów realizowanych w ramach Poddziałania 11.1.1 mogą być podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy, z wyłączeniem osób fizycznych. Duże zainteresowanie realizowaniem projektu w ramach tego Poddziałania wynika z konkursowego charakteru projektów oraz dużej liczby potencjalnych beneficjentów. Najmniejsze zainteresowanie naborem w ramach Poddziałania 11.3.2 wynika z faktu, iż beneficjentem projektów może być jedynie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Stosunkowo małe zainteresowanie

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

odnotowano także w przypadku naborów w ramach Poddziałania 11.3.1. Podobnie jak w przypadku Poddziałania 11.3.2, liczba beneficjentów tego typu projektów jest dość ograniczona – mogą nimi zostać podmioty lub partnerstwa świadczące usługi wsparcia ekonomii społecznej posiadające akredytację lub nieposiadające akredytacji, które uzyskują ją przed zawarciem umowy o dofinansowanie projektu. Szczegóły zawarto w tabeli na następnej stronie.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Tabela 34. Liczba wniosków złożonych w ramach poszczególnych naborów

2015	
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-001/15	42
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-002/15	9
RPWM.11.03.01-IZ.00-28-001/15	4
2016	
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-001/16	40
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-002/16	10
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-003/16	9
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-004/16	12
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-005/16	36
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-006/16	8
RPWM.11.01.02-IZ.00-28-001/16	9
RPWM.11.01.03-IZ.00-28-001/16	2
RPWM.11.03.01-IZ.00-28-001/16	2
RPWM.11.03.02-IZ.00-28-001/16	1
2017	
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-001/17	46
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-002/17	10
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-003/17	35
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-004/17	18
RPWM.11.01.02-IZ.00-28-001/17	16
RPWM.11.01.02-IZ.00-28-002/17	5
RPWM.11.01.03-IZ.00-28-001/17	4
RPWM.11.01.03-IZ.00-28-002/17	1
RPWM.11.03.02-IZ.00-28-001/17	1
2018	
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-001/18	51
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-003/18	69
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-AR1/18	26
RPWM.11.01.01-IZ.00-28-AR2/18	5
RPWM.11.01.02-IZ.00-28-001/18	16
RPWM.11.01.03-IZ.00-28-001/18	1
RPWM.11.01.03-IZ.00-28-002/18	1
RPWM.11.03.01-IZ.00-28-001/18	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Przedstawiciele IZ oraz beneficjenci wskazali, że wśród uczestników projektów największym zainteresowaniem cieszyły się typy projektów nastawione na wsparcie o charakterze zawodowym, w tym szczególnie organizacja staży, praktyk, kursów i szkoleń zawodowych oraz indywidualne doradztwo zawodowe. Uczestnicy projektów uważali, że te formy wsparcia są im najbardziej potrzebne i będą najbardziej przydatne, jednak po przejściu całego procesu indywidualnego wsparcia byli bardzo zadowoleni z uczestnictwa w formach zapewniających wsparcie społeczne. Dzięki spotkaniom z psychologiem, pedagogiem czy prawnikiem udało im się zmienić swoją sytuację życiową, zniwelować zobowiązania, podnieść własną samoocenę, uwierzyć w swoje możliwości, co z kolei przełożyło się na większą motywację do podjęcia pracy zawodowej i wprowadzania dalszych, pozytywnych zmian.

Największe i najmniejsze efekty wsparcia w podziale na grupy odbiorców

Istotnym problemem, który utrudnia dokonanie oceny efektów jest brak wskaźników skuteczności w zakresie reintegracji społecznej beneficjentów i ocenianie ich jedynie w przypadku aktywizacji zawodowej poprzez wskaźnik efektywności zatrudnieniowej.

Przedstawiciele IZ wskazali, że największe efekty widać nie tyle wśród konkretnych grup, co w przypadku poszczególnych osób. Kwestią decydującą jest motywacja – osoby, które chcą zmienić swoją sytuację życiową są bardziej aktywne w trakcie realizowanego wsparcia, chętnie zdobywają nową wiedzę i umiejętności, a po zakończeniu wsparcia poszukują pracy. Takie osoby należą najczęściej do grupy osób pozostających bez pracy przez krótki okres czasu, przy czym częściej są to kobiety niż mężczyźni, jak również większość stanowią osoby z obszarów wiejskich.

W kontekście rezultatów wsparcia realizowanego w ramach OP 11 wśród poszczególnych grup odbiorców, w przypadku których efekty są dostrzegalne, beneficjenci najczęściej wskazywali kobiety, osoby z niepełnosprawnością oraz osoby bezrobotne poszukujące pracy i osoby długotrwale bezrobotne. O efektywności wsparcia w odniesieniu do powyższych grup osób, zdaniem beneficjentów, decyduje przede wszystkim specyfika grupy odbiorców docelowych działań realizowanych w ramach poszczególnych projektów. Rzadziej

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

wskazywano na osoby o niskich kwalifikacjach oraz osoby długotrwale bezrobotne, co często wynika z wyuczonej bezradności oraz indywidualnych cech osobowościowych.

Najmniejsze efekty w postaci aktywizacji zawodowej widoczne są wśród seniorów oraz osób powyżej 50 roku życia, które nie mają motywacji do zmian, nie chcą zdobywać nowych kwalifikacji, często też nie chcą uczestniczyć w stażach. Długotrwale korzystanie z pomocy społecznej i pozostawanie poza rynkiem pracy jest dla nich wygodne.

Taka postawa częściej dotyczy mężczyzn, niż kobiet. Pewne wyzwanie stanowi także aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, na co wpływ mają liczne stereotypy, zarówno ze strony społeczeństwa, jak i samego niepełnosprawnego. Duże większe efekty przynosi jednak zatrudnianie osób niepełnosprawnych (w tym także osób niepełnosprawnych intelektualnie) w podmiotach ekonomii społecznej, gdzie otrzymują wsparcie psychologiczne i zawodowe.

Wpływ interwencji na nabycie lub wzmocnienie kompetencji i umiejętności zawodowych osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz pracowników i pracodawców z sektora ekonomii społecznej

Interwencja pozytywnie wpłynęła na nabycie kwalifikacji przez osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Dzięki uczestnictwu w projektach realizowanych w ramach PI 9i (w tym w szczególności w stażach, praktykach, szkoleniach i kursach) do końca 2018 roku kwalifikacje po opuszczeniu programu uzyskało 439 osób¹²⁹.

W celu rozwoju ekonomii społecznej wdrożono Działanie 11.3 dotyczące wspierania przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.

Podmiotem Ekonomii Społecznej (PES) jest:

- Przedsiębiorstwo społeczne, w tym spółdzielnia socjalna;

---

¹²⁹ Projekt Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- Podmiot reintegracyjny, realizujący usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: CIS i KIS, ZAZ i WTZ;
- Organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Spółdzielnia, której celem jest zatrudnienie, tj. spółdzielnia pracy lub spółdzielnia inwalidów i niewidomych.

Szczegółowy opis osi priorytetowej Włączenie społeczne Regionalnego Programu

Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 definiuje typy projektów realizowanych w ramach zadań wdrażanych w OP 11, tym samym uszczegóławiając zakres kompetencji nabywanych przez podmioty. Dzięki realizacji projektów w ramach Podziałania 11.3.1 osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz pracownicy przedsiębiorstw społecznych zdobywają kompetencje takie jak:

- Uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia działalności w sektorze ekonomii społecznej oraz założenia i/lub prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego;
- Uzyskanie wiedzy i umiejętności w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania i efektywnego wykorzystania przyznanych środków;
- Uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do przystąpienia i/lub pracy w przedsiębiorstwach społecznych, w tym także kwalifikacje zawodowe potrzebne do pracy w przedsiębiorstwach społecznych;
- Uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebne do prowadzenia wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę jego członków.

Wskazać należy, że zrealizowano powyższe założenia, szczególnie poprzez realizowanie form wsparcia takich jak: usługa wsparcia ekonomii społecznej (którego udzielono 1 582 razy w ramach PI 9v) doradztwo indywidualne i grupowe (którego udzielono 1 501 razy) oraz poprzez uczestnictwo w efektywnie przygotowanych szkoleniach i kursach (uczestniczono w nich 619 razy) oraz wizytach studyjnych (uczestniczono w nich 247 razy), dopasowanych

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

do aktualnych potrzeb¹³⁰. Zostało to potwierdzone przez pracowników sektora ekonomii społecznej, którzy ponadto wskazali kompetencje i umiejętności nabyte podczas uczestnictwa w projekcie w ramach Poddziałania 11.3.1.

Rysunek 19. Kompetencje i umiejętności nabyte podczas uczestnictwa w projekcie w ramach Poddziałania 11.3.1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI (na pytanie odpowiadali tylko pracownicy sektora ekonomii społecznej).

Należy jednakże zwrócić uwagę na fakt, iż mimo że beneficjentami realizowanych projektów są podmioty lub partnerstwa świadczące usługi wsparcia ekonomii społecznej, w większości nie potrafili oni stwierdzić, czy w wyniku realizowanego przez nich projektu zostali wsparci pracownicy i pracodawcy z sektora ekonomii społecznej (77%). Brak wsparcia tej grupy stwierdziło 9% beneficjentów, zaś 14% potwierdziło, iż w wyniku realizacji projektów pracownicy i pracodawcy z sektora ekonomii społecznej uzyskali kompetencje i umiejętności

¹³⁰ Opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL2014, stan na dzień 31.12.2018 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

pozwalające na natychmiastowe podjęcie zatrudnienia, dostosowane jednocześnie do potrzeb pracodawców.

Wpływ projektów z zakresu rozwoju ekonomii społecznej na wzrost zatrudnienia

Dzięki realizacji projektów z zakresu rozwoju ekonomii społecznej wsparciem objęto 308 podmiotów ekonomii społecznej.

Do końca 2018 roku:

- w przedsiębiorstwach społecznych utworzono 409 miejsc pracy;
- w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego utworzono 288 miejsc pracy;
- w przeliczeniu na pełne etaty utworzone w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych utworzono 123 miejsca pracy.

Dodatkowo nowopowstałe i funkcjonujące wcześniej podmioty ekonomii społecznej organizują staże i praktyki zawodowe, z których korzystają m.in. osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ponadto, poza szkoleniami zawodowymi, podmioty ekonomii społecznej umożliwiają skorzystanie z doradztwa prawnego, zawodowego i psychologicznego dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uczestnicy mają więc możliwość podniesienia nie tylko swoich kwalifikacji zawodowych, ale także społecznych.

Projekty dotyczące wsparcia ekonomii społecznej realizowane w ramach Poddziałania 11.3.1 osiągają najwyższy spośród wszystkich działań OP 11 (a także wyższy niż działania realizowane w ramach OP 2) wskaźnik zatrudnialności, który wynosi 20%. Z uwagi na bardzo wysoką skuteczność projektów realizowanych w ramach Działania 11.3 należy kontynuować wdrażanie ekonomii społecznej w ramach OP 11.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Wpływ interwencji na skalę współpracy w zakresie wsparcia osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, nawiązanej pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy a trzecim sektorem

Dzięki projektom zwiększyła się skala i jakość współpracy między instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy a trzecim sektorem mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy. Wpływ na to miał fakt, iż podpisywane z beneficjentami umowy są skonstruowane w taki sposób, że lokalne podmioty muszą współpracować przy rekrutacji, wymieniać się doświadczeniami i informacjami na temat uczestników projektu. Kontakt inicjowany jest przez wnioskodawców, którzy kontaktują się z ośrodkami pomocy społecznej oraz powiatowymi urzędami pracy.

Organizacje pozarządowe organizują wiele działań pomagających osobom wykluczonym społecznie wrócić na rynek pracy. Ponadto, realizacja projektów wspierających osoby ubogie, bezrobotne, zagrożone wykluczeniem społecznym w ramach RPO WiM 2014-2020 uzupełnia i wspiera działania organizacji pozarządowych. Dodatkowo, organizacje pozarządowe służą radą i doświadczeniem w zakresie wsparcia osób z grup defaworyzowanych, co zostało również odzwierciedlone w ocenie eksperckiej.

Warto również zauważyć, że pozytywna sytuacja w kontekście skali i jakości współpracy między instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy a trzecim sektorem mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy zauważana jest przez samych beneficjentów wsparcia – uważało tak 31% badanych realizatorów projektów. Podejmowana współpraca opierała się na pomocy przy rekrutacji, użyczeniu pomieszczeń do organizowania działań, wymianie informacji (w tym doświadczeń) czy wskazywaniu potencjalnych uczestników (przez urząd pracy). Podkreślano przy tym, że współpraca przebiegała bezproblemowo i sprawnie. Warto zauważyć, że każdorazowo współpraca ta była inicjowana przez samych beneficjentów, a skutki współpracy były (zdaniem badanych) pozytywne i odczuwalne.

Zniwelowane negatywne zjawiska w zakresie włączenia społecznego

Realizacja RPO WiM 2014-2020 poprzez wdrażanie interwencji przyczynia się do ograniczenia negatywnych zjawisk w zakresie wykluczenia społecznego, wpływając na polepszenie sytuacji w analizowanym zakresie. Każde z działań realizowanych w ramach OP 11, skupiając się na innym aspekcie odpowiadającym na zdiagnozowane w regionie potrzeby, zapewnia realizację założonych celów. Wymienić należy w szczególności poprawę w kontekście przedsiębiorczości społecznej oraz ograniczanie barier w kontekście osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również ograniczanie ich bierności zawodowej poprzez działania aktywizujące. Wśród barier, na ograniczenie których pozytywnie wpływają realizowane w ramach OP 11 projekty wymienić należy w szczególności bierność osób, brak wiedzy na temat możliwości poprawy własnej sytuacji i lęk przed zmianą bądź brak zachęty do podjęcia działań w tym zakresie. Wskazać należy również na czynniki zewnętrzne, które determinują bariery dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, takie jak zła sytuacja na rynku pracy, na poprawę której wpływ ma realizacja RPO WiM 2014-2020. Mając na uwadze powyższe, warto zauważyć, że rezultaty wsparcia są szczególnie widoczne w przypadku kobiet (uważało tak 63% beneficjentów realizujących projekty w ramach OP 11), jak również osoby z niepełnosprawnością (15%), toteż należy kontynuować modele projektów, które wsparciem obejmują te właśnie grupy odbiorców, przy intensyfikacji działań na rzecz grup odbiorców, w przypadku których efekty są obserwowane w mniejszym zakresie. Poprawę sytuacji i ograniczanie negatywnych zjawisk w zakresie interwencji OP 11 zauważają także beneficjenci wsparcia oraz badani eksperci. Zdaniem niemal wszystkich z nich (78%), realizacja projektów częściowo bądź całkowicie przeciwdziała negatywnym zjawiskom na regionalnym rynku pracy. Negatywnymi zjawiskami, które niweluje interwencja w ramach OP 11, są pogłębianie się wykluczenia społecznego, zwiększenie poziomu bierności zawodowej, korzystanie ze wsparcia pomocy społecznej oraz zwiększenie liczby osób długotrwale bezrobotnych.

Pomimo pozytywnego wpływu interwencji na włączenie społeczne, przed województwem wciąż stoją wyzwania, którym sprostanie wpłynie na polepszenie sytuacji regionu na tle pozostałych województw kraju, tym samym zasadne jest kontynuowanie działań w ramach

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

OP 11. Za obszar interwencji, który wymaga intensyfikacji działań, uznać można dążenie do wyrównywania szans osób z terenów wiejskich i zapobieganie pogłębiania się dysproporcji pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi województwa w kontekście rynku pracy i włączenia społecznego (zdaniem zaledwie 4% beneficjentów efekty interwencji były widoczne dla tej grupy odbiorców). W związku z powyższym należy rozważyć wsparcie takich działań, jak: przedsięwzięcia na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z terenów wiejskich (np. programy dotacyjne dla organizacji pozarządowych), projekty służące rozwijaniu umiejętności społecznych (zajęcia aktywizacyjne i integracyjne dla dzieci i seniorów), utworzenie dziennych miejsc pobytu dla seniorów, które umożliwią zwiększenie szans i możliwości na rynku pracy dla opiekujących się na co dzień osobami w wieku senioralnym, czy wykorzystanie nowych technologii, takich jak: telemedycyna (świadczenie usług zdrowotnych z wykorzystaniem TIK).

Dobre praktyki interwencji

W przypadku projektów realizowanych w ramach OP 11 wyodrębnić można szereg dobrych praktyk, które wpływają na efektywne wdrażanie wsparcia. Dobrymi praktykami są:

- Kompleksowe przygotowanie projektów oraz zapewnienie możliwie najskuteczniejszego sposobu realizacji celów RPO WiM 2014-2020:

- Wykorzystanie bogatego doświadczenia wynikającego z realizacji działań w tym zakresie;
- Wykorzystanie różnych kanałów dla działań informacyjno-promocyjnych;
- Uznanie więzi społecznych za podstawę stosunków społecznych i gospodarczych (promowanie partnerstwa, tworzenia sieci podmiotów);
- Zapewnienie komplementarności i wszechstronności realizowanych działań — realizowane projekty obejmują szeroki zakres aspektów wpływających na poprawę sytuacji w regionie, w tym koordynacja ekonomii społecznej w regionie, współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego wraz z doradztwem eksperckim dla jednostek samorządu terytorialnego (doradztwo z zakresu zlecania zadań podmiotom ekonomii społecznej i z zakresu opracowania lokalnych programów rozwoju usług społecznych), doradztwo w kontekście klauzul społecznych, dążenie

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

do wzrostu widoczności podmiotów ekonomii społecznej przy użyciu różnorodnych kanałów promocyjnych, budowanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie;

- Organizowanie spotkań, na które zapraszani są również przedstawiciele sektora ekonomii społecznej z innych województw w celu poznania dobrych praktyk stosowanych w innych regionach i wymiany doświadczeń;
- Indywidualne podejście do uczestników, branie pod uwagę ich sugestii w celu możliwie najskuteczniejszego dostosowania działań do ich potrzeb.

- Zapewnienie odpowiedniego i możliwie najefektywniejszego wsparcia względem potrzeb poszczególnych grup odbiorców:

- Nastawienie na współpracę – działania oferowane w ramach projektu odpowiadają na aktualne rzeczywiste potrzeby uczestników, tj. wzajemne uczenie się i wymianę informacji między OWES, zwiększenie synergii działań podejmowanych przez JOPS, PES oraz OWES w procesie aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wzrostu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej;
- Uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych – umieszczanie w formularzu zgłoszeniowym zapytanie o specjalne potrzeby uczestników w celu zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- Stosowanie interesujących rozwiązań, jak rozpowszechnienie w szkołach gry planszowej dotyczącej tematyki ekonomii społecznej.

- Dbanie o aspekty środowiskowe (zasada zrównoważonego rozwoju):

- Realizowanie zasady zrównoważonego rozwoju poprzez działania obejmujące ochronę i racjonalne wykorzystanie posiadanego dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego (dbanie o środowisko, ekologiczny wydruk materiałów i dokumentacji).

Poza analizą realizowanych projektów (case study) i wniosków o dofinansowanie, w celu określenia dobrych praktyk analizie poddano również doświadczenia beneficjentów, bezpośrednio związanych z realizacją projektów. Niemal połowa beneficjentów (46%)

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

zauważała tego rodzaju praktyki, wskazując jednak na aspekty związane z dbałością, aby projekt dostosowany był do rzeczywistych potrzeb odbiorców wsparcia, tym samym odpowiadając na zdiagnozowane i nakreślone przez RPO WiM 2014-2020 potrzeby. Pozytywny wpływ na wsparcie włączenia społecznego zaobserwować należy w przypadku projektów, które zakładają indywidualne podejście do każdego z uczestników jak również dostosowywanie projektu do ich potrzeb. Ponadto, warto zauważyć pozytywny wpływ projektów realizowanych w tym modelu przez podmioty osadzone w danej społeczności lokalnej, znające ich specyfikę, problemy i oczekiwania. Efektywna realizacja wsparcia w kontekście włączenia społecznego i wpływanie na sytuację w tym zakresie warunkuje potrzebę kontynuacji wsparcia realizowanego przez RPO WiM 2014-2020 w zakresie OP 11.

Kluczowe problemy na etapie realizacji projektów w ramach 11 osi priorytetowej „Włączenie społeczne” RPO WiM

W celu poddania analizie kluczowych problemów obserwowanych na etapie realizacji projektów w ramach OP 11 oraz wskazania sposobów, w jakie je rozwiązywano, uwzględniono doświadczenie beneficjentów w kontekście napotykanym przez nich trudności. W wyniku przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że nie wykazywano problemów, które w znaczący sposób wpływałyby na realizację projektu, a napotykanym barierom udało się przeciwdziałać na wczesnym etapie realizacji projektów. Beneficjenci wskazywali istotną rolę wsparcia merytorycznego przedstawicieli IZ, którego dobra jakość oraz właściwe przygotowanie zapewniała beneficjentom możliwość skorzystania z tej formy pomocy. Warto jednakże zwrócić uwagę na bariery i trudności oraz na sposoby, w jakie im zapobiegano bądź je rozwiązywano.

Zauważono, że trudnością była kompleksowość tematyki – barierę stanowiła różnorodność problemów z jakimi borykają się osoby młode, wpływając na fakt, iż ich złożoność i negatywne skutki wymagają specjalistycznej i profesjonalnej pomocy. Zasadne wydaje się tworzenie całościowego systemu wsparcia społeczno-zawodowego, przygotowującego młodych ludzi do przezwyciężania sytuacji trudnych, do samodzielności i aktywizacji zawodowej. Mając to na uwadze, w celu przeciwdziałania barierom, działania projektów, ukierunkowane zostały na wsparcie emocjonalne młodego człowieka oraz nabycie przez

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

nego umiejętności praktycznych, które umożliwią prawidłowe kształtowanie wyobrażenia o swojej przyszłości, życiu zawodowym, celach i oczekiwaniach. Uwagę zwrócono także na bariery związane z transportem – zauważono mniejszą aktywność w projektach strony wschodniej województwa, co spowodowane było m.in. trudnością z dojazdem do Olsztyna i słabą komunikacją publiczną w godzinach porannych. W związku z tym projekty wychodzą naprzeciw tym barierom i w przypadku wyjazdów studyjnych często zapewniany jest transport dla uczestników ze wschodniej części regionu.

W szerszym aspekcie, zgodnie z oceną ekspercką, istotny jest fakt, iż znacząco spadła liczba osób bezrobotnych, a kwota dostępnych świadczeń wzrasta (ogromny wpływ na to ma m.in. program Rodzina 500+), w związku z czym coraz trudniej znaleźć uczestników projektów. W przypadku problemów na etapie werbowania uczestników w szerokim zakresie stosowano metody promocji działań, wykorzystując przy tym różnorodne kanały informacji, jak również korzystano z pomocy jednostek, których działalność koncentruje się na osobach stanowiących grupę docelową danego projektu (np. fundacje, organizacje pozarządowe). W wielu przypadkach, z uwagi na to, że nie udało się zrekrutować odpowiedniej liczby uczestników, następuje rozwiązanie umowy. Pewnym utrudnieniem, narzuconym odgórnie, jest konieczność wykazania efektywności zatrudnieniowej w OP 11, która w założeniu często skupia się na aktywizacji społecznej uczestników, a podjęcie zatrudnienia powinno być dopiero późniejszą, pozytywną konsekwencją.

Efektywność kosztowa interwencji w ramach OP 11

W okresie od uruchomienia Programu w ramach OP 11 podpisano 206 umów o dofinansowanie o wartości ponad 211 mln zł¹³¹, stanowiąc 38,4% alokacji osi i 52,9% alokacji badanych działań.

W wyniku realizacji projektów w ramach OP wsparciem objętych zostało 12 236 osób, a 308 podmiotów ekonomii społecznej otrzymało wsparcie. W rezultacie podjętych działań¹³²:

---

¹³¹ W ramach Działów 11.1 i 11.3

¹³² Projekt *Sprawozdania rocznego za 2018 rok z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020*.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

- 655 osób w niekorzystnej sytuacji społecznej pracuje, poszukuje pracy lub uczestniczy w kształceniu,
- 522 osoby pracują, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek,
- 409 miejsc pracy utworzono w przedsiębiorstwach społecznych.

Jak wynika z powyższych danych, OP 11 cechuje się korzystną sytuacją w kontekście wysokiej efektywności kosztowej, wynoszącej 1 433 zł wydatkowanych na osobę objętą wsparciem do końca roku 2018.

Szczególnie wysoką efektywność kosztową odnotowano w przypadku Podziałania 11.1.1 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym – projekty konkursowe. Dobry, lecz niższy rezultat dotyczy działania związanego z koordynacją ekonomii społecznej w regionie. W kontekście opinii uczestników badania, eksperci oraz beneficjenci wsparcia, podobnie jak w przypadku analizy pozostałych osi priorytetowych, nie potrafili ocenić efektywności kosztowej interwencji realizowanej w ramach osi.

System wyboru projektów, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020

Poddając analizie osiągnięte rezultaty, efektywność wdrażanego wsparcia, opinie beneficjentów oraz ekspertów, jak również wnioski o dofinansowanie stwierdzić należy, iż system wyboru projektów prowadzi do wyboru przedsięwzięć, które umożliwiają realizację celów RPO WiM 2014-2020 w zakresie włączenia społecznego. Bezpośrednio przyczyniają się do tego właściwie skonstruowane kryteria, uwzględniające wskaźnik objęcia wsparciem osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz założenia finansowe realizacji osi. Kryteria służą również weryfikacji wskaźników i ich wartości, zapewniając tym samym, że wybrane przedsięwzięcia w sposób realny umożliwiają realizację celów Programu¹³³. Warto również zwrócić uwagę na dobre przygotowanie merytoryczne IZ RPO – wybór projektów

---

¹³³ Raport końcowy w ramach badania Ewaluacja systemu wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014 - 2020, Warszawa, grudzień 2016, str. 94

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

potwierdzony był dogłębnymi analizami, ekspertyzami oraz badaniami ewaluacyjnymi, poparty wieloletnim i bogatym doświadczeniem instytucji, co pozwoliło samodzielnie opracować własne kryteria¹³⁴. Znalazło to odzwierciedlenie w opinii eksperckiej – eksperci uczestniczący w badaniu stwierdzili, że system wyboru projektów w ramach OP 11 pozwala na wybór projektów odpowiadających na bieżące wyzwania województwa w zakresie włączenia społecznego, choć zauważyć należy możliwość ulepszenia stosowanych dotąd rozwiązań. Zdaniem ekspertów, w następnej perspektywie finansowej rozpatrzyć należy możliwość dystrybucji środków pieniężnych na działania lokalnych organizacji pozarządowych w ramach dotacji przyznawanych przez operatora, w obszarze związanym z aktywizacją społeczną i zawodową (np. organizacja i realizacja kursów, szkoleń itp.). Zaangażowanie podmiotów, które mają kompleksowe rozeznanie w lokalnej sytuacji i są „blisko” lokalnych społeczności jest kluczowym warunkiem zapewnienia efektywności interwencji w zakresie włączenia społecznego. Uwagę należy zwrócić również na fakt, iż kryteria wymagają od beneficjenta przedstawienia swego doświadczenia, w związku z czym kompetencje podmiotów realizujących wsparcie weryfikowane jest już na etapie oceny merytorycznej, tym samym gwarantując, że projekty realizowane są przez kompetentne i zaangażowane podmioty.

Także beneficjenci realizujący projekty w ramach OP 11 wskazali, że procedura ta gwarantuje właściwy wybór projektów odpowiadających na potrzeby osób zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy. Ich zdaniem, nie występuje konieczność wprowadzenia zmian w zakresie systemu wyboru projektów w ramach osi 11.

Wpływ interwencji na zachowania migracyjne uczestników

Stwierdzić należy, że interwencja nie wpływa na zachowania migracyjne uczestników – choć część badanych uczestników projektów rozważało chęć zmiany bądź zmianę miejsca zamieszkania przed zakończeniem udziału w projekcie realizowanym w ramach OP 11 RPO WiM 2014-2020, żadna z osób, która się wahała bądź nie planowała przeprowadzki nie zmieniła zdania już po zakończeniu projektu. Ponadto, tylko jeden z uczestników projektów zaczął się zastanawiać nad zmianą miejsca zamieszkania po udziale w projekcie. Rozważania

---

¹³⁴ Tamże, str. 105

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

te wynikały jednak z indywidualnych decyzji uczestników, które nie są warunkowane wsparciem w ramach RPO WiM 2014-2020.

Biorąc pod uwagę szerszy kontekst migracji, w 2017 roku powstała publikacja pn. *Problemy rynku pracy i migracji zewnętrznych w województwie warmińsko-mazurskim*. Zgodnie z zawartymi w dokumencie informacjami, województwo warmińsko-mazurskie odczuwa negatywne konsekwencje zjawiska migracji. W przypadku tego regionu zarówno saldo migracji na stałe, jak i migracji czasowych jest ujemne, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszania się liczby ludności i kurczenia się zasobów pracy¹³⁵.

Wsparcie realizacji interwencji przez system instytucjonalny (wsparcie ze strony IZ oraz IP umożliwiające pozyskanie wiedzy na temat zagadnień takich jak sposób przygotowania wniosku o dofinansowanie czy rozliczanie wydatków projektów)

Aż 89,9% beneficjentów OP 11 korzystało z pomocy IZ RPO. Najczęściej pomoc ta dotyczyła pozyskania informacji na temat terminów naborów (54,29%) oraz źródeł wiedzy o Programie (20%). Co istotne, wszyscy badani pozytywnie odnieśli się do otrzymanej pomocy, wskazując na wysoką jakość wsparcia ze strony systemu instytucjonalnego. Podkreślano również szybkość uzyskiwanych informacji i ich kompleksowość.

W celu rozszerzenia analizy zbadano sprawność komunikacji z IZ RPO. Wszyscy badani ponownie udzielili oceny pozytywnej (ocena zdecydowanie dobrze). Podkreślano profesjonalizm i kompetencje osób, z którymi respondenci podejmowali kontakt.

---

¹³⁵ *Problemy rynku pracy i migracji zewnętrznych w województwie warmińsko-mazurskim*, A. Organiściak-Krzykowska, w: *Sytuacja demograficzna Warmii i Mazur jako wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej*, Rządowa Rada Ludnościowa, red. naukowa J. Hryniewicz, A. Potrykowska, Warszawa 2017 r.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

5.4. Analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia ukierunkowanego na zatrudnienie i rynek pracy realizowane w ramach OP 2, 10 i 11 RPO WiM 2014-2020

Wzajemne wzmacnianie efektów poprzez realizację projektów w ramach OP 2, OP 10 oraz OP 11 RPO WiM 2014-2020

Komplementarność stanowi jedną z podstawowych zasad realizacji polityki wspólnotowej. Efektem komplementarności jest wzmocnienie podejmowanych działań i bardziej racjonalne wydatkowanie środków, a także możliwość uzyskania dodatkowych korzyści na różnych etapach realizacji projektu.

Między projektami zachodzi komplementarność problemowa – projekty realizowane w ramach OP 2, 10 oraz 11 mają za zadanie rozwiązanie różnych problemów z obszaru rynku pracy, dzięki czemu RPO WiM 2014-2020 wspiera zarówno kształcenie zawodowe i osoby, które w niedługim czasie wkroczą na rynek pracy, jak i osoby funkcjonujące na rynku pracy chcące rozwijać swoje umiejętności i kompetencje oraz osoby wykluczone z rynku pracy, które by zasilić szeregi pracowników potrzebują podniesienia i nabycia nowych kwalifikacji. Realizowane projekty i ich tematyka wynikają z przeprowadzonej wcześniej diagnozy. O to, by projekty i konkretne formy wsparcia nie powielają się dba linia demarkacyjna.

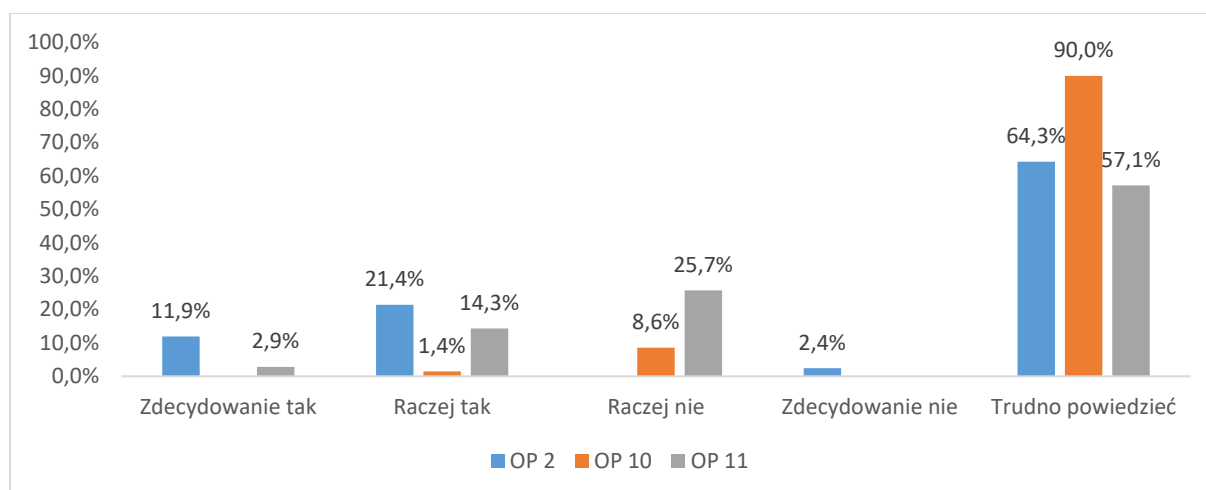
Projekty w ramach OP 2, 10 i 11 spełniają także komplementarność przestrzenną, co oznacza, że zachowano ciągłość przestrzeni, a wsparciem objęte zostały wszystkie powiaty województwa warmińsko-mazurskiego (choć większa liczba projektów realizowana była na terenach miejskich niż wiejskich). Należy jednak wskazać, że realizowane projekty wpływają pośrednio na rozwój cały obszar województwa.

Realizowane projekty zapewniają też komplementarność międzyokresową, stanowią bowiem kontynuację i dopełnienie istniejących zasobów, w tym powstałych w ramach wsparcia udzielonego w perspektywie 2007-2013.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Beneficjenci OP 2, 10 i 11 w większości nie potrafili stwierdzić uzupełniania się projektów realizowanych w ramach różnych osi. Uzupełnianie się projektów wskazywali najczęściej beneficjenci OP 2, jednak sam efekt komplementarności dotyczył ich zdaniem głównie projektów realizowanych w ramach OP 10 i 11.

Rysunek 20. Udział respondentów, którzy uważają, że projekty realizowane w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 wzajemnie się uzupełniają

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI z beneficjentami OP 2, OP 10 i OP 11, n=147.

Wzajemne uzupełnianie się działań przebiega poprzez:

- współpracę między instytucjami zajmującymi się wdrażaniem projektów;
- spójność programową;
- możliwość kontynuowania kursu na wyższym poziomie w ramach projektu realizowanego w innej osi.

Wzajemne wzmacnianie efektów widoczne jest poprzez:

- wzajemne oddziaływanie;
- lepsza jakość produktów i rezultatów;
- projekty uzupełniają się, tworzą spójną całość;
- przyczynianie się do realizacji wspólnego celu (niekoniecznie wskazanego jako cel poszczególnych projektów);

Korzystanie z różnych form wsparcia i uczestnictwo w kilku projektach pozwalają na osiągnięcie efektu synergii – uczestnik projektu zdobywa różnorodne kompetencje miękkie i twarde, które pozwalają mu nie tylko znaleźć pracę czy zwiększyć swoje kwalifikacje, ale

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

także poprawić sytuację ekonomiczną i rozwiązać inne problemy (np. prawne). Efekt synergii widoczny jest także w sytuacjach, gdy wsparcie jednego członka rodziny powoduje wsparcie całych rodzin. W pierwszej kolejności jest to poprawa sytuacji ekonomicznej całej rodziny nie tylko osoby uczestniczącej w projekcie. Często są to także zmiany niemierzalne, dotyczące wzrostu motywacji i wiary w możliwość poprawy swojej sytuacji, które w długiej perspektywie czasu skutkują zmianą zachowań społecznych, poglądów i wartości.

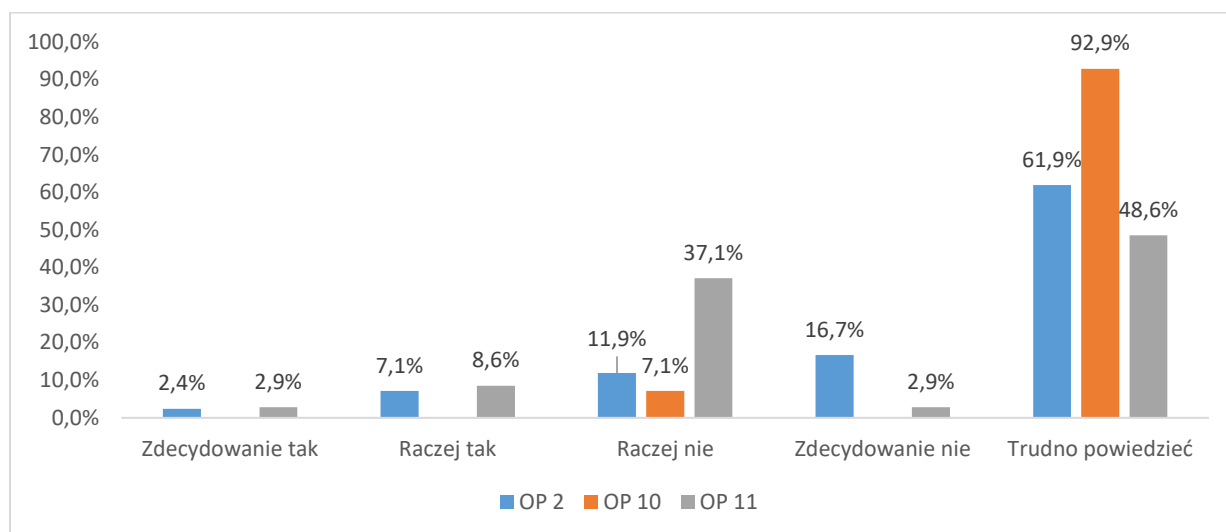
Rywalizacja między projektami w ramach OP 2, OP 10 i OP 11

Rywalizacja między projektami występuje głównie między projektami realizowanymi w ramach OP 10 i OP 11, których odbiorcy częściowo się pokrywają – kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach i wykształceniu, osoby zagrożone ubóstwem i osoby bezrobotne, seniorzy i osoby powyżej 50 roku życia. Grupa docelowa OP 2 w niewielkim stopniu także pokrywa się z odbiorcami OP 10 – są to osoby powyżej 50 roku życia oraz osoby dorosłe o niskich kwalifikacjach. Pozostali uczestnicy (uczniowie, nauczyciele prowadzący kształcenie zawodowe) są grupą charakterystyczną dla osi dotyczącej kadr dla gospodarki.

Beneficjenci realizujący projekty w znaczącej większości nie mieli zdania na temat tego, czy projekty w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 rywalizują ze sobą o odbiorców, co wskazuje na fakt, że sami z taką rywalizacją się nie spotkali. Należy jednak wziąć pod uwagę tych respondentów, którzy z rywalizacją się spotkali – jest to 9,5% badanych beneficjentów OP 2 oraz 11,5% beneficjentów OP 11. Mimo iż beneficjenci OP 10 nie wskazywali występowania rywalizacji, wszyscy beneficjenci OP 11, którzy spotkali się z rywalizacją wskazali, że zachodziła ona między projektami dotyczącymi regionalnego rynku pracy i włączenia społecznego.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

Rysunek 21. Udział respondentów, którzy uważają, że projekty realizowane w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 RPO WiM rywalizują o odbiorców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania TSSI z beneficjentami OP 2, OP 10 i OP 11, n=147.

Na występowanie rywalizacji o uczestników projektu wpływ mają dwa wzajemnie wpływające na siebie czynniki:

1. bardzo duża liczba projektów (do końca 2018 roku podpisano 707 umów w ramach analizowanych działań, we wszystkich projektach w ramach EFS wzięło udział 101 644 osób);
2. zmniejszanie się liczby osób z grup defaworyzowanych, które mogą wziąć udział w projekcie (coraz większy odsetek osób jest zatrudnionych).

Wskazywano, że z powodu zmniejszającej się liczby osób spełniających kryteria uczestników projektu, będących jednocześnie zainteresowanych wsparciem zdarza się, że niektórzy beneficjenci walczą o grupę docelową, przekonując potencjalnych uczestników projektów do wzięcia udziału akurat w realizowanym przez nich działaniu. Narzucona konieczność spełnienia wskaźników zatrudnieniowych powoduje, że beneficjenci chcieliby przyjąć do projektu osoby o największych szansach na poprawę sytuacji zawodowej, których duża motywacja do zmian pozwala spodziewać się założonych efektów. W wyniku takich działań istnieje ryzyko, że do projektów chętniej rekrutowane są osoby, które łatwiej aktywizować, bez wsparcia pozostają natomiast te osoby, które potrzebują największej pomocy (osoby długotrwale bezrobotne, dziedziczące biedę i bezradność życiową, niepełnosprawne,

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego –
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

odizolowane od społeczeństwa). W wyniku takiej sytuacji osoby, którym do trwałej integracji i aktywizacji na rynku pracy wystarczyłoby udzielenie wsparcia w zakresie OP 10 (skierowanej głównie na aktywizację zawodową) korzystają ze wsparcia w ramach projektów realizowanych w zakresie OP 11.

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

6. Tabela wniosków i rekomendacji

Rekomendacje horyzontalne								
Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji
1.	Stosunkowo niska wartość brutto wskaźnika <i>Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu program</i> w dużej mierze uwarunkowana jest metodologią (wynikającą z <i>Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 – Sposób pomiaru wskaźników rezultatu długoterminowego EFS, dla których źródłem danych jest badanie ewaluacyjne</i>). Mając na uwadze, iż większość uczestników było	W celu dostosowania ewaluacji do sytuacji na lokalnym rynku pracy rekomenduje się podjęcie działań w celu rozszerzenia definicji wskaźnika „liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu” o inne formy poprawy sytuacji – uzyskanie wyższego wynagrodzenia, otrzymanie jednorazowej premii, zmiany zakresu	MliR	Podjęcie działań w celu modyfikacji sposobu pomiaru wskaźnika, by w ramach przygotowań do przyszłej perspektywy finansowej i programowania interwencji RPO na okres po 2020 roku rozszerzyć definicję wskaźnika o inne formy poprawy sytuacji na rynku pracy.	31 grudnia 2020 roku		Rynek pracy	

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

	zatrudnionych na pełen etat na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, możliwości poprawienia ich sytuacji na rynku pracy były ograniczone. Wartość wskaźnika z uwzględnieniem wzrostu oceny wynagrodzenia, jednorazowej premii, zmiany zakresu obowiązków oraz innych korzystnych zmian byłaby znacznie wyższa. (s.47-48; 58-60)	obowiązków oraz innych czynników. (s.47-48; 58-60)						
2.	Konieczność korzystania z Bazy Usług Rozwojowych w ramach Działania 10.6 spowodowało, iż wzrosła cena szkoleń i kursów, z których mogą skorzystać uczestnicy projektów. W konsekwencji, Baza Usług Rozwojowych nie oferuje atrakcyjnej i konkurencyjnej oferty cenowej względem szkoleń znajdujących się na wolnym rynku, szczególnie mając na	Należy zmienić sposób funkcjonowania Bazy Usług Rozwojowych, by korzystanie z niej stało się atrakcyjne dla przedsiębiorców. (s.141-142)	MliR	Podjęcie działań w celu modyfikacji sposobu działania Bazy Usług Rozwojowych i wprowadzenia ograniczeń zapewniających kontrolę nad cenami oferowanych szkoleń. Rekomenduje się	31 grudnia 2020 roku		Rynek pracy	

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

	uwadze fakt, że beneficjenci mogą wybierać spośród ograniczonej liczby ofert. (s.141-142)			ograniczenie oferty w ramach BUR do oferty realizatorów oferujących ceny konkurencyjne wobec cen rynkowych.				
--	---	--	--	---	--	--	--	--

Rekomendacje programowe – dotyczące tylko jednego PO								
Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji
1.	Wśród uczestników projektów biorących udział w badaniu zaobserwować można zwiększenie poziomu stabilności zatrudnienia. Sześć miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, bardzo duży odsetek badanych zatrudniony jest na podstawie umowy o pracę – na czas nieokreślony bądź określony. Zestawiając dane zauważyć można:	Należy kontynuować wsparcie osób zatrudnionych na regionalnym rynku pracy. Oferowane wsparcie wpływa bowiem na stabilność zatrudnienia uczestników. (s.58-59)	Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	W przyszłej perspektywie finansowej należy kontynuować działania wspierające osoby zatrudnione. Wdrożenie rekomendacji uzależnione jest w dużej mierze od typów działań opracowanych przez KE i ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego.	31 grudnia 2020 roku	Strategiczna	Rynek pracy	rekomendacja zatwierdzona w całości

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

	<ul style="list-style-type: none"> • Częstsze stosowanie przez pracodawców wobec uczestników projektów formy umów o pracę w miejsce umów cywilno-prawnych. • Częstsze stosowanie przez pracodawców wobec uczestników projektów formy umów o pracę na czas nieokreślony w miejsce terminowych umów o pracę. <p>(s.58-59)</p>							
2.	Najwyższy wzrost oceny zadowolenia z otrzymywanego wynagrodzenia przypadł na PI 8iv oraz 8v, przy czym biorąc pod uwagę wartości bezwzględne, wzrost oceny wynagrodzenia widoczny jest wśród większej liczby uczestników projektów PI 8v. Z uwagi na fakt, iż	Należy kontynuować wsparcie w ramach Działania 10.6, które przynosi bardzo duże efekty w poprawie sytuacji uczestników projektów na rynku pracy (głównie poprzez wzrost wynagrodzenia). (s. 61-62)	IZ RPO WiM 2014-2020	W przypadku dalszego występowania dobrej sytuacji na rynku pracy rekomenduje się zwiększenie nakładów na realizację projektów obejmujących usługi rozwojowe dla MŚP i ich pracowników w ramach przygotowań do kolejnej perspektywy finansowej	31 grudnia 2020 roku	Strategiczna	Rynek pracy	rekomendacja zatwierdzona w całości

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

	<p>istnieje niewielkie zapotrzebowanie na działania outplacementowe (wynikające głównie z poprawy sytuacji gospodarczej w regionie), wzrost zadowolenia dotyczy głównie uczestników biorących udział w projektach w ramach Działania 10.6 Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe. (s. 61-62)</p>		<p>(po 2020 roku). Rekomenduje się kontynuację szkoleń oraz doradztwa poszerzając ich tematykę o zdiagnozowane potrzeby beneficjentów z uwagi na efektywność tych form wsparcia oraz zainteresowanie zgłaszane przez samych beneficjentów. Ponadto, zaleca się rozważenie możliwości realizacji także innej ścieżki, niezależnie od BUR, dedykowanej osobom pracującym, które z własnej inicjatywy chciałyby podjąć szkolenia, w tym w szczególności szkolenia miękkie, krótsze i dotyczące „kwalifikacji rynkowych”.</p>				
--	--	--	---	--	--	--	--

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

3.	<p>Duża część osób, które chciały podjąć zatrudnienie przed przystąpieniem do projektu znajduje się już na rynku pracy. Rośnie liczba osób, które są zatrudnione, a chciałyby podnieść swoje kwalifikacje, co wpłynie na poprawę ich sytuacji na rynku pracy.</p> <p>(s.116-117; 129; 138; 146; 156)</p>	<p>Należy zwiększyć wsparcie kierowane do osób aktywnych na rynku pracy w zakresie wzrostu kompetencji i kwalifikacji (kursy i szkolenia nastawione na rozwój zawodowy i dopasowane do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstw), co wpłynie na rozwój przedsiębiorstw z terenu województwa. Jednocześnie należy zachować pierwszeństwo dla wsparcia m.in. osób nieaktywnych zawodowo i wykluczonych społecznie.</p> <p>(s.116-117; 129; 138; 146; 156)</p>	<p>Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>W ramach prac nad przyszłym programem operacyjnym, należy rozważyć zwiększenie zakresu działań przewidzianych obecnie dla osób aktywnych zawodowo w zakresie wzrostu kompetencji i kwalifikacji (tj. kursy i szkolenia nastawione na rozwój zawodowy i dopasowane do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstw), nie tylko w zakresie rozwoju pracowników lecz także w kontekście rozwoju przedsiębiorstw, skutkujących zwiększeniem szans na rynku pracy. W pierwszej kolejności działaniami powinny zostać objęte osoby nieaktywne</p>	<p>31 grudnia 2020 roku</p>	<p>Strategiczna</p>	<p>Rynek pracy,</p>	<p>rekomendacja zatwierdzona w całości</p>
----	--	---	---	--	-----------------------------	---------------------	---------------------	--

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

				<p>zawodowo i wykluczone społecznie.</p> <p>Wdrożenie rekomendacji uzależnione jest w dużej mierze od typów działań opracowanych przez KE i ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego.</p>				
4.	<p>Na długoterminowe rezultaty wsparcia osoby wykluczonej społecznie bardzo duży wpływ ma jej otoczenie (rodzina, sąsiedzi, znajomi). Zwiększenie poziomu wsparcia skierowanego do otoczenia pozwoli na kompleksowe i długofalowe wsparcie osoby wykluczonej.</p> <p>(s. 166; 169)</p>	<p>Należy objąć większym wsparciem osoby z otoczenia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>(s. 166; 169)</p>	<p>Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>W ramach prac nad przyszłym programem operacyjnym, należy rozważyć poszerzenie wsparcia skierowanego do otoczenia osoby wykluczonej i zagrożonej wykluczeniem społecznym (wsparcie prawne, psychologiczne, pedagogiczne).</p> <p>Wdrożenie rekomendacji uzależnione jest w dużej mierze od typów działań opracowanych przez KE i</p>	31 grudnia 2020 roku	Strategiczna	Włączenie społeczne	rekomendacja zatwierdzona w całości

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

				ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego.				
5.	<p>Odnotowano znaczny poziom zatrudnialności w ramach działań związanych z ekonomią społeczną (20%). Do końca 2018 r. w przedsiębiorstwach społecznych utworzono 409 miejsc pracy, zaś w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego utworzono 288 miejsc pracy.</p> <p>(s. 176-177)</p>	<p>Należy kontynuować wdrażanie działań skierowanych na wsparcie funkcjonowania ekonomii społecznej w ramach Włączenia społecznego.</p> <p>(s. 176-177)</p>	<p>Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>W ramach prac nad przyszłym programem operacyjnym, należy rozważyć kontynuację działań związanych ze wsparciem ekonomii społecznej, które skutkować będą tworzeniem kolejnych miejsc pracy dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwach społecznych.</p> <p>Wdrożenie rekomendacji uzależnione jest w dużej mierze od typów działań opracowanych przez KE i ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego.</p>	31 grudnia 2020 roku	Strategiczna	Włączenie społeczne	rekomendacja zatwierdzona w całości

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

6.	Sytuacja osób ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz nieaktywnych zawodowo stale się poprawia - wskaźniki OP 10 i OP 11 rokrocznie są osiągane. (s. 99-100, 103, 136-137)	Z uwagi na efektywność realizowanych działań oraz zapotrzebowanie należy kontynuować wsparcie - od działań typowo aktywizacyjnych skierowanych do osób pozostających bez zatrudnienia, przez wspieranie zakładania własnych działalności gospodarczych po tworzenie miejsc opieki na dziećmi do lat 3 w celu ułatwienia wejścia/powrotu na rynek pracy, jak również wsparcie finansowe.	Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	W ramach prac nad przyszłym programem operacyjnym, należy kontynuować: <ol style="list-style-type: none"> kompleksowe wsparcie osób nieaktywnych zawodowo, osób ubogich pracujących oraz osób bezrobotnych i ubogich pracujących chcących założyć własną działalność gospodarczą poprzez wsparcie finansowe tworzenie miejsc opieki na dziećmi do lat 3 	31 grudnia 2020 roku	Strategiczna	Rynek pracy	rekomendacja zatwierdzona w całości
----	--	---	--	---	----------------------	--------------	-------------	-------------------------------------

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – Pomoc Techniczna

				<p>w celu ułatwienia wejścia/powrotu na rynek pracy.</p> <p>Wdrożenie rekomendacji uzależnione jest w dużej mierze od typów działań opracowanych przez KE i ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego.</p>				
--	--	--	--	---	--	--	--	--

7. Spis tabel i rysunków

Spis tabel

Tabela 1. Priorytety inwestycyjne odpowiadające wsparciu w ramach 2 OP RPO WiM 2014-2020.....	34
Tabela 2. Priorytety inwestycyjne odpowiadające wsparciu w ramach 10 OP RPO WiM 2014-2020.....	38
Tabela 3. Priorytety inwestycyjne odpowiadające wsparciu w ramach 11 OP RPO WiM 2014-2020.....	40
Tabela 4. Liczba uczestników projektów biorących udział w projektach w ramach PI: 10i, 10iii, 10iv, 8iv, 8v, 8vi, 9i, 9iv, 9v oraz liczba osób przebadanych w ramach tych osi	45
Tabela 5. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu”	49
Tabela 6. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” - podział wg płci uczestników projektów..	50
Tabela 7. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg poziomu wykształcenia uczestników projektów	51
Tabela 8. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg powiatów – część pierwsza .	53
Tabela 9. Wartość brutto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg powiatów – część druga	54
Tabela 10. Wartość netto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu”	56
Tabela 11. Wartość netto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” - podział wg płci uczestników projektów..	57

Tabela 12. Wartość netto wskaźnika „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy, sześć miesięcy po opuszczeniu programu” – podział wg poziomu wykształcenia uczestników projektów	58
Tabela 13. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy przeszli z niepewnego do stabilnego zatrudnienia	60
Tabela 14. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy przeszli z niepełnego do pełnego zatrudnienia	61
Tabela 15. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy zmienili pracę na inną, wymagającą wyższych kompetencji/ umiejętności/ kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością	62
Tabela 16. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy w wyniku uczestnictwa w projekcie osiągnęli inne korzystne zmiany (wzrost oceny wysokości wynagrodzenia)	63
Tabela 17. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy mimo uczestnictwa w projekcie nie odnotowali żadnych zmian w zakresie swojej sytuacji na rynku pracy	64
Tabela 18. Odsetek uczestników projektów EFS, którzy mimo uczestnictwa w projekcie odnotowali niekorzystne zmiany w swojej sytuacji na rynku pracy	65
Tabela 19. Liczba uczniów i szkół zawodowych w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2018	67
Tabela 20. Ludność woj. warmińsko-mazurskiego wg typu aktywności zawodowej, w latach 2014-2017	102
Tabela 21. Liczba osób objętych wsparciem w podziale na poszczególne działania oraz grupy odbiorców wsparcia	126
<i>Tabela 22. Wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym w podziale na status na rynku pracy .....</i>	<i>128</i>
Tabela 23. Wpływ realizacji RPO WiM 2014-2020 na regionalny rynek pracy w ujęciu ilościowym w podziale na grupy defaworyzowane	130
<i>Tabela 24. Liczba osób objętych wsparciem w podziale na powiaty województwa warmińsko-mazurskiego oraz poszczególne działania OP 10 .....</i>	<i>131</i>
Tabela 25. Wpływ realizacji interwencji w ramach osi priorytetowej 10 na sytuację osób z grup defaworyzowanych, uczestniczących w realizowanych projektach.	134

Tabela 26. Liczba osób objętych wsparciem w podziale na powiaty województwa warmińsko-mazurskiego oraz poszczególne działania OP 10	135
Tabela 27. Efekty wsparcia w przypadku grup osób bezrobotnych.....	138
Tabela 28. Efektywność zatrudnieniowa.....	153
Tabela 29. Nowoutworzone podmioty gospodarki narodowej	154
Tabela 30. Nowoutworzone podmioty gospodarki narodowej w ramach RPO WiM 2014-2020 w podziale na lata.....	155
Tabela 31. Kwota środków przyznanych na założenie działalności gospodarczej w ramach RPO WiM 2014-2020 w podziale na lata i działania [zł].....	156
<i>Tabela 32. PKD działalności gospodarczej założonej w wyniku udziału w projekcie w ramach RPO WiM 2014-2020 .....</i>	<i>158</i>
Tabela 33. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim, lata 2014-2017	165
Tabela 34. Liczba wniosków złożonych w ramach poszczególnych naborów.....	178
Tabela 35. Tabela wniosków i rekomendacji	198

Spis rysunków

Rysunek 1 Rozmieszczenie Centrów kształcenia i doskonalenia zawodowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.....	68
Rysunek 2. Proszę określić, czy oferta kursów, takich jak kwalifikacyjne kursy zawodowe i kursy umiejętności zawodowych tej szkoły lub placówki jest dopasowana do potrzeb pracodawców takich jak Państwa firma?.....	89
Rysunek 3. Stopa bezrobocia (w %) w latach 2014-2017, woj. warmińsko-mazurskie i Polska ogółem.....	103
Rysunek 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. (stan na koniec IV kwartału 2018)	104
Rysunek 5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, województwo warmińsko-mazurskie i Polska ogółem, lata 2014-2017 (w PLN)	105
Rysunek 6. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, Polska i woj. warmińsko-mazurskie, lata 2014-2017	106

Rysunek 7. Liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3, Polska i woj. warmińsko-mazurskie, lata 2014-2017	107
Rysunek 8. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach, Polska i woj. warmińsko-mazurskie, lata 2014-2017	107
Rysunek 9. Opinie realizatorów projektów na temat wpływu realizowanego przez nich projektu na zwiększenie zatrudnienia w podziale na grupy odbiorców	113
Rysunek 10. Liczba złożonych wniosków w ramach poszczególnych działań	121
Rysunek 11. Czy formy wsparcia były efektywne pod względem aktywizacji zawodowej uczestników?	136
Rysunek 12. Grupy osób, u których, zdaniem beneficjentów, rezultaty wsparcia są największe	136
Rysunek 13. Negatywne zjawiska, którym udało się przeciwdziałać poprzez realizację projektu	140
Rysunek 14. Negatywne zjawiska na rynku pracy, którym należy przeciwdziałać w ramach 10 OP RPO WiM 2014-2020	141
Rysunek 15. % pozytywnie ocenionych wniosków w stosunku do złożonych wniosków w ramach analizowanych działań	160
Rysunek 16. Ocena respondentów w zakresie sprawności komunikacji	164
Rysunek 17 Wskaźnik zasięgu ubóstwa w województwie warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2014-2017.....	166
Rysunek 18. Liczba złożonych wniosków w poszczególnych latach w ramach analizowanych działań w ramach OP 11 (2015-2018)	171
Rysunek 21. Kompetencje i umiejętności nabyte podczas uczestnictwa w projekcie w ramach Poddziałania 11.3.1	182
Rysunek 22. Udział respondentów, którzy uważają, że projekty realizowane w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 wzajemnie się uzupełniają	194
Rysunek 23. Udział respondentów, którzy uważają, że projekty realizowane w ramach OP 2, OP 10 i OP 11 RPO WiM rywalizują o odbiorców.....	196